

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK ANA BİLİM DALI

MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ SORUMLULUK
SİGORTALARINDA SİGORTANIN TEMEL PRENSİPLERİNE AYKIRI
UYGULAMALAR VE BU UYGULAMALARIN SONUÇLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MURAT DİYAROĞLU

İSTANBUL 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK ANA BİLİM DALI

MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ SORUMLULUK
SİGORTALARINDA SİGORTANIN TEMEL PRENSİPLERİNE AYKIRI
UYGULAMALAR VE BU UYGULAMALARIN SONUÇLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
MURAT DİYAROĞLU

DANIŞMAN
YRD.DOÇ.DR. BÜLENT NOMER.

İSTANBUL 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü

Aşağıda belirtilen lisansüstü tez, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği hükümlerinde belirtilen esaslar çerçevesinde jüri önünde savunulmuş ve jüri tarafından başarılı bulunmuştur.

TEZ BAŞLIĞI : Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk
Sigortalarında Sigortanın Temel Prensiplerine Aykırı
Uygulamalar ve Bu Uygulamaların Sonuçları

TÜRÜ :Yüksek Lisans

TEZİ HAZIRLAYAN : Murat DİYAROĞLU

ANABİLİM DALI :Sigortacılık

SAVUNMA TARİHİ : 02.03.2010

JÜRİ ÜYELERİ :

GÖREVİ

ADI SOYADI

İmza

Danışman

Yrd.Doç.Dr.Bülent NOMER

Üye

Prof.Dr.Cemal İBİŞ

Üye

Doç.Dr.Erhan ASLANOĞLU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Tablolar Listesi.....	VI
Ekler Listesi.....	VII
Kısaltmalar.....	VIII
Önsöz.....	IX
Özet	XI
Abstract.....	XII

I-GİRİŞ

1.1 Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasının Sigorta Prensipileri Açısından Değerlendirilmesi	1
1.2 Tez Planı.....	4

II-MUHASEBE İLE İLGİLİ TANIM, KAVRAM VE İLKELER

2.1 Muhasebenin Karar Alma Sürecindeki Önemi.....	7
2.2 Muhasebenin Tanımı, Fonksiyonları ve Çeşitleri.....	8
2.2.1 Muhasebenin Tanımı.....	8
2.2.2 Muhasebenin Fonksiyonları.....	9
2.2.2.1 Muhasebenin Kaydetme Fonksiyonu.....	9
2.2.2.2 Sınıflandırma Fonksiyonu	11
2.2.2.3 Özetleme Fonksiyonu.....	12
2.2.2.4 Raporlama Fonksiyonu.....	13
2.3 Muhasebenin Çeşitleri.....	14
2.3.1 Genel Muhasebe.....	14
2.3.2 Maliyet Muhasebesi	14
2.3.3 Yönetim Muhasebesi.....	15
2.4 Muhasebenin Temel Kavramları ve Temel Mali Tabloların Düzenlenme İlkeleri.....	16
2.4.1 Muhasebenin Temel Kavramları.....	16
2.4.1.1 Özün Önceliği Kavramı.....	16
2.4.1.2 Kişilik Kavramı	17

2.4.1.3 İşletmenin Sürekliliği Kavramı.....	17
2.4.1.4 Dönemsellik Kavramı	17
2.4.1.5 Para İle Ölçme Kavramı.....	18
2.4.1.6 Maliyet Esası Kavramı.....	18
2.4.1.7 Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı	18
2.4.1.8 Tutarlılık Kavramı.....	18
2.4.1.9 İhtiyatlılık Kavramı	19
2.4.1.10 Tam Açıklama Kavramı.....	19
2.4.1.11 Önemlilik Kavramı	19
2.4.1.12 Sosyal Sorumluluk Kavramı	19
2.4.2 Temel Mali Tabloların Düzenlenme İlkeleri.....	20
2.4.2.1 Amacı	20
2.4.2.2 Gelir Tablosu İlkeleri.....	20
2.4.2.3 Bilanço İlkeleri.....	21
2.4.2.3.1 Varlıklara İlişkin İlkeler.....	22
2.4.2.3.2 Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler	23
2.4.2.3.3 Öz kaynaklara İlişkin İlkeler.....	24
2.5 Muhasebe Mesleği.....	25
2.5.1 Muhasebe Mesleğinin Tanımı.....	25
2.5.2 Muhasebe Meslek Mensubunda Bulunması Gereken Nitelikler.....	27
2.5.2.1 Kişisel Nitelikler	27
2.5.2.2 Mesleki Nitelikler.....	28
2.5.2.3 Ahlaki Nitelikler.....	29
2.5.3 Muhasebe Meslek Mensubunun İşletmelerdeki Görevleri.....	30
2.5.3.1 Muhasebe Meslek Mensubunun Muhasebe Sistemini Oluşturma Aşamasındaki Görevleri.....	30
2.5.3.2 Muhasebe Meslek Mensubunun İşletmenin Karar Alma Aşamasındaki Görevleri.....	32
2.5.3.3 Muhasebe Meslek Mensubunun Faaliyetlerin Sonuçlarının Denetlenme Aşamasındaki Görevleri.....	33
2.6 Muhasebe Mesleğinin Konusu ve Sorumlulukları.....	34
2.6.1 Muhasebe Mesleğinin Konusu.....	34
2.6.2 Muhasebe Mesleğinin Sorumlulukları	35
2.6.3 Muhasebe Meslek Mensubunun Yapabileceği Hata	

ve Yanlışlıklara Uygulanacak Yaptırımlar ve Karşılıkları.....	37
2.6.3.1 S.G.K Tarafından Uygulanacak Yaptırım ve Karşılıkları..	39
2.6.3.2 Vergi İdaresi Tarafından Uygulanacak Yaptırım ve Karşılıkları	44
2.6.3.2.1 Gecikme Zammı, Gecikme Faizi ve Pişmanlık Zammı...	45
2.6.3.2.2 Vergi Ziya-ı Suçu ve Cezası.....	46
2.6.3.2.3 Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar.....	47
2.6.3.2.4 Usulsüzlük Cezaları.....	48

III. GENEL OLARAK SORUMLULUK SİGORTALARI VE MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTALARININ İNCELENMESİ

3.1 Sorumluluk Sigortalarının Tanımı ve Özellikleri.....	51
3.1.1 Sorumluluk Sigortalarının Tanımı.....	52
3.1.2 Sorumluluk Sigortalarının Özellikleri.....	53
3.2 Sorumluluk Sigortalarının Çeşitleri	54
3.2.1 Zorunlu Sorumluluk Sigortaları.....	54
3.2.1.1 Karayolları Motorlu Taşıtlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası.....	54
3.2.1.2 Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası.....	54
3.2.1.3 Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası.....	54
3.2.1.4 Özel Güvenlik Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası.....	55
3.2.1.5 Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Sorumluluk Sigortası.....	55
3.2.2 İsteğe Bağlı Sorumluluk Sigortaları.....	55
3.2.2.1 Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortası	55
3.2.2.2 İşletme ve Ürün Sorumluluk Sigortası.....	56
3.2.2.3 İşveren Sorumluluk Sigortası.....	56
3.2.2.4 Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortası	57
3.3. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Tanımı ve Çeşitleri.....	57
3.3.1. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Tanımı.....	58
3.2.1. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Çeşitleri.....	59

**IV.MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ
SORUMLULUK SİGORTASININ SİGORTACILIK
KAVRAMLARI VE SİGORTANIN TEMEL PRENSİPLERİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

4.1. Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasının Sigortacılık Kavramları Açısından Değerlendirilmesi.	61
4.1.1. Sigorta Kavramı.....	61
4.1.2. Prim Kavramı	64
4.1.3. Sigorta Bedeli ve Sigorta Değeri Kavramı.....	65
4.1.3.1. Eksik Sigorta (Sigorta bedeli<Sigorta değeri)	66
4.1.3.2.Aşkın Sigorta (Sigorta bedeli >Sigorta değeri)	67
4.2. MSS.'nin Sigortanın Temel Prensipleri Açısından Değerlendirilmesi ve Aykırılıkların Belirlenmesi.....	71
4.2.1.Sigortalanabilir Menfaat Prensibi	72
4.2.1.1.Sigortalanabilir Menfaat Prensibinin Tanımı.....	72
4.2.1.2.MSS'nda Sigortalanabilir Menfaat Prensibindeki Prensip Aykırılığı.....	75
4.2.1.3.MSS'nda Sigortalanabilir Menfaat Prensibindeki Prensip Aykırılığının Sakıncaları.....	77
4.2.2. Azami İyi niyet Prensibi	78
4.2.2.1. Azami İyi niyet Prensibinin Tanımı.....	78
4.2.2.2. MSS'nda Azami İyi Niyet Prensibindeki Prensip Aykırılığı.....	80
4.2.2.3. MSS'nda Azami İyi Niyet Prensibindeki Prensip Aykırılığının Sakıncaları.....	82
4.2.3. Rizikonun Varlığı Prensibi	84
4.2.3.1. Rizikonun Varlığı Prensibinin Tanımı.....	84
4.2.3.2 MSS'nda Rizikonun Varlığı Prensibindeki Prensip Aykırılığı.....	86
4.2.3.3.MSS'nda Rizikonun Varlığı Prensibindeki Prensip Aykırılığının Sakıncaları.....	87
4.2.4. Halefiyet- Hakların Devri (Rücu) Prensibi.....	87

4.2.4.1 Halefiyet-Hakların Devri (Rücu) Prensibinin Tanımı.....	87
4.2.4.2 MSS’nda Halefiyet- Hakların Devri (Rücu) Prensibindeki Prensip Aykırılığı.....	88
4.2.4.3. MSS’ndaki Halefiyet- Hakların Devri (Rücu) Prensibindeki Prensip Aykırılığının Sakıncaları.....	89

V. MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI DÜZENLEYEN ŞİRKETLERE YAPILAN ANKET VE DEĞERLENDİRMESİ

5.1. Ankete Katılan Sigorta Şirketlerinin Faaliyet Süreleri ve Sektörü Temsil Oranları.....	91
5.2. Sorumluluk Sigorta Branşları ve Bu Branşları Yapan Şirket Sayıları.....	93
5.3. Mesleki Sorumluluk Sigortaları Yapan Firmalar.....	94
5.3.1. Tıbbi Sorumluluk Sigortaları,	94
5.3.2. Tıbbi Olmayan Mesleki Sorumluluk Sigortası	94
5.3.3. İşletme Sorumluluk Sigortaları.....	95
5.4.MSS Yapan Şirketler.....	96
5.5. Geriye Yürürlük Uygulaması.....	97
5.6. İleriye Yürürlük Uygulaması.....	98
5.7. Muafiyet Uygulanıp Uygulanmadığı.....	99
5.8. Muafiyet Uygulanma Şekli.....	99
5.9. Teminat Belirleme Yöntemi.....	100
5.10.Ek Teminat verilen Sözleşme Maddeleri.....	102
5.11. Hasar Gerçekleşme Dilimleri.....	103
5.12.Prim Belirleme Yöntemi.....	104
5.13. MSS’nın Gelişeceğini Umut Ediyor musunuz?	105
5.14. MSS’nın Gelişmesi İçin Öneriler	106
SONUÇ	107
EKLER	110
KAYNAKÇA	127

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: SGK Tarafından Uygulanacak İ.P.C. Tablosu	40
Tablo 2: Gecikme Zammı, Gecikme Faizi ve Pişmanlık Zammı Tablosu.....	45
Tablo 3: VUK Bulunan 01/01/2009 Tarihinden İtibaren Geçerli Olan Had ve Miktarlar Tablosu.....	49
Tablo 4: Mesleki Sorumluluk Sigortası Çeşitleri Tablosu.....	60
Tablo 5: Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası Örnek Durum Tablosu.....	69
Tablo 6: Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasında Sigorta Müşteri Adayının Riskin Belirlenmesi Tablosu.....	70
Tablo 7: Ödenen Hasarlarımızdan Örnekler Tablosunu.....	76
Tablo 8: Sigorta Şirketleri Teminat Kapsamları Örnek Tablosu.....	81
Tablo 9: MSS Anketine Katılan Şirketler Tablosu.....	91
Tablo 10: 01.01.09-31.08.09 Mesleki Sorumluluk Sigortası Üretimleri.....	92
Tablo 11: Sorumluluk Sigorta Branşları ve Bu Branşları Yapan Şirket Sayıları.....	93
Tablo 12: Tıbbi Sorumluluk Sigortası Yapan Şirket Sayıları.....	94
Tablo 13: Tıbbi Olmayan Mesleki Sorumluluk Sigortası Yapan Şirket Sayıları..	95
Tablo 14: MSS Yapan Şirket Oranları.....	96
Tablo 15: İşletme Sorumluluk Sigortası Yapan Şirket Sayıları.....	96
Tablo 16: Sigorta Şirketlerinde Geriye Yürürlük Uygulaması.....	97
Tablo 17: Sigorta Şirketlerinde İleriye Yürürlük Uygulaması.....	98
Tablo 18: Sigorta Şirketlerinde MSS Muafiyet Uygulanıp Uygulanmadığı.....	99
Tablo 19: Sigorta Şirketlerinde MSS Muafiyet Uygulanma Yöntemleri.....	100
Tablo 20: Sigorta Şirketlerinde Teminat Belirleme Yöntemleri.....	101
Tablo 21: Sigorta Şirketlerinin MSS ile İlgili Verdikleri Ek Teminatları.....	102
Tablo 22: MSS'nda Hasarın Gerçekleşme Dilimleri,	103
Tablo 23: MSS'nda Prim Belirleme Yöntemi.....	104
Tablo 24: MSS'nın Gelişeceğini Umut Ediyor Musunuz?	105
Tablo 25: MSS'nın Gelişmesi İçin Sigorta Şirketlerinin Önerileri	106

EKLER LİSTESİ

- 1.) 16/03/2006 tarih 26110 sayılı Resmi Gazetede Yayınlanan Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları
- 2.) Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavir Klozu
- 3.) Sigorta Şirketlerine uygulanan Muhasebeci Mali Müşavir Sorumluluk Sigortası Anket Formu
- 4.) Örnek Soru/Teklif Formu

KISALTMA LİSTESİ

age	: adı geçen eser
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
MSS	: Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası
MMM	: Muhasebe Meslek Mensubu
SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
YMM	: Yeminli Mali Müşavir
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
agm	: adı geçen makale
SSK	: Sosyal Sigortalar Kurumu
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
İPC	: İdari Para Cezası
VUK	: Vergi Usul Kanunu

ÖNSÖZ

Muhasebe, insanların ekonomik olayları ile ilgili evrakları düzenleyen, kendine özgü metotlarla kayıt eden, bu kayıtları sınıflayan ve ilgili kimselere raporlar olarak sunan bir bilim dalıdır. Muhasebenin sunduğu bilgiler açık, tarafsız ve herkes tarafından anlaşılabilir olmalıdır. Muhasebeye yüklenen iş ve işlemleri gerçekleştiren kimseye muhasebeci denir. Biz çalışmamızda muhasebeci yerine daha kapsamlı olduğu için Muhasebe Meslek Mensubu tabirini kullanacağız.

Muhasebe Meslek Mensubu, muhasebeye özgü iş ve işlemleri yerine getirirken hatalar yapabilmektedir. Muhasebe Meslek Mensubunun, çalışmaları sonucu ortaya çıkan bilgi ve raporlarda, hata olmadığı varsayımı ile hareket eden işletme ilgilileri; yöneticiler, işletme sahipleri, finans kuruluşları, firmanın alacak ve borçluları kararlarını almaktadır. İşletme ilgilileri aldıkları kararlarda muhasebe hataları var ise zarara/zararlara uğrayabilmektedirler.

İşletme ilgililerinin uğradığı zararı/zararları, Muhasebe Meslek Mensubunun karşılaması imkansız tutarlarda olabilmektedir. İşletme ilgililerinin uğrayacağı zararı, Muhasebe Meslek Mensubu düşük bir prim ödeyerek yaptıracağı Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası ile karşılayabilir. Böylece Muhasebe Meslek Mensubu, bir hatası sonucu oluşabilecek ve zarara uğrayanlar tarafından öne sürülecek tazminat bedellerini sigortacı tarafından karşılamış olur.

Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası (MSS), yüzyıllardır uygulana gelen sigortanın temel ilke ve kavramlarını genişletmekte bir dereceye kadar esnetmektedir. Bunun sonucunda bu sigorta türünün primleri yükselmekte, hasar prim dengesi bozulmakta, ahlaki zaafiyet ve asimetrik bilgi sorunları ortaya çıkmaktadır.

Tez çalışmamızın her aşamasında yol gösteren, sürekli olarak daha iyiyi, daha doğruyu bulabilmem için çaba harcayan, konulara ve olaylara farklı bakış açıları getirmemi sağlayan danışman hocam Yard. Doç Dr. Bülent NOMER'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

Tezi hazırlamam da, Mali Müşavir olarak devam ettiğim çalışma hayatımın büyük katkısı oldu. Çalışmamızın temellerini oluşturan Bursa Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Sosyal Yardımlaşma ve Engellilerle Dayanışma Komisyonunda birlikte görev yaptığımız ve meslektaşlarımızı MSS bilgilendirmek amacıyla birlikte seminer hazırladığımız Komisyon Başkanımız Nalan CAN'a, komisyon sekreteri Basri SÖNMEZ'e ve Nihat MUTLU'ya teşekkür ederim. Oda başkanımız, yeri geldiğinde Muhasebe Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortalarına çok büyük eleştiriler getiren Mesut TOPÇU'ya, sigortanın gelişeceği ve gelişmesi gerektiği konusunda öneriler getiren çalışmamda destek olan oda sekreterimiz Servet KURU'ya, ayrıca MSS konusunda TURMOB'da görev yapan ve birlikte bilgi alış verişinde bulunduğumuz Ali Ekber KARTUM'a teşekkür ederim.

Bilgi, paylaşıldıkça çoğalır, yanlışlıklar tartışıldıkça azalır un ufak olur. Sigorta şirketlerinden anket çalışmama katkılar sağlayan sigorta şirketlerine teşekkürlerimi sunarım. Özellikle Anadolu Sigorta şirketinden sorumluluk sigortaları bölümünde görevli Uğur GÜLER'e Marmara Bölge Müdürlüğünden Müdür Nail KETENCİ'ye, II. Müdür Cengiz ERTÜRK'e sorumluluk sigortaları sorumlusu Eylem Kukul GÜLER'e, MSS ile ilgili karşılaştıkları sorunları paylaşan, MSS daha iyi anlamama destek olan İlknur Sigorta Aracılık Hizmetlerinde ortak kardeşim Bülent DİYAROĞLU'na çalışma arkadaşı Sabriye ÇAKMAK'a teşekkür ederim. Hazırladığımız anketi yanıtlayanlarla birlikte diğer tüm sigorta şirketlerinin, bilgi üretimi ile ilgili çalışan emek harcayan insanlara daha ilgili ve yardımcı olmalarını isterim.

Her zaman yanımda olduklarını bildiğim aileme, çalışmam süresince kendilerine harcamam gereken zamanlardan pay aldığım eşim İlknur'a ve biricik kızım Aleyna Duru'ma teşekkür ederim.

İstanbul, Ocak /2010

Murat DİYAROĞLU

ÖZET

Bir çok ülkede, bireylerin ve işletmelerin kendi faaliyetlerini, kendi yapısını ve faaliyet sonuçlarını en iyi bildiği ve kendisi hakkında bilgileri Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir ile beyan esaslı yöntemiyle en doğru şekilde ortaya koyacağı varsayılır. Bu bilgilerin tam doğru olması için, Muhasebe Meslek Mensupları bir yandan günlük yoğun iş ve işlemleri yerine getirmeleri bir yandan da sürekli değişen, çeşitlenen mevzuatı takip etmeleri gerekmektedir.

Muhasebe Meslek Mensupları, (MMM) işletmelerin evraklarını düzenlerken, kayıtlarını yaparken, sonuçlarını raporlarken, bu sonuçları beyan ederken ve/veya mevzuatı yorumlarken, yaptıkları iş ve işlemlerle ilgili hatalar ortaya çıkabilmektedir. MMM'ları müteselsil sorumlulukları nedeniyle, işletmenin büyüklüğü ile orantılı olarak binlerce TL hatta milyarlarca TL tutarında maddi cezalara maruz kalabilmektedir. Bu risklerin sigortası Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası, (MSS) ile yapılmaktadır.

Tezimizin iddiası; MSS uygulamaları, sigortanın herkes tarafından aynı şekilde anlaşılması ve uygulanmasını sağlayan, sigortanın kavramlarına yeni anlamlar yüklemekte, sigortanın yüzlerce yıl ayakta kalmasını sağlayan sigortanın temel prensiplerini esnetmekte olduğudur. Bu temel prensipler sırasıyla: Sigortalanabilir Menfaat Prensibi, Azami İyi Niyet Prensibi, Rizikonun Varlığı Prensibi ve son olarak ta Halefiyet-Hakların Devri (Rücu) Prensibidir.

MSS uygulamalarında Sigortanın Temel Prensiplerinde oluşan bu farklılıklar sonuçta:

- 1.-)MSS primlerinin yüksek uygulanmasına,
- 2.-)Rizikosu gerçekleşmiş kişiler ile rizikosu gerçekleşmemiş kişilerin bir araya getirilmesine,
- 3.-)Asimetrik bilgi sorununa ve ahlaki zaafiyetin artmasına,
- 4.-)Sigortaya ve sigortacıya olan güvenin zedelenmesine,
- 5.-)Son olarak MSS'nın gelişimine engel olacak, belki de en önemlisi sigorta sisteminin tümüne zarar verecektir.

ABSTRACT

In many countries, it's assumed that people and enterprises know their activities, structures and activity results best and they will state the information about themselves in the best way with Certified Public Accountant and Sworn Fiscal Consultant with statement base method. Professional Consultants have the effect the daily intensive works and operations and they have to follow up the regulations which is changed, getting various all the time.

It's possible that mistakes may occur related to their work and transactions while Professional Consultants are preparing the documents, making the records and reporting the results, declaring these results and/or commenting the regulations. Further to joint liability, Professional Consultants may be exposed to thousands of and even millions of amount to TL material punishments in proportion to size of the enterprise.

Accountant Liability Insurance assigns new meanings to insurance concept which provides the insurance to be understood equally by everyone and it stretches the essential principles of the insurance which provides insurance to survive for hundreds of years. These essential principles are Insurable Interest Principle, Utmost Good Faith Principle, Existence of Risk Principle and Lastly Subrogation-Transmission of Rights (Recourse) Principle.

Claim of our thesis as a result of these differences occurred in essential principle in Accountant Liability Insurance application will present

1. Accountant Liability Insurance premiums to be applied high,
2. Putting together the people whose risk is realized and not realized,
3. Asymmetric information matter and moral danger to increase,
4. Trust in insurance and insurer to be damaged,
5. Lastly, development of Accountant Liability Insurance and most importantly it will damage whole insurance system.

I. GİRİŞ

1.1 Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasının Sigorta Prensipleri Açısından Değerlendirilmesi

Muhasebe, belirli dönemde işletme ile ilgili ortaya çıkan ve para birimi ile ifade edilen olayları kaydeden, sınıflandıran, özetleyen ve sonuçta bu sürece ilişkin bilgilerle, bu sürecin bitiminde ulaşılan durumu raporlayarak gerekli değerlendirmelerin ve yorumların yapılacağı bilgileri ilgililere sunar.¹ Bu iş ve işlemleri gerçekleştiren kişiye de muhasebeci denir.

Muhasebecinin yaptığı işlemler sonucunda:

1.-İşletme sahip ve hissedarları; işletmenin varlıklarının, alacaklarının, borçlarının farkına varmakta,

2.-Finans kuruluşları; firmanın kredilendirilip kredilendirilemeyeceğine karar vermekte,

3.-Çalışanlar; tek başlarına işletmeye verdikleri emeğin toplamda ne durumda olduğunu görmekte

4.-Devlette; alacağı vergi ve sigorta primlerinin ne olacağını/ne olması gerektiğini kontrol edebilmektedir.

Muhasebeci tek tek firmaların durumlarını muhasebenin temel kavram ve ilkelerine göre ortaya koyar. 100 KASA, 300 BANKA KREDİLERİ,500 SERMAYE ve 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesapları bütün firmalar için aynı anlamı ifade eder. Tek düzen hesap planı ile de aynı sektördeki firmaların hesap toplamları alınarak ülkede o sektörün toplam büyüklüğü ortaya konur. Ülkelerdeki ekonomiler çeşitli sektörlerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Bu sektörlerden yapıları itibariyle farklı özellik gösteren Bankacılık ve Finans Kurumları haricindeki kurumların hesap planları aynıdır. Ülkedeki sektörlerin Mizan toplamları veya Bilanço ve Gelir Tablosu Raporları toplamı alınarak o ülke ekonomisinin toplam durumu ortaya konur. Muhasebe sayesinde

¹ Cengiz ARDAMAR- Feryal Orhon Basık, Finansal Muhasebe ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi, Yayıncılık Matbaası, 2. Baskı 2006, İstanbul, s:1

bulunan değerler yardımıyla ülkenin durumu ile diğer ülke ekonomilerinin durumları ortaya konmuş ve karşılaştırılabilme imkanı sağlanmış olur.

Muhasebeci günlük iş ve işlemlerini yürütürken sürekli değişen mevzuat hükümlerini de takip etmelidir. Muhasebeci Vergi İdaresi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Esnaf Sanatkarlar Odası, Ticaret ve Sanayi Odası, Belediyeler ve buna benzer resmi kurum ve kuruluşlar ile muhatap olmaktadır. Bu kurumlardan bazıları ile ilgili işlemleri yürütmekle görevli olmamasına rağmen yinede mükellefine yardımcı olmak durumundadır. Mükellefine yardımcı olabilmek için de uygulanacak prosedür ve mevzuatı bilmesi gerekmektedir.

Muhasebeci bu kadar yoğun iş ve işlemi yerine getirirken hatalar yapabilmektedir. Muhasebecinin sebep olduğu hatalar sonucu, müteselsil sorumluluğu gereği mükellefin ödemesi gereken vergi, vergi ziya-ı, gecikme zammı, pişmanlık zammının yanında, beyanı usulüne uygun yerine getirmediği için cezalara da muhatap kalabilmektedir. Ne kadar özen gösterse de kontrol etse de hatalar olabilecektir. Muhasebecinin yaptığı hatalar sonucunda, gerek mükellefe gerekse de Muhasebe Meslek Mensubuna yansıyan cezai müedyiyeyeler, işletmenin büyüklüğü ile orantılı olarak binlerce hatta milyarlarca TL tutarında hasarlara da yol açabilecektir.

Ülkemizde vergilemede bir çok ülkede olduğu gibi beyan esası kabul edilmiştir. Beyan esası mükellefin faaliyeti ile ilgili iş ve işlemleri en iyi bildiği varsayımına dayanır. Mükellefin kullandığı evrak ve belgeleri doğru ve usulüne uygun bir şekilde düzenleyeceği, devletin alacağı vergiyi, primi bu konuda uzman Muhasebe Meslek Mensubu ile doğru hesaplayacağı ve bunu beyan edeceğini varsaymaktadır. Devlet bu kadar serbesti tanıdığı mükellefin Muhasebe Meslek Mensubu ile yaptığı beyanları kontrol etmektedir. Önceleri bu kontrol sadece beyanların yapılıp yapılmadığı ile sınırlıydı. Mükellefin beyanı yapıp yapmadiğı yıllar sonra ortaya çıkabilmekteydi. Artık bilgi işleme teknolojisindeki gelişmeler sayesinde beyanların yapılıp yapılmadığının dışında, beyanın kendi içindeki doğruluğu, beyandaki farklı oranların tutarlılığı ve önceki beyanlarla tutarlılığı otomatik olarak karşılaştırılmaktadır. Ayrıca BA BS formları ile firmaların birbirileri ile karşılıklı beyanları çok kısa sürede karşılaştırılabilmekte ve farklar, hatalar bulunabilmektedir. Bulunan hatalar sonucunda devlet çok büyük yaptırımlar (ek vergi, ek prim ödemesi buna bağlı olarak gecikme

zamları, gecikme faizleri ve vergi ziya cezaları vs.) uygulamaktadır. Mükellefin beyanı ile doğrudan veya dolaylı yollardan sorumlu olan MMM müteselsilen mükellefle birlikte bu yaptırımlara maruz kalmaktadır.

Sigorta, bu aşamada devreye girmektedir. Sigorta aynı rizikonun gerçekleşmesine maruz kalabilecek kişilerin daha başlangıçtan ufak bir prim ödeyerek riski sigortacıya devretme işlemidir.

Sigorta ilk kurulduğu anlarda fiziki hasarlara teminat vermekteydi; kişinin mal veya eşyasının nakliyesi sırasında bir zarar gelmesini, nakliye aracına bir zarar gelmesini, kişinin evine bir zarar gelmesini karşılamaktaydı. Ortaçağda, sigorta amacıyla mukavelelerin tam olarak akdedilmeye başlanmadığı dönemlerde denizcilerin kendi aralarında kurdukları birlikler vasıtasıyla ticaret gemilerinin uğradığı hasarlar ve kişilerin sorumluluklarını çeşitli nedenlerle yerine getirememesine teminat verilmeye başlanmıştır. 1731 yılında Hamburg Sigorta ve Avarya Nizamnamesi ile Sorumluluk Sigortalarına detaylı bir düzenleme getirilmiştir.² Kişilerin üçüncü kişilere verdikleri zararlar dolayısıyla karşılamak durumunda oldukları zararlar sorumluluklar karşılanmaya başlanmıştır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte 20. yüzyılda daha bir çok sorumluluk sigortası çeşidi doğmuştur. Çevre Sorumluluk Sigortası, Tehlikeli Maddeler Sorumluluk Sigortası, Atom Tesisi İşletenler Sorumluluk Sigortası, İmalatçı ve Elektronik Bilgi İşlem- Hizmet İşletmelerinin Sorumluluk Sigortası'nı³ örnek olarak verebiliriz.

Yangın Sigortalarının, Mal ve Eşya Sigortalarının, Nakliye Sigortalarının, Hayat Sigortalarının gelişmesi sayesinde, insanların kaderlerinde yazılı olduğunu düşündükleri zararların tazmini gerçekleşmiştir. Sorumluluk Sigortalarının gelişimi ile de kişilerin, 3. kişilerle iletişimleri sonucu ortaya çıkabilecek hatalar karşılanmaya başlanmıştır. Sorumluluk sigortaları ile herkesin karşılaşılabileceği risk sonucu uğrayacakları zararın olumsuz etkisini kadere bağlamak yönünde olan düşünceleri daha da azaltmıştır. 19. yüzyıldan itibaren doktorların mesleklerini yürütürken ortaya çıkabilecek zararlar tazmin edilmeye başlanmıştır. Örneğin günümüzde artık, hatalı bir kısırlaştırma operasyonu sonucunda arzu edilmeyen bir çocuğun dünyaya gelmesiyle

² Kemal ŞENOCAK, Mesleki Sorumluluk Sigortası, Turhan Kitapevi 1.Bası, Ankara, 2000 s 8

³ ŞENOCAK,age, s8

oluşan zararlar (örneğin çocuğun iaae masrafları) tazminat taleplerine konu olabilmektedir.⁴ Sonrasında profesyonel meslekleri icra eden; avukatlar, noterler, mimar-mühendisler ve muhasebeciler gibi meslek mensupları da yüksek tutarlarda hasarlarla karşılaşmaya başlayınca; mesleklerini yürütürken ortaya çıkabilecek hasarlara da sigorta yapma ihtiyacı doğmuştur.

Riskler çok geniş alana yayılmıştır. Sigorta, fiziki hasarlardan; yangın yıldırım infilak hasarlarında bina, mal ve eşyaya, nakliyat sigortaları ile deniz, kara, hava ve demiryolu ile bir yerden herhangi bir yere nakledilen mal ve eşyanın taşınması sırasında ani ve beklenmedik risklere, hayat sigortaları ile kişinin hayatında olabilecek tedavi, sürekli sakatlık ve ölüm gibi risklere, kaza sigortalarında kişinin mal veya eşyasına gelebilecek ani ve beklenmedik risklere teminat vermektedir.

Hasarlar çok büyük tutarlara ulaşabilmektedir. Riskler bir/bir grup sigorta şirketi veya reasürans şirketleri tarafından karşılanabilecek büyüklükte hasarlar olabilmektedir.

Hasar ödemeleri sırasında suiistimaller, karşılanmaması gereken hasarların bir kısmı veya tamamı (lütuf ödemeleri) ödettirilmeye çalışılmaktadır.

Sigorta endüstrisi; çok geniş alana yayılan riskler, çok büyük tutarlara ulaşan hasarlar ve hasar ödemelerindeki bütün iş/işlemlere ve kişi/kişilere istisnasızca ve özenle uygulanan *temel prensipleri* sayesinde yapısını sağlamlaştırmış ve ayakta kalmıştır.

Özellikle Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasında (MSS) ve kısmen de diğer sorumluluk sigortalarında riskin niteliği gereği; sigorta uygulamalarında farklılıklar içeren, sigortanın kavramlarını ve temel prensiplerini genişleten uygulamalarla karşılaşmaktayız. Sigortalı lehine gibi gözükten bu uygulamalar MSS'na zarar verebileceği gibi böyle devam etmesi halinde sigorta sistemine de zarar verebilecektir.

⁴ ŞENOCAK, age, s:14

1.2 Tez Planı

İkinci bölümde, Muhasebe İle İlgili Tanım, Kavram ve İlkeleri ele alacağız. Muhasebenin önemi, muhasebenin tanımını, fonksiyonlarını ve muhasebenin çeşitlerini açıklayacağız. Muhasebenin fonksiyonlarını anlatırken nerelerde hatalar olabileceğini ortaya koymaya çalışacağız. Bu hatalar sonucu ortaya çıkabilecek hasarlar (ödenmek zorunda kalınan vergi, SGK primi, gecikme zammı, gecikme faizi vb) MSS konusuna girmektedir. Genel, maliyet ve yönetim muhasebesi gibi muhasebenin çeşitlerini açıklarken şu anda sigorta şirketlerinin uygulamada teminat verdiği genel muhasebeyi daha çok irdeleneceğiz. Sonrasında muhasebenin temel kavramlarını açıklayacağız. Bu kavramlardan özellikle kişilik kavramı ve özün önceliği kavramı ile öncelikle muhasebe mesleğini yürütenlerin sonrasında sigorta yaptıran meslek mensuplarının dikkat etmesi gerekenleri açıklayacağız. Bütün işletmelerin hazırlamak zorunda olduğu temel mali tablolar Gelir Tablosu ve Bilançonun hazırlanması sırasında uyulması gereken ilkeleri sıralayacağız. Bu ilkelere uygun hareket edilmesi halinde eksik veya hatalar ortaya çıkmayacak ve Meslek Mensubunun karşılamak zorunda kalacağı meblağlar olmayacaktır. Bu bölümde son olarak Muhasebe Mesleğinin tanımını, meslek mensubunda bulunması gereken nitelikleri, Muhasebe Meslek Mensubunun (MMM) işletmedeki görevlerini belirteceğiz. Son olarak ta Muhasebe Mesleğinin Ülkemizdeki kanuni gelişimi, meslek mensubunun sorumluluklarını açıklayıp sorumlulukların yerine getirilmediği taktirde karşılaşılabilecek yaptırımları açıklayacağız. Bu yaptırımları tablo haline getirip; MSS ilgilileri (meslek mensubu ve sigortacıların) karşılaşılabilecekleri hasar tutarlarını net olarak ortaya koyacağız.

Üçüncü bölümde, Genel Olarak Sorumluluk Sigortalarının Tanımı yapacağız ve sorumluluk sigortasının zorunlu ve isteğe bağlı olması kriteri açısından çeşitlerini sırlamayıp bu sorumluluk sigortaları hakkında kısaca açıklamalar yapacağız. Sonrasında Mesleki Sorumluluk Sigortasının tanımını, Mesleki Sorumluluk sigortasının çeşitlerini tablo olarak özetlemeye çalışacağız.

Dördüncü bölümde, Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasının Sigortacılık Kavramları ve Sigortacılığın Temel Prensipleri Açısından değerlendirmesini yapacağız. Temel kavramlardan ilk önce sigorta kavramını

açıklayacağız. Sigortanın fiyatını ifade eden prim kavramını ve sigorta bedeli ile sigorta değeri kavramını MSS açısından inceleyeceğiz. Sonrasında sigortanın temel kavramlarından özellikle MSS açısından farklılıklar içeren Sigortalanabilir Menfaat Prensibini, Azami İyi Niyet Prensibini, Rizikonun Varlığı Prensibi ve Halefiyet prensibini inceleyeceğiz. Bu prensiplerin açıklamalarını yapıp, MSS uygulamasında Sigortanın Temel Prensiplerinin nasıl esnetildiği/genişletildiği hatta bir dereceye kadar bu prensiplerin göz ardı edildiğini ve son olarak ta prensiplerdeki esnemelerin, göz ardı etmelerin sakıncalarını açıklayacağız.

Beşinci bölümde, sigorta şirketlerine, Muhasebeci Mali Müşavir Mesleki Sorumluluk Sigortası ile ilgili yaptığımız anketin sonuçlarını değerlendireceğiz. Sigorta şirketleri yeni ürün ve yeni pazar mantığı ile MSS'na olumlu bakmaktadırlar. Ancak uygulamada sigorta bedelinin, sigorta priminin belirlenmesindeki ve karşılaşıcağı hasar tutarındaki belirsizlik nedeniyle bu sigorta türüne temkinli yaklaşmaktadırlar, bu yüzden de MSS'nın gelişmesi ve yaygınlaşması beklenenden yavaş olmaktadır.

Sonuç olarak genel şartları 16/03/2006 tarihli 26110 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası ülkemiz için yeni bir konudur. Diğer sigorta branşlarında olduğu gibi ilk anlarda kabullenilmesi ve piyasasının genişlemesi, yayılması zaman alacaktır.

MSS kazancını bu mesleği yürüterek sağlayan MMM'plarının yapabilecekleri bir hata sonucu uğrayacakları zararı sigorta şirketlerine devretmeleri MMM'larını rahatlatacak ve mesleklerini daha huzurlu olarak yerine getirmeleri sağlayacaktır. MSS, muhasebe mesleğini yürüterek kazancını sağlamayı düşünen kişilerin, bu mesleğin getirisi ile yüklendiği riskin büyüklüğü karşısında, mesleği seçip seçmeme konusunda yaşayabilecekleri tedirginliği önleyecektir. Fakat, MSS muhasebe mesleğini yürütenlere faydalar sağlarken de tezimizin konusu ve iddiası olduğu üzere yüzyıllardır kullanılan sigorta prensip ve ilkelerini esnetici ve genişletici bir etki yapabilmektedir. Bu genişleme ileri boyutlara ulaşırsa yarardan çok zarar verip, piyasanın kaybolmasına yol açabilecektir. Bu gidişe engel olmak ise Muhasebe Meslek Mensuplarının, muhasebe kadar sigortayı da iyi anlamasıyla gerçekleşecektir. Sigorta branşındaki uygulamalar özelinde MSS'na ve genelinde tüm sigorta sistemine zarar vermemelidir.

II- MUHASEBE İLE İLGİLİ TANIM, KAVRAM VE İLKELER

Bu bölümde mükellef, muhasebe meslek mensubu ve sigortacının muhasebe iş ve işlemlerinden, muhasebenin tanımından, muhasebenin ilkelerinden, meslek mensubunun sorumluluklarından ne anlaması gerektiğini ortaya koymaya çalışacağız. Böylece Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası (MSS) ilgililerinin ortak dili konuşmalarını sağlamaya çalışacağız. Belki yüzlerce kitap konusu olabilecek konuları özellikle Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası (MSS) açısından inceleyeceğiz.

İlk olarak muhasebenin işletme ile ilgili karar alma sürecindeki önemini açıklamaya çalışacağız. Böylece daha başlangıçta mükelleflerin ve sigortacıların muhasebe bilgilerinin gerekliliğine inanmaları muhasebe meslek mensubunun yaptığı işin önemini kavramasını sağlamış olacağız.

2.1. Muhasebenin Karar Alma Sürecindeki Önemi

İşletmelerin değişik yönetim kademelerinde bulunan yöneticilerin işletmenin amaçlarına uygun olarak faaliyetlerini sürdürebilmeleri için yetki ve sorumluluk alanları içinde, işletmenin yapısı ve faaliyetleri ile ilgili olarak çok değişik kararlar almaları gerekmektedir. Bu kararların alınabilmesi için bir çok bilgiye ihtiyaç vardır. Bu bilgiler işletmenin kendisi ile ilgili olabildiği gibi, benzer veya farklı faaliyet kollarında diğer işletmelere, işletmenin içinde bulunduğu çevreye ait mali, sosyal, kültürel, yasal, siyasal veya ekonomik etkenleri içeren bilgiler olabilir. İşletme kararlarının etkileyen bu bilgiler işletme içi veya işletme dışı bilgi kaynaklarından elde edilebilir.

İşletme içi veya işletme çevresine ait bilgilerin elde edilebileceği, bu bilgilerin kaydedilip depolandığı birçok bilgi kaynağı olabilir. Bu bilgi kaynakları birçok bilgiyi belirli zamanlarda ilgililere raporlar halinde sunmaktadır. Muhasebe departmanı bu kaynakların içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Muhasebenin temel amacı, işletmede ortaya çıkan ve belirli bir para birimi ile ifade edilen olayları genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak, belirli bir sistem içinde kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, finansal tablolar halinde raporlamak ve yorumlamaktır.⁵

İşletmenin yapısı ve faaliyetleri ile ilgili olarak yapılacak planlamalarda, alınacak kararlarda, alınan bu kararların uygulaması ile ilgili yapılacak kontrollerde, alınan kararların sonuçlarının analizinde muhasebe sisteminin önemli bir yeri vardır.

Muhasebe sistemi; sadece işletme yöneticilerine değil, aynı zamanda işletme sahip veya hissedarları, finans kuruluşları, çalışanlar, tüketiciler ve devlet gibi değişik çıkar gruplarına karşı sosyal ve yasal yükümlülükleri bulunmaktadır. İşletme sahip veya hissedarları işletmenin varlıklarının, alacaklarının, borçlarının farkına varmakta, finans kuruluşları firmanın kredilendirilip kredilendirilemeyeceğine karar vermekte, çalışanlar tek başlarına işletmeye verdikleri emeğin toplamda ne durumda olduğunu görmekte ve son olarak da devlette alacağı vergi ve sigorta primlerinin ne olacağını kontrol edebilmektedir.

Muhasebe sistemi sosyal özellikle de ekonomik hayatın çok önemli bir bölümüne yukarıda açıkladığımız bilgileri vermektedir. Bundan sonraki bölümde muhasebenin tanımını, fonksiyonlarını, çeşitlerini ve MSS ile ilişkilerini açıklayacağız.

2.2. Muhasebenin Tanımı, Fonksiyonları ve Çeşitleri

2.2.1.Muhasebenin Tanımı

İşletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde değişme yaratan ve para ile ifade edilen mali işlemlere ait bilgileri; kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi ve kurumlara raporlar halinde sunan bir bilgi sistemidir.

⁵ ARDAMAR- BASIK, age, s:1

2.2.2.Muhasebenin Fonksiyonları

Muhasebenin tanımında belirttiğimiz işlevlerini yerine getirebilmesi için belirli görevleri vardır. Bu görevlere muhasebenin fonksiyonları denir. Muhasebenin fonksiyonlarını kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama olarak dört ana başlık altında toplayabiliriz. Bu fonksiyonları anlatıp, bu fonksiyonları yerine getirirken ortaya çıkabilecek hataların neler olabileceğini açıklamaya çalışacağız. Bu hatalar sonucu çıkabilecek muhasebe meslek mensubunun ödemek zorunda kalacağı vergi, SGK primi, vergi cezası, gecikme cezası, gecikme zammı (hasarlar) MSS'nin konusu içerisine girmektedir.

2.2.2.1. Muhasebenin Kaydetme Fonksiyonu

Mali işlemlerin belgelere dayanarak muhasebe sistemine göre muhasebe defterine kayıt edilmesi aşamasıdır. Muhasebenin en önemli ve ilk fonksiyonudur. Muhasebe kayıtları ilgili hesaplara doğru düzgün kaydedilmeden diğer fonksiyonların bir anlamı olmaz. Muhasebe sisteminde basit veya tek taraflı kayıt ve çift taraflı kayıt olmak üzere iki türlü kayıt sistemi vardır.

Basit veya tek taraflı kayıt sistemi olarak tanımlanan ilkel muhasebede işlemler veya olaylar tek bir kayıt ile ifade edilir. Tek taraflı kayıt sisteminde eksik, hata yapma ve yapılan hatanın ortaya çıkma ihtimali düşük olan bir sistemdir. Ülkemizde, yıllık belirli bir miktarın altında alış veya belirli miktarın altında satış yapan işletmeler istemeleri halinde basit veya tek taraflı kayıt sistemi ile yasal belgelerini işletme defterine kayıt yapmaktadırlar.

İşletme defterinin sol tarafına giderler olarak dönem başı mal mevcudu, dönem içi mal alışları, amortismanlar ve genel giderler yazılmaktadır. İşletme defterinin sağ tarafına satılan mal, alınan ücret ve gelirler ve demirbaş satışları yazılmaktadır.

Tek taraflı kayıt sisteminde gelir yazılması gereken belgeler sehven gider yazılabilmekte veya tersi olabilmektedir. Tek taraflı kayıt sisteminde yapılan hata, bir kayıt bir aynı zamanda başka hesaba kayıt edilmediğinden daha zor ortaya çıkabilmektedir. Tek taraflı kayıt sisteminde işletme esasına göre defter tutan

işletmelerin yıllık amortismanlarını ayırırken hızlandırılmış amortisman ayırma hakları yoktur. Yanlış tarafa kayıt (gelir veya gider), veya hakkı olmadığı halde hızlandırılmış amortisman ayrılması vergi matrahının daha az belirlenmesine neden olmaktadır. Bu hata belgeler ve kayıtların karşılıklı olarak tek tek kontrol edilmesi halinde ortaya çıkabilmektedir. Belgelerin teker teker kontrol edilmesi hem daha fazla zaman hem de daha fazla emek harcanmasına yol açmaktadır. İşletme defterinde inceleme elemanları belge ve kayıtları birebir incelemesi sırasında bulunması halinde matrah farklarını tespit edebilmekte bunu mükelleften veya müteselsil sorumluluk gereği meslek mensubundan istemektedir. MSS burada devreye girmektedir. Yapılan hata sonucu istenebilecek vergi, vergi cezası ve gecikme faizleri sigorta şirketi karşılamaktadır.

Çift taraflı kayıt sistemi işletme faaliyetlerinin borç-alacak, alan-veren tarafı gibi iki yönünü birden kavramakta (her ödeyenle ilgili bir para alanın, her satıcı ile ilgili bir alıcının olduğu), her işlem veya olay için en az iki kayıt yapmaktadır. Böylece hata yapma ihtimalini azaltıp, kayıtların birbirini kontrol etmesini, hata yapıldığı zaman hatanın ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Çift taraflı kayıt sisteminde ilk kayıtlar yevmiye defterine kayıt edilmektedir. Çift taraflı kayıt sistemi muhasebenin işletme ilgililerine daha detaylı bilgiler vermesine imkan sağlamaktadır. Çift taraflı kayıt sistemi işlemlerin sonucunda en son hazırlanan rapor bilanço olduğu için bu sisteme bilanço esasına göre defter denilmektedir. Bütün işletmeler istemeleri halinde, mal alış veya satış tutarına bakılmaksızın Bilanço esasına göre defter tutabilirler. Ülkemizde Kamu İktisadi Teşekkülleri 1972 yılından itibaren zorunlu olarak kullanmalarına rağmen, diğer işletmeler 1994 yılında Tekdüzen Hesap Planına göre defter tutulma mecburiyetine geçmiştir. Tekdüzen hesap planı ile her türlü işletme (bankalar ve sigorta şirketleri hariç olmak üzere) 100 nolu hesaba KASA hesabını, 255 nolu hesaba DEMİRBAŞLAR, 300 nolu hesaba ALINAN KREDİLER ve 500 nolu hesaba SERMAYE hesabını kaydetmektedirler. Düzenleyici hesaplar hariç olmak üzere; hesap sınıfları 1 ve 2 olanlar ilk kayıta borç, 3,4 ve 5 nolu olanlar ilk kayıta alacak, 6 nolu gelir tablosu hesapları ilk kayıta gelir ise alacak, gider ise borç, 7 nolu maliyet hesapları borç tarafına yazılmaktadır. Daha başlangıçta böyle ayrıma gidilebildiği için çift taraflı kayıt sisteminde sehven hata yapma ihtimali düşüktür. Hata yapılırsa bile borç yazılan bir işlem bir aynı zamanda başka bir hesaba alacak yazıldığı için işlemler kontrol edilebilmekte ve yapılan hatalar daha rahat ortaya çıkabilmektedir.

Tek düzen hesap planında kayıtlar yanlış hesaplara yapıldığında bir inceleme esnasında ortaya çıkması halinde ceza kesilebilmektedir. MSS bu hatanın bir sonucu gizlemek veya bir kazanç elde edilmek istenilip istenmediğini göz önüne alarak hasarı ödemektedir. Örneğin duran varlığın satışından elde edilen kar 3 yıl içerisinde aynı neviden yenisi alınmaya karar verildiği takdirde dönem sonuna gelir yazılmak yerine 549 Yenileme Fonuna aktarılıp karın vergilendirilmesi önlenmektedir. Bu işlem için işletme yöneticilerin karar alması ve en azından bir fiyat araştırmasının yapılması gerekir. Kaydetme fonksiyonunda evrakların Bilanço esasına göre deftere belirli bir sistem içerisinde kaydedilmesi olduğundan bu fonksiyonda kontroller evrak ve belgenin birebir kontrol edilmesi ile olur.

Bilanço esasının işletme esasından farkı daha çok bundan sonraki fonksiyonlarda ortaya çıkmaktadır. Bilgi işleme teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde yoğun bir işlem gerçekleştirilmeden muhasebenin diğer fonksiyonlarındaki temel verileri çift taraflı kayıt sisteminde oluşturulmaktadır. Şöyle ki önceden yevmiye defterine yazılan kayıtlar teker teker defteri kebir kayıtlarına kaydediliyor. Burada elde edilen toplamlar yine tek tek özetlenerek mizana aktarılıyordu. Şimdi ise evraklar mahsup, tediye, tahakkuk adı verilen fişlere kaydediliyor. Bilgisayarlar sayesinde fişlere kaydedilen tutarlar büyük deftere, orada elde edilen toplamlarda mizana aktarılmaktadır.

2.2.2.2.Sınıflandırma Fonksiyonu

Kaydedilen bilgiler belirli zaman aralıklarında derlenip niteliklerine göre gruplara ayrılır. Böylece farklı nitelik ve gruplardaki işlemler birbirilerine karıştırılmadan farklı sınıflarda incelenebilir.

Sınıflandırma işlemleri muhasebe sistemindeki defterlerden büyük deftere kayıt ile (defteri kebir) yapılmaktadır. Yevmiye defterlerine kayıt edilen belgelerin kontrolü belgelerin tek tek gözden geçirilmesi ile olmaktadır. Büyük defterlere kayıtların kontrolü toplamlar ve borç veya alacak taraflarının doğru yazılıp yazılmadığına bakılarak yapılır. Büyük defterlere yapılan kayıtların kontrolü için yeterli sayıda alt kırımların açılması gereklidir.

Örneğin 600 YURT İÇİ SATIŞLAR hesabı aşağıdaki gibi alt kırımlara ayıracak olursak;

600 YURTIÇİ SATIŞLAR

600.001 %1 KDVLİ YURTIÇİ SATIŞLAR

600.008 %8 KDVLİ YURTIÇİ SATIŞLAR

600.018 %18 KDVLİ YURTIÇİ SATIŞLAR

600.018 %18 Lİ YURT İÇİ SATIŞLAR hesabını kontrol etmek istersek. İlk önce bu hesaba yapılan kayıtların alacak tarafına kayıt edilip edilmediğine bakarız. Sonrasında bu hesabın aylık toplamının %18 ini alıp 391.018 %18 HESAPLANAN KDV hesabı toplamı ile karşılaştırırız. 600 018 no'lu hesabın toplamının %18 ile 391.018 no'lu hesabın toplamı eşit ise kayıtlarda herhangi bir yanlışlık olmadığını kontrol etmiş oluruz.

Sınıflandırma işleminde örneğin KDV kontrolü ile devletin alacağı rakamların belirlenmesi daha kolay olmaktadır. Aylık olarak beyan edilen Katma Değer Vergisi 191 İndirilecek KDV, 190 Önceki Dönemden Devreden KDV ve 391 Hesaplanan KDV Hesaplarının karşılaştırılması ile hesaplanmaktadır.

2.2.2.3. Özetleme Fonksiyonu

Sınıflandırılan işlemler dönem sonlarında toplanarak daha kolay sonuçlar çıkarabilmek ve yapılan kayıtların kontrolünü sağlamak için özetlenir. Dönem içlerinde işletmeler yüzlerce belki binlerce işlem yapmış olurlar. Bu işlemleri teker teker incelemek çok uzun zaman alacağından, aynı nitelikteki işlemleri özet halinde görmek daha fazla yarar sağlar. Muhasebe sisteminde özetleme işlemi mizan kullanılarak yapılır.

Çift kayıt sistemi sayesinde işletmenin hem borç ve hem alacak tarafına eşit olarak yazılan değerler, sınıflandırma fonksiyonu ile birbirine karışması önlenmekte ve herhangi bir hata taktirde çıkarılan (özetlenen) mizanda borç ve alacak tutarları eşit olmaktadır. Özetleme fonksiyonu aşamasında işletmenin durumu fotoğraf gibi ortaya konduğu, aynı zamanda yorum yapılarak bir sonuç çıkarılmadığı için hata olasılığı

düşüktür. Kaydetme ve sınıflandırma fonksiyonunda hata yapıldı ise bu özetleme fonksiyonunda yapılan işleme yansır.

2.2.2.4. Raporlama Fonksiyonu

Kayıt edilen, sınıflandırılan ve özetlenen işlemler mali tablolar aracılığı sonuç aşamasına gelir. Raporlama muhasebe sisteminin en son aşaması ve yorum yapma aşamasıdır. Raporlar hazırlarken önce işletmenin giderleri üretim, pazarlama ve yönetim giderleri olarak düzenlenmektedir. Faaliyet dönemi sonuna ait değerler envanter ile tespit edilir. Faaliyet dönemine ait giderler ile gelirler karşılaştırılıp işletmenin kar veya zararı oluşturulan gelir tablosu elde edilir. İşletmenin dönem karı sermayeyi arttırıcı dönem zararı sermayeyi azaltıcı değer ile dönen, duran, kısa vadeli ve uzun vadeli kaynaklar ile bilanço oluşturur.

Kaydedilen, sınıflandıran, özetlenen, analiz edilen ve yorumlanan işlem ve olaylarla ilgili veriler, işletme ile ilgisi bulunan kişi ve kuruluşlara bilgilendirme amacı ile sunulur. Muhasebenin fonksiyonları yerine getirilirken her aşamada yanlışlıklar, yorum farkları olabilir. Bu yanlışlıklar ve yorum farkları; vergi matrahını azaltıcı bir nitelikte ise devlet az vergi alacaktır. Yanlışlıklar vergi matrahını arttırıcı nitelikte ise işletme gelişmesi veya ortaklarına paylaşması için kendisinde tutabileceği bir değeri devlete verecektir. Muhasebenin fonksiyonlarını yerine getirirken yapacağı hatalar sonucu ortaya çıkacak/çıkabilecek farklar için MSS devreye girecek ve kişilerin kayıplarını karşılayacaktır.

Muhasebenin fonksiyonlarını açıkladıktan sonra şimdide Muhasebenin Çeşitlerini açıklayacağız. MSS poliçesinde ortaya çıkacak hatalar ve ülkemizde teminat verilen konular muhasebenin çeşitlerine göre değişmektedir. Genel Muhasebe işletmenin parasal işlemlerini yansıtır. Genel Muhasebede yapılan hata sonucu ödenecek KDV, GELİR veya KURUMLAR vergisi, vergi cezaları, gecikme zamları veya gecikme faizleri MSS ile teminat altına alınmaktadır. Maliyet Muhasebesi Genel muhasebe ile koordineli çalışıp işletmenin kar veya zararının belirlenmesini sağlar. Bu yüzden ülkemizde Maliyet Muhasebesinde yapılan hatalar MSS ile teminat altına alınmaktadır. Yönetim Muhasebesi ise çeşitli tablo ve raporlarla işletmenin durumunu yansıtmaktadır. Ülkemizde düzenlenen MSS poliçelerinde yönetim muhasebesinde elde edilen sonuçlar

objektif veriler olmadığından yapılan hatalar sonucu oluşabilecek zararlar karşılanmamaktadır.

2.3. Muhasebenin Çeşitleri

2.3.1. Genel Muhasebe

İşletmenin parasal işlemlerinin ve sonuçlarının belgelere dayanılarak tarih sırasına göre izlendiği muhasebe türüne genel muhasebe denir. İşletmenin varlık, kaynak, borç alacak, gelir, gider, kar veya zararının takip edildiği muhasebe genel muhasebedir.

Genel Muhasebe işletme muhasebesinin dört fonksiyonunu da barındıran muhasebe türüdür. İşletmenin devlete veya resmi kurumlara yapacağı bildirim ve beyanlar genel muhasebe tarafından yerine getirilmektedir. Muhasebeci Mali Müşavirlik Sorumluluk Sigortasında teminat verilen vergi, SGK primi, vergi cezası, gecikme zammı ve gecikme faizleri genel muhasebede yapılan hataları karşılamaktadır.

2.3.2. Maliyet Muhasebesi

İşletmede üretilen mal veya hizmetin maliyet fiyatlarının belirlenmesi, işletme giderlerinin denetimi, fiyat incelemeleri ve satış fiyatının belirlenmesi ile uğraşan muhasebe dalına maliyet muhasebesi denir. Mal veya hizmetin maliyeti belirlendikten sonra belirli bir kar eklenir ve satış fiyatı belirlenir.

Maliyetlerin doğru olarak hesaplanması, işletmelerin sağladığı kar veya zararın saptanmasında da yararlı ve zorunludur.⁶ Malların maliyeti tam olarak bilindiği takdirde dönem sonunda envanter çalışmaları ile stokların değeri tespit edilir. Satış değerinden elimizde kalan stoklarını düştüğümüzde mal satış karını buluruz. Mal satış karından faaliyet giderlerini, finansman

⁶ Osman ALTUĞ, Maliyet Muhasebesi, Evrim, İstanbul, 1996, s.15

giderlerini düştüğümüzde vergi öncesi karı buluruz. Vergi öncesi karına vergi oranlarını uyguladığımızda ödemesi gereken vergi hesaplanmış olur.

2.3.3. Yönetim Muhasebesi

İşletme yöneticilerine işletme yönetiminde alacakları kararlarda ihtiyaç duydukları bilgi ve raporları düzenleyen, yorumlayan, denetim olanağı sağlayan muhasebe türüne yönetim muhasebesi denir. Diğer bir ifade ile yönetim muhasebesi dinamik bir yapıya sahip, ileriye dönük belirli standartlara bağlı olan faaliyetleri zamanlı ve rasyonel biçimde ölçmeye olanak sağlayan muhasebedir.⁷

Genel muhasebe ile maliyet muhasebesinin koordineli çalışması ile belirlenen maliyet bedelleri devletin alacağı vergi tutarını tespiti için gereklidir. Bu muhasebe çeşitlerinde yapılan hataların sonucunda matrah farkları çıkmakta/çıkabilmektedir. Sigorta yapılacak hatalar sonucu ortaya çıkacak/çıkabilecek zararları karşılamalıdır.

Yönetim muhasebesinde yapılacak hatalar sonucu yöneticiler yanlış kararlara alabilmekte bunun sonucunda işletmenin zarar etmesine yol açabilecektir. Yönetim Muhasebesinde elde edilen veriler için sübjektif kurallar getirilmelidir. Böylece MSS ile yöneticilerin yanlış kararlara sonucu oluşabilecek zararlar da karşılanmalıdır.

Muhasebenin çeşitlerinden sonra şimdide söylendiğinde herkes tarafından aynı anlama gelmesi gereken muhasebenin temel kavramlarını açıklayacağız. Bu kavramlar yanlış anlaşılır ve muhasebedeki işlemler bu yanlış anlayış esas alınarak yapılırsa hatalar kaçınılmaz olur. Sonrasında ise düzenlenmesi bütün işletmeler için zorunlu olan Gelir Tablosu ve Bilançonun düzenlenme ilkelerini açıklayacağız. Bu ilkeler iyi kavranmalı ve üzerinde dikkatlice durulmalıdır. Gelir ve Kurumlar Vergisini hesaplamak için yapılacak çalışmalar doğru yapılırsa da, özellikle Gelir Tablosu İlkelerine uyulmaması halinde kar hatalı olarak belirlenebilmektedir. Bu ilkelere uyulmadığı için MSS poliçesi ile oluşabilecek hasarlar karşılanmamaktadır.

⁷ ALTUĞ, age, s.12

2.4. Muhasebenin Temel Kavramları ve Temel Mali Tabloların Düzenlenme İlkeleri

2.4.1 Muhasebenin Temel Kavramları

Muhasebenin temel kavramları⁸, mesleği uygulayanlarla birlikte iş ve işlemlerini yaptığı mükellefler bildirim ve beyanlarını yaptığı devlet sorumluları (memur, müdür, denetmen, kontrolör ve müfettiş) tarafından bilinmesi/anlaşılması gerekir. Muhasebenin temel kavramlardan özellikle özün önceliği ve kişilik kavramını açıklayacağız.

2.4.1.1. Özün Önceliği Kavramı

İşlemlerin muhasebeye yansıtılmasında ve onlara ilişkin değerlendirmelerin yapılmasında biçimlerinden çok özlerinin esas alınması gereğini ifade eder. Genel olarak işlemlerin biçimleri ile özleri paralel olmakla birlikte bazı durumlarda farklılıklar ortaya çıkabilir. Bu taktirde özün biçime önceliği esastır.

Muhasebe işlemlerinde işletme sahiplerinin ve yöneticilerinin harcamalarından bir kısmı gider olarak kabul edilebilmektedir. Örneğin işletmenin faaliyet konusu ile ilgili 2 günlük bir seminer, kongre veya fuara ait seyahat, konaklama ve yiyecek-içecek giderleri karşılanmaktadır. Fakat bu toplantıdan 10 gün öncesinden itibaren yapılan seyahat, konaklama ve yiyecek-içecek ve ilgili kişiler haricinde kişilere ait harcamalar gider olarak kabul edilmemektedir. Bu örnekte öz işletme ile ilgili bir toplantıdır, biçim ise katılan kişiler, toplantıya ait harcamalardır. Öze ait olarak; toplantıya katılan kişilerin, toplantıya ait harcamaların gider yazılması diğerlerinin gider yazılmaması gerekir. Bu toplantıdan sonra toplantının yapıldığı ülkelerdeki uygulamaları incelemek, örnekler almak firmalarla karşılıklı görüşmek için gerektiğinde bir hafta, bir ay kalınabilir. Bununla ilgili kişilerin harcamaları şirket tarafından karşılanır ve bu harcamalar işletmenin giderlerine işlenebilir. Çünkü burada öze aykırı bir davranış yoktur.

⁸ 1.sayılı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği,26.12.1992 Tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete Mükerrer Sayısı

2.4.1.2.Kişilik Kavramı

Bu kavram işletmenin sahip ve yöneticilerinden personelinden ve diğer ilgililerden ayrı bir kişiliğe sahip olduğunu ve işletmenin muhasebe işlemlerinin bu kişilik adına yürütülmesi gerekliliğini öngörür. Düzenlenen finansal raporlar bu kişiliğin, faaliyetlerini, borçlarını, alacaklarını işletme sahibinin bu varlıklar üzerindeki öz sermayesini belirtir.

Ülkemizde işletmeler gerçek kişi işletmeleri ve tüzel kişi işletmeleri olarak üzere ikiye ayrılır. Gerçek kişi işletmelerine sahip kişiler işletmenin devamlılığı ile ilgili giderleri yaparken kendilerine, ailelerine ait giderleri de işletmeye ödetmek isterler. Evlerinde kullanmak üzere aldıkları yiyecek içeceği, ev eşyalarının belgelerini hatta evlerine ait telefon elektrik faturalarını da işletmenin giderleri arasına işlemek isterler. Bu şekilde gerçek kişi işletmelerinin daha az vergi ödemesini sağlamak isterler. Yukarıda açıkladığımız kişilik kavramı ile, giderlerin gerçek kişi veya yer yer tüzel kişiler de karşılaşılan işletmenin kendisine ait olması gerektiği ilkesine aykırı olmamalıdır.

2.4.1.3.İşletmenin Sürekliliği Kavramı

Bu kavram (ana sözleşmesinde aksi bir kayıt olmadığı sürece) işletmenin faaliyetlerini belirli bir süreye tabi olmadan süreceğini ifade eder. Bu nedenle işletme sahiplerinin ve hissedarlarının yaşam süresi ile sınırlı olmadan faaliyetini sürdürebilir.

2.4.1.4. Dönemsellik Kavramı

İşletmenin sürekliliği kavramı uyarınca sınırsız olarak kabul edilen ömrünün belirli (01.Ocak-31/Aralık) dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. Gelir ve Giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi hasılat, gelir ve karların aynı döneme ait maliyet gider ve zararlarla karşılaştırılması bu kavramın gerekliliğidir.

2.4.1.5. Para İle Ölçme Kavramı

Para ile ölçülebilen iktisadi olay ve işlemlerin muhasebeye ortak değer ölçüsü olarak para birimi ile yansıtılmasını ifade eder. Muhasebe işlemleri ulusal para birimi ile yapılır. Paranın satın alma gücü zaman içinde değişebilir. Muhasebenin fonksiyonlarının uygulanabileceği makro değerlendirmeler ve karşılaştırmalara uygun olabilecek en uygun ölçü birimi paradır.

2.4.1.6. Maliyet Esası Kavramı

İşletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde genel olarak bunların elde edilme değerlerini ifade eden maliyet bedeli kullanılır.

2.4.1.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı

Muhasebe kayıtlarının gerçek durumunu yansıtan ve usule uygun olarak düzenlenmiş objektif belgelere dayandırılması ve muhasebe kayıtlarına esas alınacak yöntemlerin seçilmesinde tarafsız ve ön yargısız davranılması gereğini ifade eder. Böylece muhasebe bilgilerinin sonucunu gösteren raporlar ve mali tabloların değerlendirmelere esas alınması sağlanmış olur.

2.4.1.8. Tutarlılık Kavramı

Muhasebe uygulamaları için seçilen muhasebe politikalarının birbirini izleyen dönemlerde değiştirilmeden uygulanması gereğini ifade eder. İşletmelerin mali durumunun faaliyet sonuçlarının ve bunlara ilişkin yorumların karşılaştırılabilir olması bu kavramın amacını oluşturur. Tutarlılık kavramı benzer olay ve işletmelerde kayıt düzenleri ile değerlendirme ölçülerinin değişmezliğini ve mali tablolarda biçim ve içerik yönünden tekdüzeni öngörür. Geçerli nedenlerin bulunduğu durumlarda işletmeler uyguladıkları muhasebe politikalarını değiştirebilirler. Ancak bu değişikliklerin ve bunların parasal etkilerinin mali tabloların dipnotlarında açıklanması zorunludur.

2.4.1.9. İhtiyatlılık Kavramı

Muhasebe olaylarında temkinli davranılması ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınması gereğini ifade eder. Bu kavramın sonucu olarak işletmeler muhtemel gideri ve zararı için karşılık ayırırlar, muhtemel gelir ve karları için ise gerçekleşme dönemlerine kadar herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlar. Ancak bu kavram gizli yedekler ve gereğinden fazla karşılıklar ayrılmasına neden olmamalıdır.

2.4.1.10. Tam Açıklama Kavramı

Mali tabloların bu tablodan yaralanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli açık ve anlaşılır olması gerekliliğini ifade eder. Mali tablolarda finansal bilgilerin tam olarak açıklanması yanında mali tablo kalemleri kapsamında yer almayan ancak alınacak kararları etkileyebilecek gerçekleşmesi muhtemel olaylara da yer vermesi bu kavramın gereğidir.

2.4.1.11. Önemlilik Kavramı

Bir hesap kalemi ve mali bir olayın nispi ağırlık ve değerinin mali tablolara dayanılarak değerlemeleri veya alınacak kararları etkileyebilecek düzeyde olmasını ifade eder. Önemli Hesap kalemleri finansal olaylar ve diğer hususların mali tablolarda yer alması zorunludur.

2.4.1.12. Sosyal Sorumluluk Kavramı

Muhasebenin organizasyonunda, muhasebe uygulamalarının yürütülmesinde ve mali tabloların düzenlenmesi ve sunulmasında belirli kişi veya grupların değil tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi ve dolayısı ile bilgi üretiminde gerçeğe uygun tarafsız ve dürüst davranılması gerektiğini ifade eder.

2.4.2. Temel Mali Tabloların Düzenlenme İlkeleri

2.4.2.1. Amacı

Muhasebe mesleğini sürdüren bir meslek mensubu çalışmalarında muhasebenin temel kavramları ve genel kabul görmüş ilkelerine uygun olarak işlemlerini gerçekleştirmesi gerekir. Bu ilkelere uygun hareket edildiği halde herhangi bir hata sonucu hasar ortaya çıkması durumunda MSS'yla hasarlar karşılanabilir. Meslek mensubu temel kavram ve ilkelere uygun hareket ettiği halde çıkabilecek hasarları sigorta şirketi ödemekten imtina edemez.

2.4.2.2. Gelir Tablosu İlkeleri

Gelir Tablosu İlkelerinin amacı “satışların, gelirlerin, satışlar maliyetinin, giderlerin, kâr ve zararlara ait hesapların ve belli dönemlere ait işletme faaliyeti sonuçlarının sınıflandırılması ve gerçeğe uygun olarak gösterilmesini sağlamaktır”⁹

1. Gerçekleşmemiş satışlar, gelir ve karlar: Gerçekleşmiş gibi veya gerçekleşen tutardan fazla veya az gösterilmemelidir. Dönem başında ve sonunda doğru hesap kesimi işlemi yapılmalıdır.

2. Belli bir dönemin satışları ve gelirleri bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır.

3. Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar özel tükenmeye tabi varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payı ayrılmalıdır.

4. Maliyetler; maddi duran varlıklar, stoklar, bakım ve onarım ve diğer gider grupları arasında uygun bir şekilde dağıtılmalıdır.

5. Arızı ve olağanüstü niteliğe sahip kar ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilmeli, fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilmelidir.

⁹ 1 Seri Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (26.12.1992)

6. Bütün kar ve zararlardan, önceki dönemlerin mali tablolarında düzeltme yapılmasını gerektirecek büyüklük ve nitelikler dışında kalanlar, dönemin gelir tablosunda gösterilmelidir.

7. Karşılıklar, işletmenin karını keyfi bir şekilde azaltmak veya bir döneme ait kan diğer döneme aktarmak amacıyla kullanılmamalıdır.

8. Dönem sonuçlarının tespiti ile ilgili olarak uygulana gelen değerlendirme esasları ve maliyet yöntemlerinde bir değişiklik yapıldığı takdirde, bu değişikliğin etkileri açıkça belirtilmelidir.

9. Bilanço tarihinde var olan ve sonucu belirsiz bir veya birkaç olayın gelecekte ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı durumları ifade eden, şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, makul bir şekilde gerçeğe yakın olarak tahmin edilebilen gider ve zararlar, tahakkuk ettirilerek gelir tablosuna yansıtılır. Şarta bağlı gelir ve karlar ise gerçekleşme ihtimali yüksek de olsa herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz; dipnotlarda açıklama yapılır.

2.4.2.3.) Bilanço İlkeleri

Bilanço ilkelerinin amacı “*Sermaye koyan veya sonradan kendilerine ait kârı işletmede bırakan sahip ve hissedarlar ile alacaklıların işletmece sağladıkları kaynaklar ve bunlarla elde edilen varlıkların muhasebe kayıt, hesap ve tablolarında anlamlı bir şekilde tespit edilmesi ve gösterilmesi yoluyla, belli bir tarihte işletmenin mali durumunun açıklıkla ve ilgililer için gerçeğe uygun olarak yansıtılmasıdır.*¹⁰ Bilançoda bütün varlıklar gayri safi değerleriyle gösterilirler.

¹⁰ 1 Seri Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (26.12.1992)

2.4.2.3.1.Varlıklara İlişkin İlkeler

1. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıkları, bilançoda dönen varlıklar grubu içinde gösterilir .

2. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşmeyen, hizmetlerinden bir hesap döneminden daha uzun süre yararlanan uzun vadeli varlıkları, bilançoda duran varlıklar grubunda gösterilir.

3. Bilançoda varlıkları, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerlerle gösterebilmek için. Varlıklardaki değer düşüklüklerini göstererek karşılıklarının ayrılması zorunludur.

4. Gelecek dönemlere ait olarak önceden ödenen giderler ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda ayrıca gösterilmelidir.

5. Dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacak senetlerini,bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.

6. Bilançoda duran varlıklar grubunda yer alan maddi duran varlıklar ile maddi olmayan duran varlıkların maliyetim çeşitli dönem maliyetine yüklemek amacıyla, her dönem ayrılan amortismanların birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilmelidir.

7. Duran varlıklar grubu içinde yer alan özel tükenmeye tabi varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla, her dönemi ayrılan tükenme paylarının birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilmelidir

8. Bilançonun dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacaklar, menkul kıymetler, bağlı menkul kıymetler ve diğer ilgili hesaplardan ve yükümlülüklerden işletmenin sermaye ve yönelim bakımından ilişkili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

9. Tutarları kesinlikle saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz. Bu tür alacaklar bilanço dipnot veya eklerinde gösterilir.

10. Verilen rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatların özellikleri ve kapsamı bilanço dipnot veya eklerinde açıkça belirtilmelidir. Bu ilke diğer teminatlar içinde geçerlidir. Ayrıca, işletme varlıkları ile ilgili toplam sigorta tutarlarının da bilanço dipnot veya eklerinde açıkça gösterilmesi gerekmektedir.

2.4.2.3.2. Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler

1- İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçlar bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.

2. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir.

3. Tutarları kesinlikle saptanamayanları veya durumları tartışmalı olanları da içermek üzere, işletmenin bilinen veya tutarları uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynakları kayıt ve tespit edilmeli bilançoda gösterilmelidir.

4. Gelecek dönemlere ait olarak önceden tahsil edilen hasılat ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde ödenecek olan giderler kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda ayrıca gösterilmelidir.

5. Kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borç senetlerini bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerlerle göstermek için reeskont işlemleri yapılmalıdır.

6. Bilançoda kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar gruplarında yer alan borçlar, alınan avanslar ve diğer ilgili hesaplardan işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilgili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

2.4.2.3.3. Öz kaynaklara İlişkin İlkeler

1. İşletme sahip veya ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları öz, kaynaklar grubunu oluşturur.

2. İşletmenin ödenmiş sermayesi bilançonun kapsamı içinde tek bir kalem olarak gösterilir.

3. İşletmenin hissedarları tarafından yatırılan sermayenin devam ettirilmesi gerekir.

4. Öz kaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları ile dönem zararı. öz kaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alır.

5. Öz kaynakları; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kar yedekleri, geçmiş yıl karları (zararları) ve dönem net kar/(zararı)'ndan oluşur. Kar yedekleri yasal statü ve olağanüstü yedekler ile yedek niteliğindeki karşılıklar, özel fonlar gibi işletme faaliyetleri sonucu elde edilen karların dağıtılmamış kısmını içerir. Sermaye yedekleri isse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları, yeniden değerlendirme değer artışları gibi kalemlerden meydana gelir. Sermaye yedekleri, gelir unsuru olarak gelir tablosuna aktarılamaz.

Muhasebenin önemini, tanımını, fonksiyonlarını, çeşitlerini ve son olarak ta kavram ve ilkelerini açıkladıktan sonra şimdide muhasebe mesleğini açıklayacağız. Bu mesleğin tanımı ile başlayıp bu mesleğin meslek sayılması için gereken nitelikleri taşıyıp taşımadığına bakacağız. Muhasebe meslek mensubunda bulunması gereken nitelikleri, işletmedeki görevlerini sıralayıp son olarak ta muhasebe mesleğinin ülkemizdeki kanuni gelişimini açıklayacağız. MSS' nda meslek mensubunun ülkemizde yapabileceği hatalar ve ödenmesi gereken tutarlar ile ilgili tabloyu yapıp bölümü bitireceğiz.

2.5. Muhasebe Mesleği

2.5.1. Muhasebe Mesleğinin Tanımı

Muhasebe mesleği; işletme ilgili kişi ve kuruluşlara ihtiyaç duydukları mali nitelikteki bilgileri üretip bunları raporlar aracığı ile ilgililere sunarken aynı zamanda ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle de ürettiği bilgilerin kapsamı sürekli genişlemekte ve nitelikleri değişmektedir.¹¹

Yabancı sermayeli şirketler ölkelerin ekonomik hayatına girmektedirler. Ekonomik hayatına girdikleri ölkelerdeki muhasebe sistemlerini de kendilerinin anlayacağı şekle dönüştürmektedirler. Böylece muhasebe sistemlerinde, muhasebe standartlarında, muhasebe kayıtlarında; parasal ve para dilinde birliğe, belki kısa bir süre sonra hesap simgelerinde de dil birliğine gidilecek ve evrensel bir muhasebe dili yaratılacaktır.¹²

Muhasebe mesleği, gelişen ve sürekli değişen kapsam ve niteliği ile hukuk, iktisat, maliye, teknoloji gibi çeşitli alanlarda bilgi sahibi uzman kişilere de ihtiyaç duymaktadır. Muhasebe mesleği bu yapısı ile karmaşık ve sürekli gelişen bir bilgi içermektedir.¹³

Muhasebe Meslek Mensupları, karşılaştıkları problemlere çözüm yolları ararken muhasebenin temel kavramları ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinden hareketle mesleki yargılarını da kullanmaktadırlar. Yazılı bir kuralın olmaması ya da yazılı kural çerçevesinde alternatif çözüm yollarının bulunması durumunda meslek mensubu bu yolların hangisinin uygulanacağı konusunda mesleki yargısını kullanmaktadır.¹⁴

Bu açıklamaları yaptıktan sonra muhasebe meslek mensubunun tanımını şöyle yapabiliriz.

¹¹ Beyhan MARŞAP, (1996) Muhasebe Mesleği Fonksiyonları ve Meslek Mensubunun Nitelikleri, Yaklaşım Dergisi, Sayı 37, s.119

¹² Hanifi AYBOĞA, Globalleşme Sürecinde Ölkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi, T.C.Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, 2003, CİLTXVII, sayı 1, s.330

¹³ MARŞAP, agm, s.119

¹⁴ MARŞAP age, s.119

“İşletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak ve kaydetmek, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemek, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu işletme ve ilgililere tarafsız bir şekilde sunmak görevini yerine getiren, yüksek mesleki standartlara sahip, topluma karşı sorumluluk duygusuyla hareket eden ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 2/A ve 2/B maddelerinde yazılı işlemleri yapan ve aynı kanununun 4,5 ve 9. maddelerinde yazılı genel ve özel şartları taşıyanlara Muhasebe Meslek Mensubu denir.”¹⁵

Muhasebe Meslek Mensubunun (MMM) tanımını yaptıktan sonra MSS şöyle açıklayabiliriz. MMM'nun bu sigorta sözleşmesi ile poliçede belirtilen ve ilgili taraflarca konusu tarif edilerek çizilen muhasebe mesleği faaliyetlerini yerine getirirken ortaya çıkabilecek olan hasarları karşılamaktır.

MMM iş ve işlemlerini yerine getirirken hatalar yapabilir. Bu hatalar sonucunda ek vergi, ek SGK primi çıkabileceği gibi bunların zamanında ödenmemesinden dolayı gecikme zamları, gecikme faizleri oluşur. Hiç hesapta yokken müteselsil sorumluluk gereği MMM tarafından ödenmek zorunda kalınabilecek bu tutarlar MMM yıkımına neden olabilir. MMM diğer sigorta branşlarındaki gibi çok dikkat ederek, çok özen göstererek bu hataların ortaya çıkmasını engelleyemez. Bu hataların ortaya çıkma ihtimalini minimuma indirebilir. MSS ile de hata sonucu oluşabilecek zararın karşılanacağını bilerek mesleğini huzurlu olarak yerine getirir.

MMM'nu ve MSS tanımladıktan sonra MMM' nda bulunması gereken nitelikleri açıklayacağız. Bu nitelikleri taşıyan MMM'nun hata yapma riski daha az olacaktır. Böylece MSS ile daha az hasar ödenecek ve bu sigorta ile ilgili daha makul primler talep edilecektir.

¹⁵ AYBOĞA, age, s.331

2.5.2.Muhasebe Meslek Mensubunda Bulunması Gereken Nitelikler

Her mesleğin kendine özgü kuralları ve yapısı vardır. Her mesleğin gereklerini yerine getirebilmek için mesleğe talip olan kişilerde bir takım kişisel ve teknik niteliklerin olması gerekmektedir.¹⁶ Mesleğin gereklerini yerine getirmek üzere talip olan kişilerin bilgi, görgü ve yeteneklerinin üst düzeyde olması hem kişinin hem de mesleğin gelişimine büyük katkılar sağlar.

Diğer mesleklerde olduğu gibi MMM'da bulunması gereken nitelikleri; kişisel nitelikler, mesleki nitelikler ve ahlaki nitelikler şeklinde gruplandırılabilir.¹⁷

2.5.2.1. Kişisel Nitelikler

Zihinsel yetenek ve olgunluk, analitik yetenek, kavramsal anlama, iletişim yeteneği ve tarafsız olabilme meslek mensubunda bulunması gereken kişisel niteliklerdendir.

MMM, çeşitli belge ve evrakları kaydederek, sınıflandırarak, özetleyerek; tablolar, grafikler ve raporlar vasıtasıyla faydalı bilgiler üretmektedir. Ürettiği bu bilgiler sayesinde, işletme yöneticilerinin karar almalarına yardımcı olacak farklı çözüm önerileri sunmaktadırlar. Aynı zamanda MMM, karmaşık ve içinden çıkılmaz gibi görünen problemleri ortaya koyup önem sırasına göre sıralama yeteneğine sahip olmalıdır. Karşılaşılan sorunları ve bu sorunlara ait çözüm önerilerini ilgililerin anlayacağı düzeye uygun şekilde anlatabilmek için iletişim yeteneği olmalıdır. MMM yapılan iş ve işlemlerde kendisine ve yakınlarına avantaj sağlamaması için tarafsız olabilmelidir.

Kişisel nitelikler kişinin muhasebe mesleğini daha saygın bir şekilde yerine getirmesini sağlar. M.M.M bilgi ve verileri ilgililerin anlayabileceği şekilde sunarken, problemleri analiz edip önem derecelerine göre sıralarken tarafsızlığını koruyabildiği ölçüde saygınlığı artar.

¹⁶ MARŞAP, agm, s.122

¹⁷ MARŞAP, agm, 122-123

MSS poliçelerinde MMM'nun tarafsızlığını etkileyebilecek, ailesi ve yakınlarına ait iş ve işlemleri gerçekleştirirken oluşan hasarlar ödenmeyeceği gibi MMM'nun sigortalının fiillerinden sorumlu olduğu (eşi çocukları ve çalışanları) kişilerin kasıtlı hareketlerinden kaynaklanabilecek tazminat talepleri karşılanmaz. Aynı zamanda yazılım veya donanımla ilgili her türlü görüş veya tavsiyeden kaynaklanan tazminat talepleri karşılanmaz.

2.5.2.2. Mesleki Nitelikler

Mesleki nitelik meslek mensubunun teknik yeterliliği ile ilgilidir. Teknik yeterlilik kişinin mesleki eğitimi ile elde ettiği bilgilere deneyimin eklemesi ile oluşmaktadır. Bilgi onunla bağlantılı olarak işlemlerin yapılış şekli zaman içinde sürekli yenilenmektedir. İlk önceleri tek tek yapılan hesaplamalar, hesap makineleri ile son olarak ta hazır programlar yoluyla otomatik olarak yapılmaktadır.

Muhasebe mesleğinin yapabilmek için ilk önce muhasebe mesleği ile ilgili konuları işleyen bir yüksek öğretim kurumundan mezun olmak gerekmektedir. M.M.M'nun mesleki düzeyini yükseltebilmesi için yüksek lisans ve doktora çalışmaları kendisini geliştirilmesi ve deneyim ile pekiştirmesi gerekir. Sonrasında 3 yıl yapılan staj süresinde meslek ile ilgili çeşitli uygulamaları meslek mensubunun gözetiminde yerine getirir. Sonrasında uyguladığı ve takip ettiği mevzuatla ilgili mesleğe giriş sınavına katılır. Mesleğe giriş sınavını kazanmış olmak teknik bilginin oluştuğunun somut olarak ispatını oluşturur.¹⁸

MSS ile şu anda bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarına teminat verilmektedir. Teknik bilgisi ve deneyimi çok olan kişiler ile mesleğe yeni başlamış kişilerin ödeyecekleri primler ters orantılıdır. Deneyimi ve teknik bilgisi çok olan kişinin ödeyeceği prim az, deneyimi ve teknik bilgisi az olan kişinin ödeyeceği prim daha yüksek olarak belirlenir.

¹⁸ Hanifi AYBOĞA, **ülkemizde muhasebe mesleği ve meslek -etiği - ahlaki.** *eab.ege.edu.tr/pdf/2/c1-s2-m4.pdf*-(26/08/2009) s 34

2.5.2.3. Ahlaki Nitelikler

Muhasebe meslek mensubunun taşıması gereken niteliklerden belki de en önemlisi kuşkusuz onun ahlaki standartlarıdır.¹⁹ Meslek ahlakı kişinin bağımsızlığını, kendini kontrolünü ve dürüstlüğünü simgeler. MMM'nun ahlaki niteliği muhasebenin temel kavramlarından sosyal sorumluluğunu yerine getirebilmesi için temel koşuldur.

Muhasebe mesleğinde diğer danışmanlık mesleklerinde olduğu gibi güven çok önemlidir. MMM, mükellefin yararına olan ilgili işlemleri gerçekleştireceğine mükellefin güven duyması gerekir. Mükellef adına bu türde yapılan işlemlere, kesilen usulsüzlük cezalarına indirim talebinde bulunmak, dava açma süresi ile ilgili süreleri takip etmeyi örnek olarak verebiliriz. MMM mükellefin ve toplumun güvenini kazanabilmek için ahlaki niteliklere sahip olmalıdır.

MSS'nde de ahlaki nitelikler çok önemlidir. Kişi dürüst değil ise işlemleri sırasında hata yapmış olduğunu bilse bile bunu sigortacısına bildirmeyecektir. Sonraki bölümlerde daha detaylı olarak işleyeceğimiz gibi nasıl kazaya uğramış bir aracı kasko yaptırmak dürüstlüğe uygun değilse hata yaptığını bildiği halde sigorta yaptırmak dürüstlüğe uymaz.

MMM sigortalı olsa bile, yapacağı iş ve işlemleri yerine getirirken gereken hassasiyeti göstermelidir. MMM beyannamelerini düzenli olarak ilgili kuruma vermelidir. Beyanlarının önceki dönemlerdeki aynı türden ve farklı türden beyannamelerle uyumlu olmasını sağlamalıdır. Örneğin KDV beyannamesinde sonraki döneme devreden KDV, takip eden dönem KDV beyannamesine doğru olarak aktarılmalıdır. Geçici vergi ve toplamda da yıllık beyanlardaki satış rakamları ile KDV Beyanlarındaki mal ve hizmet teslimlerine ait matrah toplamları uyumlu olmalıdır. MMM nasıl olsa MSS ile çıkabilecek hasarları güvence altına aldım deyip yapması gereken işlemleri aksatmamalıdır.

¹⁹ AYBOĞA, agm, s.34

Muhasebe mesleğini yürüten meslek mensubunda olması gereken nitelikleri sıraladıktan sonra şimdi de MMM'nun işletmedeki görevlerini açıklayacağız. MSS'ında MMM'nun görevlerini bilmek önemlidir. Çünkü yapılan hatanın MMM sorumluluğunda olup olmadığını ancak bu şekilde öğrenebiliriz.

2.5.3. Muhasebe Meslek Mensubunun İşletmelerdeki Görevleri

M.M.M mükellef beklentilerini de dikkate alarak uygun hizmeti üretmeli, müşterilerinin finansal, yönetsel ve vergisel açılardan danışmanlığını yapmalıdır. MMM bu işlevleri yerine getirebilmek muhasebe sisteminin oluşturulmasındaki, karar alma aşamasındaki ve son olarak ta faaliyetlerin sonuçlarının denetlenmesi aşamasındaki görevleri vardır.

2.5.3.1. MMM'nun Muhasebe Sisteminin Oluşturması Aşamasındaki Görevleri

MMM'nun bilgileri üretebilmesi için öncelikle muhasebe sisteminin kurulması gereklidir. MMM, işletme ile ilgili kişi ve kuruluşların farklı kapsam ve nitelikteki bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak bir sistem oluşturması gerekir²⁰.

MMM muhasebe sistemini oluştururken; elde edilen bilgilerin işleme şeklini, bilgilerin hangi belge ve defterlere kayıt edileceğini, kullanılacak muhasebe yöntemini, üretilen bilgilerin hangi sıklıkla ve ayrıntıda kimlere sunulacağını, üretilen bilgilerin nasıl saklanacağını göz önüne alarak oluşturmalıdır.²¹

MMM sistemle ilgili olası temel sorunları ortaya koyduktan sonra ikinci aşama olarak sistemin nasıl işleyeceğini belirlemedir. Sistemde görev alanlardan; kim veya kimlerin fatura keseceğine, kimlerin çalışanların puantajlarını oluşturacağını, kimlerin SGK ile ilgili işlemlerde görevli olacağına, kimlerin genel muhasebedeki kayıt etme, sınıflandırma, özetlemeyi ve analizi yapacağını kararlaştırır. Çift taraflı kayıt sisteminde anlattığımız gibi teknoloji sayesinde sistemin işlemesine yönelik rutin ve zaman alıcı

²⁰ MARŞAP a.g.m s.120

²¹ Mevlüt KARAKAYA, "Muhasebe Bilgi Sistemi ve Bilgi Teknolojisi", Ankara, 1994, s.32

işlemler azalmıştır.²² MMM sistemin işleyişine ilişkin görevleri yerine getirirken teknolojik gelişmelerden faydalanmalıdır.Çalışanların işe ve girişlerindeki kontrol sistemleri ile puantaj kayıtları, firma dışına sevk edilen ve firmaya gelen sevk irsaliyeleri ile stok raporları çok kısa zamanda ve doğru olarak tespit edilmektedir.

Muhasebe sisteminde sistemden istenenleri ortaya koyup sistemi işlettikten sonra üçüncü aşama denetim aşamasıdır. Denetim aşaması ile muhasebe sisteminin işleyişi ile ilgili ortaya çıkan/çıkabilecek hatalar ortaya konulur. Muhasebe sisteminde ekonomik, teknolojik ve yasal nedenlerle ortaya çıkabilecek değişikliklere uyum sağlaması için denetimler sürekli uygulanır.

İyi bir muhasebe sistemi kurmak yapılacak hataları minimuma indirmek için gerekli ilk aşamadır. Fatura muhasebede kişinin kalem kalem aldığı mal veya hizmetin cinsini, birim fiyatını, kaç adet alındığını, tutarının ne olduğunu birkaç veya birkaç yüz kalemin toplamını ona uygulanan KDV'nin ve toplam ödemesi gereken tutarı gösteren belgedir. Bu belge ile teslim edilen mal veya hizmete ait hususlar entegre ile muhasebe fişlerine işlenmektedir. Muhasebe fişlerine kaydedilen bilgiler ilk önce yevmiye defterine sonrasında başka bir işlem yapmamıza gerek kalmadan defteri kebire kaydedilmektedir. Defteri kebirlerde elde edilen toplamlar mizanları oluşturmaktadır. Mizanlarda elde edilen bilgiler dönem sonlarında envanter çalışmaları ile birleştirilerek Gelir Tablosu ve Bilanço Tabloları elde edilmektedir.

İyi bir muhasebe sistemi kurulmaması halinde, evrak düzenlenmesinde yapılan hata sonucunda yapılacak yanlışlar, çalışmalar sonucunda elde edilecek raporları etkileyecektir. Hatalı raporlar nedeniyle elde edilecek kar ve vergi yanlış hesaplanacaktır.

İyi bir muhasebe sistemi kişilerin görev ve yetkilerini tanımlamaktadır. Böylece kişilerin yaptıkları görevleri daha doğru ve eksiksiz yerine getirmelerini sağlamaktadır. Kişilerin görevlerini doğru ve eksiksiz yerine getirmeleri sonucunda olabilecek hatalar ve yanlışlar azalacaktır. Görevi MMM yaptığı hata ve yanlışların maddi zararını tazmin etmek olan MSS ile ödenecek tazminatlar en aza indirgenecektir.

²² KARAKAYA, age, s.64

2.5.3.2. MMM'nun İşletmenin Karar Alma Aşamasındaki Görevleri

MMM hazırladığı temel mali tablolarla firmanın içinde bulunduğu mevcut durumun belirlenmesini sağlar. Mevcut durumun ortaya konması ile yöneticiler alacakları kararları bilimsel gerçeklere göre verirler. Yöneticiler, aynı sektörde faaliyet gösteren firmaların verileriyle, kendi verilerini karşılaştırarak durumlarını değerlendirirler. Ayrıca yönetim muhasebesinde mali tablolara ilişkin rasyolara bakarak işletmenin durumu analiz edilir.

Mali tablolar mevcut durumun belirlenmesi yanında gelecek ile ilgili gelişmelerin öngörülmesine de katkıda bulunur.

- *İşletmenin daha iyi bir duruma gelmek için ne kadarlık bir kaynağa ihtiyaç duyacağını ve bu kaynağında işletme sahiplerinin sermaye koyarak mı? Kredi kaynaklarını en uygun şekilde kullanarak mı? Elde edilmesi gerektiği kararında yardımcı olur.*
- *Üretim kararlarının alınması sırasında hangi ürünlerden ne miktarda ve hangi zaman üretilmesi gerektiği konusundaki kararlarda yardımcı olur.*
- *Üretilen ürün ve hizmetin satış fiyatının belirlenmesine, pazarlama çalışmalarının ne kadarlık bütçe ile yapılması gerektiğine, işletmenin pazar payının ne olması ve ürünün dağıtım kanallarının ne olması konusunda işletme içi raporlar ile bilgiler verir.²³*

Halka açık şirketlerin Gelir Tablosu ve Bilanço gibi temel mali tablolar ve dipnotları yanında Fon Akım ve Nakit Akım Tabloları ve faaliyetlerine ait faaliyet raporları MMM'nun kontrolünden geçmekte ve bunlar işletmelerin İnternet sayfalarında olduğu gibi çeşitli yayınlarda yayımlanmaktadır. Bu bilgilere dayanarak işletme içi kişilerin kararlarının yanında bu işletmeye kredi verecek işletme dışı firmalara, işletmeden hisse alarak yatırım yapacak yatırımcılara yardımcı olur.

²³ MARŞAP, agm, s.121-122

MMM işletme içi ve işletme dışı kararların alınmasına katkıda bulunduğu için yapılacak hataların MSS ile karşılanacağı kişi sayısı da artmaktadır. Firmanın tepe yönetimlerinde çalışan kişiler alacakları/aldıkları kararların MMM'nun hazırladığı raporlar ve tablolardan kaynaklandığını ileri sürerek MMM'ndan tazminat talebinde bulunabilirler. Tazminat talebinde haklı bulunmaları halinde MSS oluşan hasar oranında tazminatı MMM adına yüklenecektir.

2.5.3.3. MMM'nun Faaliyetlerin Sonuçlarının Denetlenme Aşamasındaki Görevleri

İşletmelerin fiziki olarak büyümesi, iş alanlarının farklılaşması, iş miktarlarının artması sonucunda işletmenin sahiplerinin yönetim ve faaliyetlerini kontrol etmesi MMM hazırladığı iç kontrol istemi ile sağlanabilir.²⁴ M.M.M denetim sistemine ait görevi yönetim ve faaliyet kontrolü ile gerçekleşir.

Yönetimin kontrol edilmesi işletme kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı, alınan yatırım kararlarına ait sonuçların değerlendirilmesi ile sağlanır.

Faaliyet kontrolü ise satışların yeterli düzeyde olup olmaması, firmanın stoklarının yeterli düzeyde olup olmadığı, işletmenin bazı hizmetleri satın alma veya kiralama yolu ile mi temin edilip edilmediğine, mal ve hizmetleri alış veya mal veya hizmet satışında uygulanan vadenin ne olduğu ve üretimin belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığının MMM hazırlayacağı raporlara göre karar verir.

MMM karar alma sürecindeki görevleri gibi denetim görevinde de sunduğu raporlar MSS konusu içerisine girmektedir. Yönetim aldıkları kararın/kararların faaliyet sonuçları ile ilgili MMM sunduğu raporlara dayanarak olduğunu ileri sürerek oluşan zararını tazmin talebinde bulunur. İşletme sahipleri yönetimle ilgili MMM sunduğu raporlara dayanarak aldıkları kararların zararlarını MSS tazmin edilmesini isteyebilirler.

²⁴ Hasan GÜRBÜZ, "Muhasebe Denetimi", Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul, 1990,s.99

Muhasebe mesleğini ve MMM görevlerini sıraladıktan sonra muhasebe mesleğinin ve MMM ülkemizdeki gelişimini inceleyeceğiz. İlk önce mesleğin konusunun ve MMM'lerinin kendi içerisindeki görev dağılımını irdedeleyeceğiz. Sonrasında özetle MMM sorumluluklarını inceleyeceğiz.

2.6 Muhasebe Mesleğinin Konusu ve Sorumlulukları

Türkiye'de 1930 yılından itibaren yasal statüye bağlanmak istenen muhasebe mesleği 01/06/1989 tarihinde 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Yasası ile yasal statüye bağlanmıştır.

Meslek Yasasının Amacı kanunda belirtildiği gibi, işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye ve değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililere ve resmi birimlere tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere mesleğe yasal unvan kazandırmak ve mesleğin örgütlenmesini sağlamaktadır.

2.6.1. Muhasebe Mesleğinin Konusu

Muhasebe mesleğinin konusu 3568 sayılı kanunun (2/A) maddesinde, gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin;

- a) Genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince, defterlerini tutmak ,bilanço, kar- zarar tablosu ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işleri yapmak,
- b) Muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans,mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlemlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak,
- c) Yukarıdaki iki bentte yazılı konularda belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil,denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle

ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak,

Yukarıda belirlenen işlemlerin bir işyerine bağımlı olmaksızın yapanlara Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SM.M.M.) denir.

Yeminli Mali Müşavirlik (YMM) Mesleğinin konusu ise, gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin;

- a) Muhasebe sistemlerini kurmak, geliştirmek, işletmecilik, muhasebe, finans, mali mevzuat ve bunların uygulamaları ile ilgili işlemlerini düzenlemek veya bu konularda müşavirlik yapmak,
- b) Yukarıdaki bentte yazılı konularda belgelerine dayanılarak, inceleme, tahlil, denetim yapmak, mali tablo ve beyannamelerle ilgili konularda yazılı görüş vermek, rapor ve benzerlerini düzenlemek, tahkim bilirkişilik ve benzeri işleri yapmak,
- c) İlgili yönetmelikler çerçevesinde tasdik işlemlerini yapmaktır.

YMM'ler, muhasebe ile ilgili defter tutamazlar, muhasebe bürosu açamazlar, muhasebe bürolarına ortak olamazlar.

2.6.2. Muhasebe Mesleğinin Sorumlulukları

Muhasebe Meslek Mensupları;

- *Mükellefçe ibraz edilen belgelerin Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği (MSUGT) ile Genel muhasebe kurallarına uygun olarak süresi içerisinde kanunu defterlere kayıt edilmesinden,*
- *Bilerek veya harici araştırmayı gerektirmeden sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı oldukları anlaşılan belgelerden,*

- *Beyannamelere eklenen mali tablolarıda yer alan ve MSUGT'ne göre belirlenen Kar veya Zararının doğruluğundan,*
- *Miktar ve tutar itibariyle işletmelerin faaliyet konusu veya iş hacmiyle orantılı olmayan belgeler ile ticari örf, adet ve teamüle uygun olmayan belgelerden,*
- *Sehven dahi yanlış olsa yanlış hesaplamalar veya yanlış kayıtlar yaparak vergi ziya-ı'na sebep verilmesinden,²⁵*

müteselsilen sorumludurlar.

Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlerin Sorumluluğu Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 227.maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre “Maliye Bakanlığı,

1.Vergi beyannamelerinin 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış serbest muhasebeci, serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavirler tarafından da imzalanması mecburiyetini getirmeye, bu mecburiyeti beyanname çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibariyle ayrı ayrı uygulatmaya,

2.Vergi kanunlarında yer alan muafiyet, istisna, yeniden değerlendirme, zarar mahsubu ve benzeri hükümlerden yararlanılmasını Maliye Bakanlığınca belirlenen şartlara uygun olarak yeminli malî müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibraz edilmesi şartına bağlamaya,
Bu uygulamalara ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkra hükümlerine göre beyannameyi imzalayan veya tasdik raporunu düzenleyen meslek mensupları, imzaladıkları beyannamelerde veya düzenledikleri tasdik raporlarında yer alan bilgilerin defter kayıtlarına ve bu kayıtların

²⁵ Mehmet DEMİROĞLU, SMMM Mali Sorumlulukları, 1999, Vergi Dünyası Dergisi, Sayı:211, s77

dayanağını teşkil eden belgelere uygun olmamasından dolayı ortaya çıkan vergi ziya-ı'na bağlı olarak salınacak vergi, ceza, gecikme faizlerinden mükellefle birlikte “müştereke ve müteselsilen” sorumlu tutulurlar.

2 numaralı bent hükmüne göre yararlanılması yeminli malî müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibrazı şartına bağlanan konularda, tasdik raporunu zamanında ibraz etmeyen mükellefler tasdike konu haktan yararlanamazlar. Ancak, Maliye Bakanlığı tasdik raporlarının ibraz süresini 2 aya kadar uzatmaya yetkilidir.

Benzer bir hüküm, 3568 sayılı Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun “Tasdik ve Tasdikten Doğan Sorumluluk” adıyla 12.madde de düzenlenmiştir. Bu madde hükmüne göre; “Yeminli malî müşavirler yaptıkları tasdikin doğruluğundan sorumludurlar. Yaptıkları tasdikin doğru olmaması halinde, tasdikin kapsamı ile sınırlı olmak üzere, ziya-a uğratılan vergilerden ve kesilecek cezalardan mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olurlar. Yeminli malî müşavirler yaptıkları tasdikin kapsamını düzenleyecekleri raporda açıkça belirtirler.”

MMM çalışmasının karşılığı olarak ücretini almaktadır. Bu ücret karşılığında yaptığı iş ve işlemlerden mükellefle birlikte yukarıdaki açıklamalarda belirttiğimiz gibi müteselsilen sorumluluk yüklenmektedir. Günlük uygulamalarını birebir takip edemediği mükellefin belgelerin doğruluğundan, firmanın kar veya zararın doğruluğundan ve vergi ziya-ı'na sebep verilmesinden sorumlu tutulmaktadır. Bu kadar sorumluluğun varlığından haberdar meslek mensubunun yapması gereken en akıllıca işlem bir an önce MSS yaptırmaktır. Böylece istemeden yol açacağı hataları tazmin imkanı kazanarak kendisine ve mükellefine daha güvenli bir çalışma ortamı sağlamış olur.

Bu bölümde son olarak meslek mensubunun hatalar sonucunda karşılaşıacağı yaptırımları açıklamaya çalışacağız.

2.6.3.Muhasebe Meslek Mensubunun Yapabileceği Hata ve Yanlılıklara Uygulanacak Yaptırımlar ve Karşılıkları

MMM iş ve işlemlerini yürütürken özellikle SGK ve Vergi İdaresi ile karşı karşıya gelmektedir. Özellikle SGK tarafından uygulanan cezalar ceza ile kurumun maruz kaldığı kaybın bir bağlantısı yoktur. SGK'da uygulanan cezalar aynı hataların tekrarlanmasını önlemeye yönelik olmaktadır. Vergi idaresi tarafından uygulanan cezalar ise ek vergi yanında kayba uğranılan tutar ile ilgili vergi ziyayı cezası kesilebilmektedir. SGK ve Vergi idaresi tarafından uygulanan cezalarda mükellef tarafından kendiliğinden pişmanlıkla beyan edilmesi halinde belirli oranlarda indirimler yapılmaktadır. Çıkan vergi veya prime gecikme zammı veya gecikme faizi uygulanmaktadır. Ceza ve yaptırımları genel olarak açıkladıktan sonra bunları sistematik ve tablo yolu ile açıklamaya çalışacağız.

2.6.3.1 S.G.K Tarafından Uygulanacak Yaptırımlar ve Karşılıkları

MMM'na SGK tarafından uygulanacak yaptırımları;

- i.** Asgari İşçilik tutarları ile ilgili
- ii.** SGK ile ilgili yapılacak bildirimlerde uygulanacak İ.P.C. cezaları şeklinde iki bölümde inceleyebiliriz.

i. Asgari İşçilik Tutarları ile İlgili

Asgari işçilik tutarları 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu (SSK) kanununda şu şekilde açıklanmıştır;

İhaleli işler ile özel bina inşaatı işyerleri işverenlerine, Kuruma prim borçlarının bulunmadığını gösteren ilişiksizlik belgesinin verilmesinde, 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış SMM ve YMM tarafından işyeri kayıtlarının incelenmesi sonucunda Kuruma bildirdiği tespit edilen işçilik tutarlarının uygunluğu, Kurumun denetim yetkisi saklı kalmak kaydıyla esas alınabilir. Ancak, Kurumca belirlenen usul ve esaslara aykırı hareket ederek, Kurum zararına sebebiyet verdiği anlaşılan meslek mensuplarınca

*düzenlenen raporlar dikkate alınmaz ve bu meslek mensuplarının daha sonra düzenleyecekleri raporlar hiçbir zaman Kurumca işleme konulmaz. Gerçeğe aykırı rapor düzenleyen meslek mensupları hakkında Kurumun genel hükümlerine göre takip hakkı saklıdır.*²⁶

Asgari işçilik tutarının yanlış hesaplanmasında uygulanacak müedyeye ise SSK kanununun SMM ve YMM'lerce İşyeri kayıtlarının İncelenmesinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğinde ;

*Gerçeğe aykırı rapor düzenleyerek Kurum zararına sebebiyet veren meslek mensuplarının oluşan Kurum zararından işveren ile birlikte müteselsilen sorumlu olacakları öngörülmüştür.*²⁷

SMM ve YMM'lerin, İhaleli veya Özel Bina İşverenlerince müteselsilen sorumlu olmasında uygulanacak yöntem ise ödenmeyen prim kısmının %10 arttırılacağı ve bu tutara Hazine Müsteşarlığınca hazırlanacak Türk Lirası cinsinden Devlet İç Borçlanma senetlerinin aylık ortalama faizi, bileşik bazda uygulanarak gecikme zammı hesaplanır demektedir.

SMM ve YMM'ler asgari işçilik tutarlarının hesaplanmasında doğrudan hesaplanan SSK primlerinin yanında işveren tarafından dışarıdan alınan işçilik faturalarının doğruluğunu da inceleyecek ve sonuçta asgari işçilik tutarının tam olarak beyan edilip ödendiğine ait raporunu yazacaktır.

Ülkemizde son zamanlarda bilgisayar ve bilgi işlem teknolojilerinin gelişmesi ile SGK, mükelleflerinin beyanlarını almak konusunda kendisinin yapması gereken operasyonel işleri artık MMM'lerine aktarmıştır. SGK, artık yapılan beyanların doğruluğunu kabul etmekte fakat denetleme yapma yetkisini her an için saklı tutmaktadır. Bu bölümde belirttiğimiz asgari işçilik tutarlarını sadece ihaleli işler ve özel bina işlerinde değil diğer bütün işler için oluşturmaya çalışmaktadır. Örneğin seyahat firmalarında şoförlerin kanuni olarak günlük en fazla çalışma saatlerini göz

²⁶ Mertol CAN, Mesleki Sorumluluk Sigortası, TÜRMOB Yayınları-336 Sirküler Rapor Serisi Seri No: 2008-4., s.14

²⁷ CAN, age, s.15

göz önüne alarak yapılan seyahat ve SGK çalışma bildirimlerini karşılamaktadır. Eksik gördüğü asgari işçilik tutarları için gerekli prim farklarını çıkarmaktadır. Artık MMM’ca ihaleli işler ve özel bina inşaatlarının dışında da asgari işçilik raporu hazırlanacaktır. Bu MMM’na yeni iş alanı oluşturmasının yanında oluşabilecek hatalara karşı sorumluluk ta getirmektedir.

ii. SGK ile İlgili Yapılacak Bildirimlerde Uygulanacak İ.P.C. cezaları

Sosyal Güvenlik Kurumlarında yapılacak hatalara o anda yürürlükte olan Asgari Ücretin belirli bir oranı kadar İdari Para Cezası (İPC) uygulanmaktadır. Bu cezaları yerine getirilmesi gereken yükümlülük, bu yükümlülüğün yasal süresi, bu yasal yükümlülüğün en son yerine getirilmesi gereken fiili tarihi, verilecek cezanın oranı olarak tablolaştırabiliriz. Son olarak ta cezanın ne tutarda olduğunu ölçümleyebilmek için şu an yürürlükteki tutarları belirterek aşağıdaki tabloyu oluşturabiliriz.

Tablo 1: SGK Tarafından Uygulanacak İ.P.C. Tablosu ²⁸

İ.P.C KANUN HÜKMÜ	YÜKÜMLÜLÜK	YASAL SÜRESİ	FİİL TARİHİ	VERİLECEK İ.P.C TUTARI	01/07/09-31/12/09 TARİHLERİ ARASI PARASAL KARŞILIĞI
102/1-a-1	5510 sayılı Kanununun 8 inci maddesinde belirtilen sigortalı işe giriş bildirgesi ile 61 inci maddesinde belirtilen genel sağlık sigortası giriş bildirgesinin verilmemesi yada e-Sigorta ortamında bildirilmesi gerektiği halde bildirilmemesi	1- Sigortalıyı işe başlatmadan önce sigortalı işe giriş bildirgesinin verilmemesi yada e-sigorta ortamında gönderilmemesi 2- 60 ncı madde kapsamında 1 ay içersinde genel sağlık sigortası giriş bildirgesi vermekle yükümlü oldukları halde anılan bildirgenin verilmemesi	Belgenin verilmesi gereken sürenin son günü	Her bir sigortalı için A.Ü	693,00
102/1-a-2	Sigortalı işe giriş bildirgesinin verilmediğinin Kurumca tespit edilmesi		Belgenin verilmesi gereken sürenin son günü	Her bir sigortalı için A.Üx2	1.386,00

²⁸ Arif Sağlam; SGK da 2009 yılı ilk altı ay uygulanacak idari para cezaları, http://www.calismadunyasi.com/haber_detay.asp?haberID=172 Erişme Tarihi, 10/09/2009

102/1-a-3	Sigortalı işe giriş bildirgesinin verilmemesinin Kurumca tespit edildiği yada kamu kurum ve kuruluşlarından alınan belgelerden tespit edilmesi halinde ilgili idarenin yazısının Kuruma intikal ettiği tarihi takip eden bir yıl içerisinde tekrarlanması		Belgenin verilmesi gereken sürenin son günü	Her bir sigortalı için A.Üx5	3.465,00
102/1-b	5510 sayılı Kanununun 11 inci maddesinde öngörülen işyeri bildirgesinin verilmemesi yada e-Sigorta üzerinden göndermekle yükümlü oldukları halde gönderilmemesi	En geç sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihte	Belgenin verilmesi gereken sürenin son günü	1- Kamu idareleri ile Bilanço esasına göre defter tutan işyerleri A.Üx3	2.079,00
				2- Diğer defterleri tutan işyerleri A.Üx2	1.386,00
				3- Defter tutmakla yükümlü olmayan işyerleri A.Ü	693,00
102/1-c-1,2	Asıl veya ek nitelikteki aylık prim ve hizmet belgelerinin, Kurumca belirlenen şekil ve usulde süresi içinde Kuruma verilmemesi yada e-Sigorta yoluyla gönderilmemesi	İlişkin olduğu ayı takip eden ayın 23'ü	Belgenin verilmesi gereken sürenin son günü	Her bir fiil için; 1- Belgenin asıl olması halinde A.Üx2'yi geçmemek üzere belgede kayıtlı sigortalı sayısı x A.Ü/5	138,60
				2- Belgenin ek olması halinde, A.Üx2'yi geçmemek üzere belgede kayıtlı sigortalı sayısı x A.Ü/8	86,63
				A.Ü x 2'yi geçmemek üzere belgede kayıtlı sigortalı sayısı x A.Ü/2	346,50
102/1-c-3	Sigortalıların otuz günden az çalıştığını gösteren bilgi ve belgelerin aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken süre içinde Kuruma verilmemesi veya verilen bilgi ve belgelerin Kurumca geçerli sayılmaması nedeniyle ek belgenin Kurumca re'sen düzenlenmesi	İlişkin olduğu ayı takip eden ayın 23 üne kadar	Belgenin verilmesi gereken sürenin son günü	Belgenin asıl yada ek nitelikte olup olmadığı işverence düzenlenip düzenlenmediğinin bakılmaksızın A.Üx2	1.386,00

102/1-c-4	Aylık Prim ve Hizmet Belgelerinin Kuruma bildirilmediğinin yada eksik bildirildiğinin (hizmet yada kazançlarının) Kamu kurum ve kuruluşlarından alınan bilgilerden veya Kurumun kontrolle görevli memurlarınca tespit edilmesi	İlişkin olduğu ayı takip eden ayın 23 üne kadar	Belgenin verilmesi gereken sürenin son günü	Asgari işçilik tutarının maledildiği her bir ay için A.Üx2	1.386,00
102/1-d	Asgari işçilik incelemesinin Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yada SMMM, YMMlerce yapıldığı durumlarda belgenin Kurumca Re'sen düzenlenmesi	İlişkin olduğu ayı takip eden ayın 23 üne kadar	Belgenin verilmesi gereken sürenin son günü	1) Bilânço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlar için, A.Üx12	8.316,00
102/1-e	İşyerine ait defter, kayıt ve belgelerin ibraz edilmesine ilişkin Kurumca gönderilen yazının alındığı tarihten itibaren on beş gün içinde mücbir sebep olmaksızın Kuruma ibraz edilmemesi,	Kurumca yapılan tebligatın alındığı tarihten itibaren onbeş gün içinde	Tebligatın alındığı tarihi takip eden 15 inci gün	2) Diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlar için A.Ü x 6	4.158,00
				3) Defter tutmakla yükümlü değil iseler, A.Ü x 3	2.079,00
				Tutmakla yükümlü olunan defter ve belgelerin ibraz edilmemesi nedeniyle verilen ceza tutarını (A.Üx12,6,3) geçmemek üzere, geçersizlik halinin gerçekleştiği her bir ay için A.Ü / 2	346,50
102/1-e-4	İşyerine ait defterlerin kullanılmaya başlanmadan önce tasdik ettirilmesi zorunlu olduğu halde tasdiksiz kullanılmış olması,	Yasal Süresi içinde verilmiş olmasına rağmen Kurumca geçerli sayılmaması	1-Yeni işyerlerinde işin başladığı tarihten önceki gün 2- Devam eden işyerlerinde, defterin kullanılacağı yıldan önceki yılın son günü	Tutmakla yükümlü olunan defter ve belgelerin ibraz dilmemesi nedeniyle verilen ceza tutarını (A.Üx12,6,3) geçmemek üzere, geçersizlik halinin gerçekleştiği her bir ay için A.Ü / 2	346,50

102/1-e-4	İşyerine ait defterlerin bilanço esasına göre tutulması gerekirken işletme hesabını esasına göre tutulmuş olması,	Yasal Süresi içinde verilmiş olmasına rağmen Kurumca geçerli sayılmaması	Bilanço esasına göre tutulması gereken defterin yasal tasdik süresinin son günü	Tutmakla yükümlü olunan defter ve belgelerin ibraz edilmemesi nedeniyle verilen ceza tutarını (A.Üx12,6,3) geçmemek üzere, geçersizlik halinin gerçekleştiği her bir ay için A. / 2	346,50
102/1-e-4	İbraz edilen defter ve belgelerin spek tutarlarının belirlenmesine imkan vermeyecek şekilde usulsüz ve noksan tutulması yada hesap defterlerine sigortalıya yapılan ödemelerin işlenmemiş olması	Yasal Süresi içinde verilmiş olmasına rağmen Kurumca geçerli sayılmaması	İlişkin olduğu ayın son günü	Her bir geçersiz ücret tediye bordrosu için A.Ü / 2	346,50
102/1-e-5	İbraz edilen aylık ücret tediye bordrosunda yeralması gereken bilgilerin eksik olması nedeniyle Kurumca geçersiz sayılması,	Yasal Süresi içinde verilmiş olmasına rağmen Kurumca geçerli sayılmaması	Ücret tediye bordrosunun ilişkin olduğu ayın son günü	A.Ü x 2	1.386,00
102/1-f	Asgari işçilik uygulaması kapsamında Kurumca kamu kurum ve kuruluşlarından yada bankalardan istenilecek bilgi ve belgelerin Kanunda belirtilen sürede gönderilmemesi	Kurum tarafından gönderilen yazının ilgili kamu idaresi yada banka tarafından alındığı tarihten itibaren 1 ay içerisinde	Bir aylık sürenin son günü	A.Ü x 2	1.386,00
102/1-f	Kurumca onaylanan Aylık Prim ve Hizmet Belgesinin işyerinde asılı tutulmaması	Kuruma verilmesi gereken sürenin son gününü takip eden günden başlanarak müteakip belgenin verilmesi gereken sürenin son gününe kadar	Müteakip belgenin verilmesi gereken son gün	A.Ü	693,00
102/1-g	Sigortalı işten ayrılış bildirgesinin verilmemesi (Sadece 4/1-b sigortalıları için)	en geç on gün içerisinde	on günlük sürenin son günü	A.Ü	693,00
102/1-g	Kamu idarelerince vazife malüllüğüne sebep olan olayın Kuruma bildirilmemesi	en geç onbeş işgünü içerisinde	onbeş günlük sürenin son günü	A.Ü	693,00
102/1-g	90 ncı maddesinin birinci fıkrasına istinaden, ihale konusu işleri üstlenenlerin ve bunların adreslerinin ihale makamlarınca Kurumumuza bildirilmemesi,	İhale sözleşmesinin imzalandığı tarihten itibaren onbeş gün içinde Kuruma	Sözleşmenin imzalandığı tarihten itibaren 15 inci gün	Her bir sigortalı başına A.Ü/10	69,30

102/1-g	Kamu idarelerinin yada bankaların işlem yaptığı kişilerle ilgili sigortalılık kontrolü neticesinde sigortalılığı bulunmayan kişilerin Kuruma bildirilmemesi			Her bir bildirim yükümlülüğü için A.Ü	693,00
102/1-h	11 inci maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden, şirket kuruluş aşamasında çalıştırılacak sigortalı sayısını ve bunların işe başlama tarihinin işveren tarafından Ticaret sicil memurlularına bildirilmesi halinde anılan Kurum tarafından Kurumumuza bildirilmemesi	Ticaret Sicil Müdürlüğüne yapılan bildirimlerin on gün içinde Kuruma bildirilmemesi,	on günlük sürenin son günü	Her bir bildirim yükümlülüğü için A.Ü	693,00
102/1-h	Valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili kamu ve özel hukuk tüzel kişilerince ruhsat niteliği taşıyan işlemlere ilişkin belgeler ile istihdama ilişkin bilgilerin Kuruma bildirilmemesi	İşverence verildiği tarihten itibaren 1 ay içinde bildirilmesi	1 aylık sürenin son günü	Her bir bildirim yükümlülüğü için A.Ü	693,00
NOT:	A.Ü: Asgari Ücret				

2.6.3.2 Vergi İdaresi Tarafından Uygulanacak Yaptırımlar ve Karşılıkları

Bu kısımda, vergi idaresi tarafından uygulanacak cezalardan özellikle gecikme zammı gecikme faizi ve pişmanlık zammına 1996 tarihinden itibaren uygulanacak faiz oranlarının uygulama biçimlerini açıklayacağız. Burada cezalarda vergi faizi veya SSK faizi ayırımına gidilmemiş bütün kamu alacaklarına uygulanacak amme alacağının zamanında ödenmemesi sonucu uygulanacak faizi oranı şeklinde tek faiz oranı uygulanacaktır. Kesilen ek vergi veya ek ssk primine tabloda belirtilen tarihler arasında

belirtilen faiz oranları eklenir. Gecikme zam ve faizlerinden sonra vergi ziya-ı suçu ve cezası kavramını açıklayacağız. Vergi ziya-ı verginin zamanında tam olarak beyan edilip tahakkuk edilmemesi sonucu devletin mahrum kaldığı tutardır. Vergi ziya-ı cezası vergisini zamanında beyan edip ödeyenle vergisini zamanında ödemeyen kişiler arasındaki haksızlığı önlemek için getirilen uygulamadır. Vergi ziya-ı suçundan sonra hürriyeti bağlayıcı cezaları inceleyeceğiz. Bu cezalar defter ve belgelerle ilgili yapılan kasıtlı yanlışlıklara verilen cezalardır. Bu yanlışlıklar sonucunda kişinin kendi beyanı dışında başka bir mükellefin yanlış yapmasına ve vergi kaybına yol açmaktadır. Bu bölümde son olarak ta usulsüzlük cezalarını inceleyeceğiz. Bu cezalar kişinin beyanlarını ilgili kanunlarda belirtilen şekilde yerine getirilmemesi sonucu kesilen cezalardır. Diğer cezalardan farklı olarak beyanlarda bir yanlışlık olmayıp beyanların yerine getirilmesi sırasındaki usul yanlışlarını ortadan kaldırmaya ve bütün mükellef beyanlarının aynı standartta gerçekleştirilmesine yöneliktir.

2.6.3.2.1 Gecikme Zammı, Gecikme Faizi ve Pişmanlık Zammı

Buradaki tutarlar yukarıda belirttiğimiz gibi bütün kamu alacaklarının zamanında ödenmemesi halinde ana kamu alacağına uygulanmaktadır.

Tablo 2: Gecikme Zammı, Gecikme Faizi ve Pişmanlık Zammı Tablosu²⁹

Yasal Dayanak	Uygulama Dönemi	Oran	
Tahsilat GT 391	01/02/1996 - 08/07/1998 Tarihleri arasında	Tüm Aylar için Aylık	15%
Tahsilat GT 403	09/07/1998 - 19/01/2000 Tarihleri arasında	Tüm Aylar için Aylık	12%
Tahsilat GT 408	20/01/2000 - 01/12/2000 Tarihleri arasında	Her Ay için	6%
Tahsilat GT 411	02/12/2000 - 28/03/2001 Tarihleri arasında	Her Ay için	5%
Tahsilat GT 415	29/03/2001 - 30/01/2002 Tarihleri arasında	Her Ay için	10%
Tahsilat GT 422	31/01/2002 - 11/11/2003 Tarihleri arasında	Her Ay için	7%
Tahsilat GT 429	12/11/2003 - 01/01/2004 Tarihleri arasında	Her Ay için	4%
5035 sk.Md.4	02/01/2004 - 01/03/2005 Tarihleri arasında	Her Ay için	4%
Tahsilat GT 434	02/03/2005-20/04/2006 Tarihleri arasında	Her Ay için	3%
Tahsilat GT 438	21/04/2006 Tarihinden İtibaren	Her Ay için	2,50%

²⁹ <http://www.vergiportali.com/KContent.aspx?Id=535>, erişme tarihi,14/09/2009,

- Amme alacağının ödeme süresi içinde ödenmeyen kısmına vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı % 2,5 oranında gecikme zammı uygulanır.
- Ay kesirlerine isabet eden gecikme zammı günlük olarak hesaplanır.
- Gecikme zammı bir Türk Lirasından az olamaz.
- Gecikme zammı; 213 sayılı Vergi Usul Kanununa (VUK) göre uygulanan vergi ziyaı cezalarında bu madde uyarınca belirlenen oranda, mahkemeler tarafından verilen ve ceza mahiyetinde olan amme alacaklarında ise bu oranın yarısı ölçüsünde uygulanır. Bunların dışındaki ceza mahiyetinde olan amme alacaklarına gecikme zammı uygulanmaz.
- Gecikme zammı tecilde tecilin yapıldığı, iflas halinde iflasın açıldığı ve aciz halinde bu durumun sabit olduğu güne kadar hesaplanır.

2.6.3.2.2. Vergi Ziya-ı Suçu ve Cezası

Vergi ziya-ı, mükellefin veya sorumlunun vergilendirme ile ilgili ödevlerini zamanında yerine getirmemesi veya eksik yerine getirmesi nedeniyle, verginin zamanında tahakkuk ettirmemesi veya eksik tahakkuk ettirmesi ile oluşur. Şahsi, medeni haller veya aile durumu hakkında gerçeğe aykırı beyanlar ile diğer şekillerde verginin noksan tahakkuk ettirilmesine veya haksız yere geri verilmesine neden olunması da vergi ziya-ı olarak kabul edilir.

Ancak bazı hallerde mükellefe veya vergi sorumluları;

* VUK 'nun 13 üncü maddesinde sayılan hallerden birinin olması durumunda vergilendirmeye ilişkin ödevlerle ilgili sürelerin durması,

* Ölüm halinde mirasçılara geçen vergisel yükümlülüklerde sürelerin üç ay uzaması (VUK Md.16),

* VUK' nun 17 nci maddesi uyarınca zor durumda bulunmaları nedeniyle vergilendirmeye ilişkin ödevlerin yerine getirilmesi için azami yasal sürenin bir katı kadar ek süre verilmesi,

* VUK' nun 141, 143 ve 144 üncü maddelerine göre sürelerin uzaması,

* VUK' nun 342 nci maddesi uyarınca Veraset ve İntikal Vergisi

Beyannameyi için ek süre verilmesi, gibi iradeleri dışındaki nedenlerle vergilendirmeye ilişkin ödevlerini yerine getirememektedirler. Bu durumlarda

mükellefiyetler ilgili ödevlerin yerine getirilememesi nedeniyle vergi ziyaı suçu oluşmayacaktır.³⁰

Mükellef veya sorumlunun Vergi Usul Kanununun 341. maddesinde yazılı hallerde vergi ziya-ı'na neden olması “vergi ziya-ı suçu” olarak nitelendirilir. Bu suçu işleyenlere, vergi kaybına bağlı olarak vergi ziya-ı kesilmesi yoluna başvurulacaktır.

Vergi ziya-ı cezasının, vergi aslına, vergi aslı üzerinden hesaplanan gecikme faizinin yarısının eklenmesi suretiyle hesaplanmasına dair hüküm Anayasa Mahkemesi'nin 06.01.2005 tarih ve E.2001/3 ve 2005/4 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve bu hüküm 08.04.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5479 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik uyarınca da ziya-a uğratılan verginin bir katı olarak yeniden düzenlenmiştir.

Bununla birlikte kanunda “nitelikli” olarak değerlendirilen fiillerin işlenmesi halinde vergi kaybına neden olunması halinde, hapis cezasının yanında vergi ziya-ı cezasının da üç kat olarak kesilmesi öngörülmüştür.

Vergi incelemesine başlanılmasından veya takdir komisyonuna sevk edilmesinden önce verilmek şartıyla, kanuni süresi geçtikten sonra kendiliğinden verilen vergi beyannameleri için kesilecek vergi ziya-ı cezası %50 oranında uygulanacaktır.

2.6.3.2.3. Hürriyeti Bağlayıcı Cezalar

Vergi Usul Kanunu'nun 359 maddesinde yer verilen hapis cezasını gerektiren nitelikli fiiller aşağıdaki gibidir:

Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen, saklanma veya ibraz zorunluluğu bulunan;

- Defter ve kayıtlarda hesap ve muhasebe hileleri yapılması, sahte isimlere hesap açılması veya işlemlerin matrahı azaltacak şekilde başka kayıt ortamlarına aktarılması,
- Defter, kayıt ve belgelerin tahrif edilmesi veya gizlenmesi, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlenmesi veya bunların kullanılması,

³⁰ <http://www.vergiportali.com/KContent.aspx?Id=535>, erişme tarihi,14/09/2009,

- Defter, kayıt ve belgelerin yok edilmesi veya değiştirilmesi, sahte belge dzenlenmesi veya bunların kullanılması,
- Maliye Bakanlığı ile anlaşma yapılmaksızın belge basılması, sahte belge basılması veya bunların kullanılması.

2.6.3.2.4 Usulsüzlük Cezaları

Usulsüzlük cezaları da kendi içerisinde iki bölümde uygulanır.

i.Genel Usulsüzlük Cezası

Vergi kanunlarında yer alan, vergilendirmeye ilgili ödevlerin yerine getirilmesi sırasında dikkate alınması gereken şekle ve usule ilişkin bir takım kurallara uyulmaması sonucunda usulsüzlük fiili işlenmiş olur. Bu durumda, söz konusu fiiller usulsüzlük cezası ile cezalandırılır. Usulsüzlük cezasını gerektiren fiiller Vergi Usul Kanunu'nun 352. maddesinde belirtilmiştir. Usulsüzlük cezası kesilecek mükellefler; sermaye şirketleri , sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı, ikinci sınıf tüccarlar, yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar, kazancı basit usulde tespit edilenler ve gelir vergisinden muaf esnaf şeklinde 6 gruba ayrılmıştır.

ii. Özel Usulsüzlük Cezası

V.U.K. 353. maddesinde belirtilen bazı hallerde özel usulsüzlük cezası kesilir. Bu hallerden bazıları şöyledir:

- Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekli ve usul hükümlerine uyulmaması,
- Üzerindeki eksiklikler dolayısıyla hiç dzenlenmemiş sayılan belgeler,
- 7 günlük fatura dzenleme süresi içinde dzenlenmemiş faturalar,
- Serbest meslek makbuzu yerine fatura dzenlenmesi,
- Perakende satış fişi, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi gibi dzenleme zorunluluğu getirilmiş olan belgelerin dzenlenmemesi, bulundurulmaması, aslı ile örneğinin farklı tutarları içermesi gibi durumların tespiti.

Özel usulsüzlük cezası idare ile mükellef arasında sık sık uyuşmazlık konusu olmaktadır. Bu konuda istikrar kazanan yargı kararları uygulamaya yön vermektedir.

Tablo 3: VUK Bulunan 01/01/2009 Tarihinden İtibaren Geçerli Olan Had Ve Miktarlar Tablosu³¹

MADDE NO	KONUSU	2009 YILINDA
		UYGULANACAK MİKTAR (TL)
MADDE 104-	İlanın şekli (Vergi Dairelerine Borcu olan mükelleflerin kamuya duyurulması ile ilgili)	
	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	1.500,00
	3- İlanın;	
	- Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	1.500-150.000
	- Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	150.000 ve aşması halinde
MÜKERRER MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme (İdarenin masrafı fazla olacağı için salacağı vergiden vazgeçme tutarı)	17,90
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	119.000,00
	- Satış tutarı	168.000,00
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	67.000,00
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	119.000,00
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	670,00
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	670,00
MADDE 343-	En az ceza haddi	
	- Damga vergisinde	7,60
	- Diğer vergilerde	16,00
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	<u>I inci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	89,00
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birincisınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	56,00
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	28,00
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	14,00
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	7,60
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	3,50
	<u>II nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	50,00
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	28,00
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	14,00

³¹ <http://www.vergiportali.com/KContent.aspx?Id=535>, erişme tarihi,14/09/2009,

	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	7,60
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	3,50
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	2,00
MADDE 353-	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	
	1- Fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması	160,00
	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	76.000,00
	2- Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması	160,00
	- Her bir belge nev'ine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	7.600,00
	- Her bir belge nev'ine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	76.000,00
	4- Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	160,00
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	3.500,00
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	190,00
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	560,00
	9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	760,00
	10- 127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	560,00
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermektten çekenler ile 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde hükmüne uymayanlar için ceza	
	1- Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	1.600,00
	2- İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	760,00
	3- Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	560,00

III. GENEL OLARAK SORUMLULUK SİGORTALARI VE MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTALARININ İNCELENMESİ

3.1. Sorumluluk Sigortalarının Tanımı ve Özellikleri

İnsanlar önceleri sadece evleri, arabaları gibi kendi mal varlıkları için sigorta yaptırmışlardır. İnsanların yaşam şekilleri değiştikçe ve karşılaştıkları olaylar çeşitlendikçe farklı bir çok rizikoyla karşı karşıya kalmışlardır. Kişilerin mal varlıklarının yanında; yaptıkları işler veya sözleşmelerden doğan sorumluluklarını yerine getirememesi sonucu oluşabilecek zararlar karşılanması sigorta için potansiyel bir piyasa oluşturmuştur. Sorumluluk sigortaları uygulamaları ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamıştır. Tezimizin bu bölümünde sorumluluk sigortalarını anlatacağız. Ülkemizde Sorumluluk sigortalarının yaygınlaşabilmesi için insanlarda sorumluluk bilincinin, hukuki yapıda gerekli kanunların ve uygulamada yoğun tecrübelerin elde edilmesi gerekmektedir.

Sorumluluk sigortalarını, zorunlu ve isteğe bağlı sorumluluk olarak iki bölümde inceleyebiliriz. Zorunlu sorumluluk sigortalarında asıl amaç zararın oluşmasında kabahati/ilgisi olmayan üçüncü kişinin zararını karşılamaktır. Zorunlu sorumluluk sigortaları kanunlar tarafından getirilen zorunluluk sebebiyle yapılır. İsteğe bağlı sorumluluk sigortaları da kişinin sözleşmeye istinaden ve/veya bir hizmeti yerine getirirken oluşabilecek zararın karşılanmasını amaçlamaktadır. İsteğe bağlı sorumluluk sigortasını alan kişiler belirli bir süre sonra hizmet verdikleri kişiye bu güvenceyi sunarak ayrıcalık yaratacaklardır. Belirli bir süre sonra hizmet alan ve/veya sözleşmeyle birlikte çalışan kişiler karşı tarafın yapabileceği hatadan dolayı oluşabilecek zararın karşılanmasını isteyeceklerdir. Kanunen zorunlu olmasa bile hizmet ve/veya sözleşmenin gereği olarak bu sigorta türü de gelişecektir.

Tezimizin bu bölümünde önce sorumluluk sigortalarının tanımını ve özelliklerini açıklayacağız. Sonrasında sorumluluk sigortalarını zorunlu sorumluluk sigortaları ve isteğe bağlı sorumluluk sigortaları olarak çeşitlendireceğiz. Özellikle ülkemizde yapılan zorunlu ve isteğe bağlı sorumluluk sigortaları türlerini açıklayacağız.

Bu bölümde son olarak ta Mesleki Sorumluluk Sigortasının tanımını açıklayacağız. Mesleki Sorumluluk Sigortasının çeşitlerini sıralayacağız.

3.1.1. Sorumluluk Sigortalarının Tanımı

Sorumluluk sigortası, sigorta ettirenin (veya sigortalının) malvarlığının sigortacı tarafından, bir ücret (prim) karşılında, sorumluluğun ekonomik sonuçlarına karşı sigorta güvencesine alınmasını öngören bir sözleşmedir.³²

Emtia sigortalarında sigorta güvencisi verilen mal veya eşyadır. Emtia sigortalarında, sigorta yapılırken veya en azından hasar anında sigorta değeri emsalleri dikkat edilerek tespit edilebilir. Sorumluluk sigortalarında, sigorta sözleşmesinde belirtilen faaliyetlerinden dolayı sebep olacağı zarar miktarı ve oluşan bu zararla ilgili ne kadar sorumlu olacağı önceden bilinemez. Sigorta sözleşmesinde belirtilen miktar sigortalının sorumluluğunun azami limitini göstermektedir.³³

Sorumluluk sigortasında, kişinin malvarlığının aktif değil, pasif kısmında oluşabilecek zararlar karşılanmaktadır. Sorumluluk sigortasında, ortaya çıkması muhtemel (sorumluluklar) pasifler sigorta edilmektedir. Sorumluluk sigortası kanuni borçlara karşı ve/veya iki taraf arasında karşılıklı akdedilen sözleşmeyle ilgili olarak ortaya çıkabilecek zararların karşılanması için yapılan sigortadır. Sorumluluk sigortalarında, tazminat fonksiyonu ile kanuni borçlara karşı, hukuki himaye fonksiyonu ile de somut kayıp ihtimaline karşı himaye sağlanmaktadır.³⁴

³² BREHM Le Contract d'Assurance RC, Lausanne 1983.s9, aktaran Doç. Dr. Samim Ünan, İsteğe Bağlı Sorumluluk Sigortasında Riziko, Beta, İstanbul,1988.s 8

³³ KENDER Rayegan, Mesuliyet Sigortasının mahiyeti ve Türleri, III. Sigorta Semineri, I.Bildiri, S.H.T.D., Ankara, 1977, s.9.

³⁴ DURU Neslihan, Mesleki Sorumluluk Sigortalarından Hekim Sorumluluğunun Türkiye'deki ve AB'deki Uygulamalarının Karşılaştırmalı olarak İncelenmesi M.Ü. BSE Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, s.19.

3.1.2. Sorumluluk Sigortasının Özellikleri

Sorumluluk sigortalarının diğer sigortalardan farklılıklar içeren özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz.

- Sorumluluk sigortalarında, zararın sebeplerini sıralamak mümkün olmadığı için hangi sebeple oluşursa oluşsun sigortalının tazminat ödemesi gereken eylemler sıralanır.³⁵
- Sorumluluk sigortalarında teminat tutarı bir tahminden ibarettir. Sigortalının, sorumluluğu sonucu ortaya çıkacak zarar poliçedeki bedelinin altında kalabileceği gibi sigorta bedelinin çok üzerinde de gerçekleşebilir.
- Sorumluluk sigortalarında kişi kusurlu olsa da kusurlu olmasa da oluşacak zararlar karşılanmaktadır.
- Sorumluluk sigortasında, sigortalının kasten veya bilerek gerçekleştirdiği zararlara teminat verilmez.
- Sorumluluk sigortalarında zararı takip eden zararlar da tazminat hesabında yer alır. Bu tür sigortalarda sigortacı asıl zarardan daha büyük zararlar ödemek durumunda kalabilir.
- Sorumluluk sigortaları, zorunlu sorumluluk veya isteğe bağlı sorumluluk sigortası diye ikiye ayrılır.
- Sorumluluk sigortası tazminatın miktarı bir tutarla sınırlı olması halinde sınırlı sorumluluk ve herhangi bir tutarla sınırlı olmaması halinde sınırsız sorumluluk sigortası olarak ikiye ayrılır

³⁵ SERGİCİ, Erdoğan, Mesuliyet Sigorta Türleri, III. Sigorta Semineri, I. Bildiri, S.H.T.D., Ankara, 1977, s.66.aktaran DURU a.g.e, s.25

3.2. Sorumluluk Sigortalarının Çeşitleri ³⁶

Sorumluluk sigortalarını, farklı kriterlere göre çeşitlerini sınıflandırabiliriz. Tezimizde sorumluluk sigortalarını zorunlu veya isteğe bağlı olup olmamasına göre sınıflandıracamız.

2.2.1. Zorunlu Sorumluluk Sigortaları

Kişinin sigortayı yaptırması çeşitli kanunlarla zorunlu tutulan sigortalardır. Bu sigortalar kişinin karşısındaki belirli olmayan kişi/kişilere verebilecekleri zararlara karşı kabahatsiz kişileri korumak için yaptırılan sigortalardır.

3.2.1.1. Karayolları Motorlu Taşıtlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası

Karayolunda seyir halindeki bir aracın kendi kusuru ile karşı üçüncü kişinin aracına, malına, canına zarar vermesi sonucu ortaya çıkan hasarı karşılamak için geliştirilen sigortadır. Ülkemizde adet olarak en çok yapılan poliçedir.

3.2.1.2 Tehlikeli Maddeler Zorunlu Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta, yanıcı, parlayıcı, patlayıcı ve yakıcı maddeleri üreten, depolayan, nakleden veya satanların, mesleki faaliyetleri nedeniyle, bu maddelerin doğrudan doğruya neden olduğu olaylar sonucu, üçüncü kişilere verilecek bedeni ve maddi zararlara karşı sorumluluklarını, poliçede yazılı limitlere kadar teminat altına alır.

3.1.2.3 Tüpgaz Zorunlu Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta, likit petrol gazı (LPG) dolumu yapan firmaların, doldurdukları, doldurttukları ve yetkili bayileri aracılığıyla ya da doğrudan tüketiciye ulaştırdıkları tüplerin kullanılmak üzere bulundukları yerlerde patlaması, gaz kaçırmaması, yangın çıkarmaması sonucu üçüncü şahıslara verecekleri bedeni ve maddi zararlara karşı sorumluluklarını teminat altına alır.

³⁶ <http://anadolusigorta.com.tr/Pages.aspx?pgID180=180>, erişme tarihi 03/11/2009

3.1.2.4 Özel Güvenlik Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta ile, istihdam edilen özel güvenlik görevlilerinin, özel güvenlik hizmetine dair mevzuat çerçevesindeki görevlerini yerine getirmeleri sırasında üçüncü şahıslara verecekleri zararlar teminat altına alınmaktadır.

Bu sigorta, sigorta ettirenin, sigorta konusu olaylar sonucunda kendisine yöneltilebilecek haksız taleplere karşı savunmasını da temin eder.

3.1.2.5 Kıyı Tesisleri Deniz Kirliliği Zorunlu Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta ile sigortacı, poliçede belirtilen kıyı tesisinden kaynaklanan olay sonucu Türkiye'nin iç suları, karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesinden oluşan deniz yetki alanlarında ortaya çıkan kirlenmenin veya kirlenme tehlikesinin neden olduğu; temizleme masrafları, toplanan atıkların taşınması ve bertarafı için yapılacak masraflar, üçüncü şahısların yaralanması ve ölümünden kaynaklanan zararlar ve özel mallarda meydana gelecek zararlardan dolayı, 3.3.2005 tarihli ve 5312 sayılı Deniz Çevresinin Petrol ve Diğer Zararlı Maddelerle Kirlenmesinde Acil Durumlarda Müdahale ve Zararların Tazmini Esaslarına Dair Kanun hükümleri çerçevesinde, sigortalıya terettüp edecek hukuki sorumluluğu, ilgili genel şartlar ile işbu özel şartlar çerçevesinde teminat altına alır.

3.2.2. İsteğe Bağlı Sorumluluk Sigortaları

Kişinin sigortayı yaptırmayı kanuni olarak zorunlu olmamasına rağmen gerçekleşmesi halinde kişinin sözleşmeden ve/veya yapacağı hizmet dolayısıyla oluşabilecek zararları karşılamak için yapılacak sigorta türüdür.

3.2.2.1.Asansör Kazalarında Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta ile, bir sözleşme ile sürekli bakım altında tutulan asansörlerle ilgili olarak meydana gelebilecek bir kaza neticesinde, sigortalıya üçüncü kişiler tarafından yöneltilebilecek olan tazminat taleplerine ilişkin sorumluluklar teminat altına alınmaktadır.

3.2.2.2 İşletme ve Ürün Sorumluluk Sigortası

İşletme ve Ürün Sorumluluk Sigortası, sigorta konusu işin yürütülmesi sırasında meydana gelen bir olay ve/veya sigortalı ürünün üçüncü şahıslar tarafından kullanılması sonucunda, sigortalının sorumlu tutulabileceği bedensel ve/veya parasal zararlardan kaynaklanabilecek tazminat taleplerine karşı teminat sağlar.

4077 sayılı 'Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun', kusurlu ürünlerin yol açacağı zararlara ilişkin sorumlulukları düzenlemiş bulunmaktadır. İlgili kanunun 4. maddesinde 'Ayıplı Mal ve Hizmetler' başlığı altında, 'ayıplı maldan ve/veya ayıplı malın neden olduğu her türlü zarardan dolayı tüketiciye karşı satıcı, bayi, acente, üretici ve ithalatçının, müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları', ayrıca 'satılan malın ayıplı olduğunun bilinmemesinin bu sorumluluğu ortadan kaldırmayacağı' belirtilmektedir.

Avrupa Topluluğu'nun 1985 tarihli Ürün Sorumluluğu Direktifi uyarınca üretici, ürünündeki bir kusurun neden olduğu hasardan sorumludur. Üreticinin sorumluluğu saklı kalmak kaydıyla, işinin seyri içinde, satış, kiralama, kiraya verme veya herhangi bir biçimde dağıtımını yapma amacıyla bir ürün ithal eden herhangi bir kişi, bu yönergedeki anlamıyla üretici olarak kabul edilmekte ve bir üretici gibi sorumlu tutulmaktadır.

3.3.2.3 İşveren Sorumluluk Sigortası

Bu sigorta ile, işyerinde meydana gelebilecek iş kazaları sonucunda işverene düşecek yasal sorumluluk nedeniyle, işverenle bir hizmet sözleşmesi olan ve Sosyal Sigortalar Kanunu'na bağlı işçiler veya bunların hak sahipleri tarafından işverenden istenebilecek, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sağladığı yardımların üstündeki ve dışındaki tazminat talepleri teminat altına alınmaktadır.

Ayrıca, yine aynı kurum tarafından işverene karşı iş kazalarından dolayı açılacak rücu davaları sonunda ödenecek tazminat miktarları da bu poliçe kapsamındadır.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında meydana gelen iş kazaları ile manevi tazminat talepleri bu sigortanın teminat kapsamı dahilindedir. Aşağıda belirtilen rizikolar ayrıca teminata dahil edilebilir;

- İşçilerin işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu olarak getirilip götürülmeleri sırasında meydana gelen kazalar
- Meslek hastalığı

3.2.2.4 Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk Sigortası

Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk sigortaları, sigorta süresi içinde meydana gelen bir olay sonucunda;

Üçüncü kişilerin ölmesi, yaralanması ya da sağlığının bozulması, üçüncü kişilere ait mallarda parasal zarar meydana gelmesi nedenleriyle, üçüncü kişiler tarafından ileri sürülecek zarar ve kayıp taleplerinin sonuçlarına karşı sigortalıyı korur.

Kasıtlı olarak yapılan ya da bilerek neden olunan zarar ve kayıplar, sigortalıya bir hizmet ya da vekalet ilişkisi ile bağlı kişilerin ve sigortalının aile bireylerinin talepleri, ile deprem, sel, su basması, çığ, heyelan, patlama, yangın, duman, sis, buhar, su, çürüme ve nem alma,vb. nedenlerle oluşan zararlar bu sigortanın teminat kapsamı dışındadır.

İhtiyari sorumluluk sigortalarının çeşitlerini kısaca anlattıktan sonra, şimdi de tezimizin konusu ihtiyari sorumluluk sigortasının çeşitlerinden olan mesleki sorumluluk sigortasının tanımını ve çeşitlerini detaylı olarak açıklayacağız.

3.3. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Tanımı ve Çeşitleri

Mesleki sorumluluk sigortaları isteğe bağlı sorumluk sigortaları içerisinde yer almaktadır. Tezimizin bu bölümünde ilk önce mesleki sorumluluk sigortalarının tanımını yapacağız. İlk önceleri kişinin mesleğini eksik getirmesi ve bunun sigortalaması yadırganmıştır. Mesleki sorumluluk sigortasını yapan kişilerin mesleki yeterliliğinden şüphe duyulmuştur. Zamanla kişi ne kadar dikkat ederse etsin hataların yapılmasının ve bunun sonucunda oluşabilecek zararların kaçınılmaz olduğu ortaya çıkmıştır. Mesleki sorumluluk sigortasını açıkladıktan sonra bu sigortasının çeşitlerini sıralayacağız.

3.3.1. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Tanımı

İnsanlar ve/veya işletmeler sürekli gelişen, değişen bilgi, hukuk sistemlerinde; ekonomik olaylar ve teknolojik gelişmelerle karşı karşıya kalmaktadır. Sürekli gelişen ve değişen bilgi, hukuk sistemleri ile ilgili çok çeşitli sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sorunların çözümünü, insanların ve/veya işletmelerin kendi kendilerine öğrenmeleri veya uygulamaları imkansızlaşmaktadır. Bu sorunların çözümünü belirli bir eğitimden geçmiş ve/veya oda veya birliklerinden yetki almış profesyonel kişilerden alması gerekmektedir. Hizmeti verenlerin almış olduğu bu yetki belgeleri kendisini tanımayan kişi veya işletmelerin güven duymalarını sağlar. Mesleğini profesyonel olarak yerine getiren kişilerin ve /veya işletmelerin işlemleri ile ilgili de yine de zararlar ortaya çıkabilir.

İşte mesleki sorumluluk sigortası burada devreye girer. Mesleki sorumluluk sigortası, mesleğini profesyonel olarak icra eden kişilerin mesleklerini yerine getirirken ihmal, hata , unutmama atlama sonucu üçüncü kişilere verebileceği zararlara teminat vermektedir. Bu zararlar, açılan bir dava sonucu ödenmesi gereken tazminat olabileceği gibi kamu otoritesinin uğradığı ekonomik kayıpların ödenmesi istediği tutarlar da olabilir.

Mesleki sorumluluk sigortasını yaptırmış kişiler gerekli dikkat ve özeni gösterecektir. Fakat mesleki kapasitesi ile orantılı olarak kusurlu, eksik ve yanlış hareket etmesi durumunda üçüncü kişilerin karşılaşılabilecekleri zararlar oluşabilecektir.

Mesleki sorumluluk sigortası sigortacıya da sigorta ettirene de karşılıklı sorumluluk yükleyen bir sözleşmedir. Sigorta ettiren sigorta primini ödemek, sigortacı ise riziko gerçekleştiğinde sigorta tazminatını ödemek durumundadır. Sigortacı, mesleki sorumluluk sigortasını yaptırmış bir kişiden çok daha farklı tazminat talepleriyle karşılaştığı için üçüncü kişilerin haksız taleplerini karşılamamak konusunda uzmanlaşmaktadır. Tek bir bireyin katlanacağı sorumluluğun ekonomik kaybı aynı tehlikeye maruz kişiler arasında paylaştırılmaktadır.

3.2.1. Mesleki Sorumluluk Sigortasının Çeşitleri

Mesleki sorumluluk sigortaları farklı meslekler ve bunların çeşitli sorumlulukları için farklı ürün ve hizmetler sunmaktadır.³⁷ Mesleki sorumluluk sigortalarını üç ana kategoriye ayırabiliriz. Bunlar,³⁸

- i. Tıbbi mesleki sorumluluk sigortası
- ii. Tıbbi olmayan mesleki sorumluluk sigortası
- iii. İşletme Sorumluluk Sigortasıdır.

Ülkemizde sigorta şirketlerinin şu anda ülkemizde uyguladıkları mesleki sorumluluk sigortası çeşitleri şunlardır.

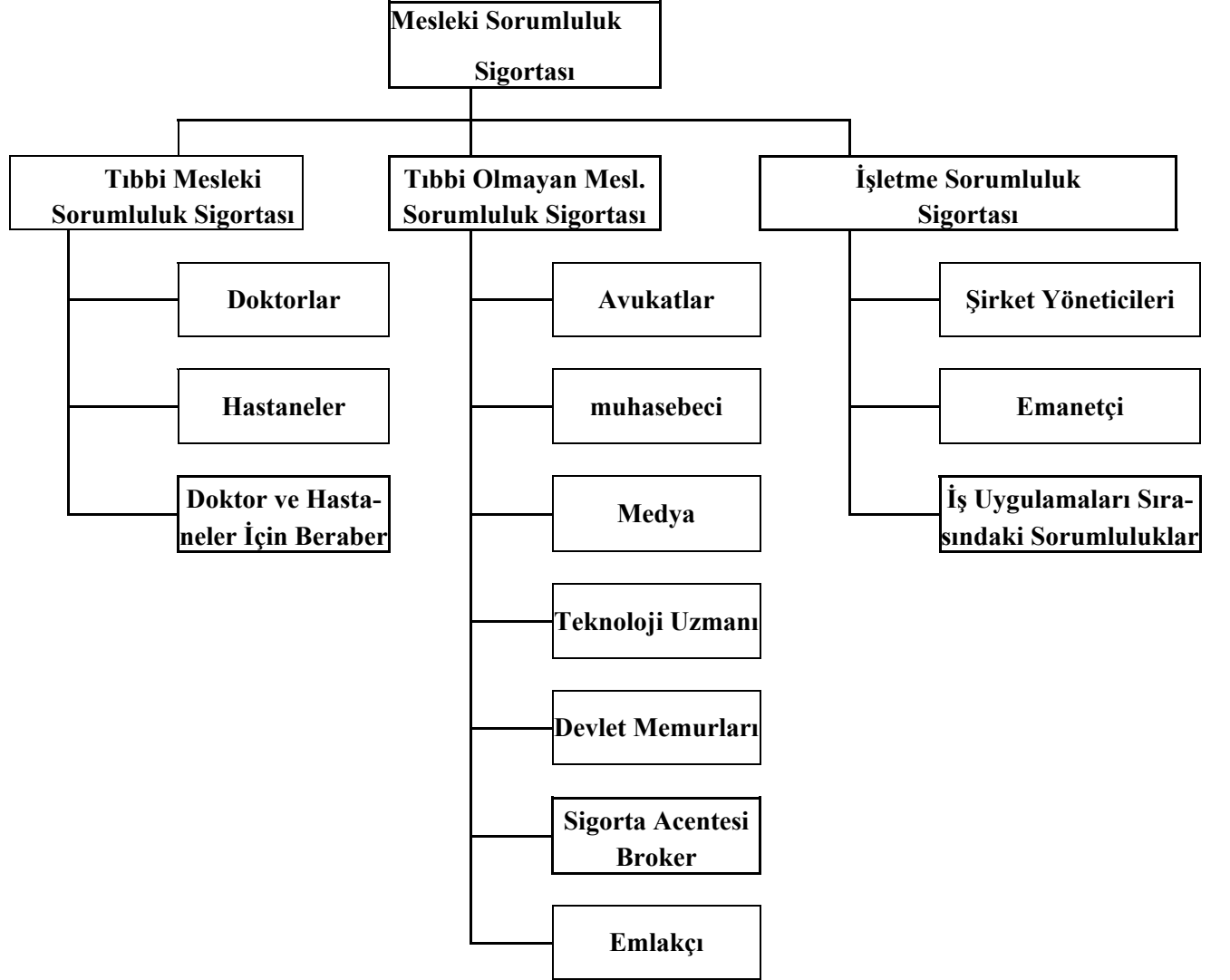
- a. Avukatlar
- b. Muhasebeci Mali Müşavir Ve Yeminli Mali Müşavirlik Sorumluluk Sigortası
- c. Medya/Medya Mensupları Sorumluluk Sigortası
- d. Teknoloji Uzmanı Sorumluluk Sigortası
- e. Emlakçı Sorumluluk Sigortası
- f. Sigorta Acentesi/ Broker Sorumluluk Sigortası
- g. Mühendis Mimar Sorumluluk Sigortası
- h. Doktor Sorumluluk Sigortası
- i. Şirket Yöneticileri Sorumluluk Sigortası

³⁷ DURU, age, s.37

³⁸ FELDHAUS, William. R.; Klein, Robert W., Professional Liability in the New Economy, Georgia State University, (center for Risk Management and Insurance Research), Plus Foundation, 2001, p.28. aktaran DURU, age, s.37

Mesleki sorumluluk sigortasının çeşitlerini tablo olarak özetlersek.

Tablo 4: Mesleki Sorumluluk Sigortası Çeşitleri Tablosu

Kaynak: Feldhaus; Klein, age, p.29 aktaran DURU, age, s:38

IV. MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASININ SİGORTACILIK KAVRAMLARI VE SİGORTANIN TEMEL PRENSİPLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tezimizin üçüncü bölümünde, sorumluluk sigortalarını, tanımını ve özelliklerini belirterek açıkladık. Sorumluluk sigortalarını zorunlu ve isteğe bağlı sorumluluk sigortaları olarak iki bölümde inceledik. Bu sigortaların çeşitlerini sıraladık. Sonrada tezimizin asıl konusu olan isteğe bağlı sorumluluk sigortaları içerisinde yer alan; Mesleki Sorumluluk Sigortalarının tanımını yapıp bu sigortaya neden ihtiyaç duyulduğunu açıkladık. Sonrasında Mesleki Sorumluluk sigortalarının çeşitlerini sıraladık.

Tezimizin bu bölümünde, sigortacılık kavramları ve Sigortanın Temel Prensipleri açısından incelendiğinde sıra dışı bazı unsurlar içeren MSS'ndaki bu farklılıkları açıklayacağız. Bu farklılıkların diğer sigorta türleriyle (örneğin yangın, nakliyat, hayat, kaza) mukayeseli olarak ne şekilde ortaya çıktığı birçok örnekle açıklayacağız.

4.1. MSS'nın Sigortacılık Kavramları Açısından Değerlendirilmesi

Kavram, nesnelere veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve ortak ad altında toplayan tanımdır. Sigortanın kavramları ise sigortanın anlaşılması için sigortanın özelliklerini kapsayan ve ortak ad altında birleştiren sigortalı ve sigortacı tarafından kabul edilen genel tanım şeklinde açıklayabiliriz. Sigorta kavramlarından özellikle MSS'da farklı anlamlar içeren kavramları açıklayacağız.

4.1.1. Sigorta Kavramı

İnsanoğlu ölüm ile yaşam arasında, ticari işletme faaliyette bulunduğu süre içerisinde, çok çeşitli tehlikelerle karşı-karşıya bulunmaktadır. İnsan hayatında belirsizlik nedeniyle, yarın ne olacağı endişesini sürekli yaşamaktadır.

Gerçekleşebilecek hasarların önüne geçmek için, insan ne kadar dikkatli olursa olsun kendisi dışında gerçekleşebilecek olaylar ;

- i. İnsanın uzun yıllar sonucu elde ettiği değerlerin bir anda yok olmasına,
- ii. Yaşamını sürekli sakat olarak geçirmesine,
- iii. Bedelini karşılayamayacağı kadar yüksek tutarlarda tedavi masrafına ihtiyaç duymasına,
- iv. Mesleğini yürütürken yaptığı hata sonucu malvarlığını kaybetmesine neden olabilir.

Yarın ne olacağı endişesini yaşamak insanların daha çok çalışarak, daha çok kazanarak aşabilecekleri bir durum değildir. Kişi fabrikasında yangın çıkmasını, nakledilen ürünlerinin çalınmasını, hayatının sona ermesini, aracının kaza yapmasını ve mesleğini yürütürken hata yapmayı engelleyemez. Fakat kişinin yaşamını etkileyen olumsuz olaylar, her gün dünya yüzeyinde binlerce kişinin başına gelmektedir. Sigorta insanların yarınla daha güvenli bakabilmek ihtiyacından doğmuştur. İnsanlar bilinçlendikçe ekonomik varlıklarını tehdit eden tehlikelere karşı daha duyarlı hale gelmişlerdir. Tehlike ile karşılaşmadan, tehlike ihtimalini düşündükleri andan itibaren buna karşı korunma ihtiyacını hissetmişlerdir.

Sigorta sisteminin kurulması için birtakım unsurların ve özelliklerin bir araya gelmesi gerekir.³⁹

- a) **Tehlike İştiraki** : Riskle karşı-karşıya olan kişilerin oluşturduğu Topluluk
- b) **Risk** : İlerde bir ihtiyacın ortaya çıkma ihtimali
- c) **Risk Benzerliği** : Gerçekleşmesi muhtemel riskin aynı türden olması
- d) **Sigorta Teminatı** : Rizikonun gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkacak ihtiyacın karşılanması
- e) **Prim** : Risk oluşmadan önce riskin karşılanması

³⁹ **Rayegan KENDER**, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, Sigorta Müessesesi Sigorta Sözleşmesi, Arıkan,9.Baskı, İstanbul,2008 s.2

için hesaplanan bedel
f)Talep :*Sigorta ettirenin gerçekleşen riskin etkilerini ortadan kaldırılması talep hakkını kullanmasıdır.*

Sigortanın unsurlarını açıkladıktan sonra tanımını şöyle yapabiliriz: Sigorta, aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu bilfiil zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı bir ekonomik düzenlemedir.⁴⁰

Yangın sigortaları, yangın, yıldırım, infilak ile yangın ve infilakın birlikte yol açacağı hasarlarla birlikte ek riziko hükümlerine teminat veren **bina, mal, eşya** değerlerini güvence altına alan sigorta çeşididir. İşyeri, konut poliçelerini yangın sigortalarına örnek olarak verebiliriz.

Nakliyat sigortaları, deniz, kara, hava ve demiryolu ile bir yerden herhangi bir yere nakledilen **mal veya eşyanın** taşınması sırasında ortaya çıkabilecek ani ve beklenmedik risklere karşı güvence altına alınması nakliyat sigortasının konusu içerisine girer. Emtia nakliyatı sigortası, tekne ve makine sigortaları ve kıymet nakliyatı sigortalarını örnek olarak verebiliriz.

Hayat sigortaları, kişinin hayatında olabilecek tedavi, sürekli sakatlık ve ölüm gibi riskleri sigorta şirketine prim ödeyerek, hayatta kalması halinde önceden belirlenen bir süre sonunda ölümü halinde ise belirledikleri miktarı varislerine ödemesi konusunda anlaşmışları bir sigorta türüdür. Yaşam sigortası ve/ veya sağlık sigortasını örnek olarak verebiliriz.

Kaza sigortaları, kişinin **mal ve eşyasını**, bedenini tehdit eden ve iştilal konusu ile ilgili faaliyetlerinde meydana gelecek yasal sorumluluklarına teminat altına alan sigorta türüdür. Kasko, ferdi kaza, hırsızlık sigortalarını kaza sigortalarına örnek verebiliriz.

⁴⁰ C. Nomer H.Yunak, Sigortanın Genel Prensipleri, Ceyma Matbaacılık, Mart-2000, s.14

Mali Sorumluluk Sigortalarında kişinin herhangi bir sözleşmeye istinaden veya yasalardan kaynaklanan sorumluluğu teminat altına alınmaktadır. Trafik, tehlikeli maddeler, asansör mali sorumluluk sigortalarını örnek verebiliriz.

Mesleki sorumluluk sigortaları, profesyonel meslekleri icra edenlerin bu meslekleri icra ederken yol açabilecekleri zararları karşılamaktadır. Avukatlık, hekim, mimar mühendis, serbest muhasebeci mali müşavirlik sorumluluk sigortasını örnek olarak verebiliriz.

Diğer sigorta türlerini incelediğimizde kişinin mal veya eşyasına bir risk sonucunda zarar gelmesi karşılanmaktadır. Sorumluluk sigortalarında teminat altına alınan risk; sigortalının 3. kişilere vereceği zarardan dolayı sigortalının sorumlu tutulacağı tazminat tutarıdır. Mesleki sorumluluk sigortasında sigortacı tarafından teminat altına alınan risk; mesleğini icra eden sigortalının hatası sonucu müşterilerine vereceği zarardan dolayı sigortalının sorumlu tutulacağı tazminattır.

4.1.2. Prim Kavramı

Prim risk oluşmadan, riskin gerçekleşme ve risk gerçekleştiğinde de ne tutarda ve ne sıklıkla gerçekleştiğini ihtimal hesaplarıyla göz önüne alarak, oluşacak hasarı karşılamak için sigortacının belirlediği fiyattır. Bir diğer deyişle prim, sigortalanmadan önce kişi tarafından taşınan riskin artık sigortacı tarafından taşınmasından dolayı sigortacıya ödenmesi gereken bedeldir.

Prim, sigorta ile ilgili en zor ve en önemli konulardan biridir. Prim düşük belirlenirse, risk karşılığı eksik kalır, sigortacı gelecekte oluşacak hasarları karşılayamaz duruma gelebilir. Prim yüksek belirlenirse sigortalıdan yüksek bir bedel istenmiş olur. Sigortalı, yüksek primden dolayı başka bir sigorta şirketinden daha düşük bedelle riskini sigorta ettirebilir. Sigorta şirketi elde edeceği gelirden mahrum kalmış olur.

Primlerin hesaplanmasındaki genel yöntem primin sigorta edilen malın bedelinin bir *yüzdesi* olmasıdır. Bu *yüzde* hasarın gerçekleşme ihtimaline yakın bir rakamdır. Örnekler vermek gerekirse;

Yangın sigortalarında teminat altına alınan mal, eşya veya binanın maddi değerleri ve oluşabilecek hasarlar göz önüne alınarak primler hesaplanır.

Nakliyat sigortalarında nakledilen mal ve eşyanın değeri, nakil vasıtasının değeri ve oluşabilecek hasarlar göz önüne alınarak primler hesaplanır.

Hayat sigortalarında kişinin yaşamını bir bedel ile sınırlamak imkânı yoktur. Çünkü insan yaşamının para ile ölçülebilir değeri yoktur. Kişi istediği bedel ile yaşamını sigorta ettirebilir. Sigorta karşılığında bir prim alınacağından ve yapılacak hesaplamalara dayanak teşkil etmesi için sigorta bedeli belirlenir.

Kaza sigortalarında örneğin kasko poliçesinde kazaya uğrayabilecek aracın değeri, cam kırılması sigortasında camın değeri göz önüne alınarak prim hesaplanır.

Mesleki sorumluluk sigortasında ise zarara uğrayacak mal veya eşya yoktur. Mesleki sorumluluk sigortalarında ortaya çıkabilecek hasar soyut olduğu için primin belirlenmesi daha zordur. Diğer sigorta türlerinde mal veya eşyanın yerine konması veya tamir edilmesi için gereken değer somut olarak bilinebildiği için prim daha rahat hesaplanır. Mesleğini icra edenin yaptığı bir hata sonucu kamu otoritesi (vergi dairesi, SGK veya adli mercii vb) tarafından istenilebilecek ve ne olacağı başlangıçta belirli olmayan bir tazminat tutarı vardır. Bu tutar sigortalıdan istenilecektir. İstenilecek bu tazminat tutarının meslek mensubunun malvarlığındaki azalmayı karşılayacak şekilde bir prim belirlenir.

4.1.3. Sigorta Bedeli ve Sigorta Değeri Kavramı

Sigorta bedeli sigortalının sigortalanacak kıymet hakkında bildirdiği ve poliçe üzerinde yazılı olan meblağdır. Sigorta değeri ise sigorta edilen kıymetin günün piyasa koşullarına uygun geçerli değeridir. Kural olarak Sigorta bedeli ile sigorta değerinin birbirine eşit olması istenir.

Sigorta bedeli sigortacının ödeyeceği en yüksek tazminatı gösteren değerdir. Sigorta bedeli sigorta değerine eşit olmalıdır. Sigortalı sigorta bedelini tam olarak gösterdiği zaman oluşabilecek hasarlarda sigorta bedelini almaktadır. Genel olarak;

tazminat tutarı fazla olsa bile, sigortalı tazminat tutarının sigorta bedeli kadar kısmını alabilir.

Diğer sigorta türlerinde, sigorta bedeli ve değeri arasındaki farklılık olması durumunda belli kurallara göre hareket edilirken, mesleki sorumluluk sigortalarında sigorta bedeli ve değerini belirlemekteki imkansızlık nedeniyle belli bir kural bulunmamaktadır. Aşağıda Eksik sigorta ve Aşkın sigorta durumlarında neler olacağı anlatılacaktır.

4.1.3.1. Eksik Sigorta (Sigorta Bedeli < Sigorta Değeri)

Eksik sigorta; sigorta bedelinin sigorta değerinden küçük olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Sigorta ettiren düşük prim ödemek amacıyla kasıtlı olarak eksik sigortaya yol açabilir. Eksik sigorta, sigorta konusu malın değeri, kişinin isteği dışında piyasada değerinin artması sonucu da ileri gelebilir. Sigortalı bu durumu öğrendiğinde ek yaparak sigorta bedelini sigorta değerine eşit hale getirmelidir.

Eksik sigorta ancak hasar durumunda ortaya çıkabilmektedir. Hasarın tam hasar veya kısmi hasar olması durumuna göre ödenecek tazminatın hesaplanması farklılık göstermektedir.

i.) Tam Hasar Durumu: Eksik sigorta tam hasar durumunda bir özellik taşımamaktadır. Çünkü herhangi bir hasar durumunda sigorta bedeli kadar hasar ödenmektedir.

Örneğin 200.000,00 TL olan mal 150.000,00 TL ye sigorta edilirse tam hasar olursa 150.000,00 TL tazminat ödenir. Tam hasar durumunda sigorta şirketi hasar 50.000,00 TL fazla olduğu halde sigorta bedeli eksik bildirildiği için 150.000,00 TL ödeyerek sorumluluktan kurtulmuş olur. Sigortalıda hasarı 150.000,00 TL olarak eksik olarak 50.000,00 TL yi kendisi karşılamak durumunda kalmıştır.

ii.) Kısmi Hasar Durumu : Eksik sigortada ödenecek tazminat kısmi hasar durumunda şu şekilde hesaplanır.

$$\text{Tazminat} = \text{Hasar} * \frac{\text{Sigorta Bedeli}}{\text{Sigorta Değeri}}$$

Yukarıdaki örneğimizde 100.000,00 TL' lik hasar olması durumunda;

Ödenecek Tazminat = $100.000,00 * 200.000,00 / 150.000,00 = 75.000,00$ TL bulunur.

Sigorta bedeli sigorta değerinden düşük tespit edildiği için 100.000,00.-TL lik hasarın 25.000,00 TL'si sigortalı tarafından karşılanmış olacaktır.

4.1.3.2. Aşkın Sigorta : (Sigorta bedeli > Sigorta değeri)

Sigorta bedelinin sigorta değerinden yüksek olması durumunda ortaya çıkan duruma aşkın sigorta denir. Sigorta bedeli sigorta değerinin üzerinde olsa bile bu değer ödenmez. Sigorta şirketi sigorta değerinden daha yüksek bir bedelle sigorta yapılması durumunda hasar ödemesini sigorta değeri kadar yapar. Sigortacının, fazla ödeme yapması sebepsiz zenginleşmeye yol açacağı için, sigortacı sigorta değeri kadar ödeme yapar.

Örneğin piyasa değeri 100.000,00.-TL olan bir bina 160.000,00.-TL'ye sigortalanır ise herhangi bir tam hasar durumunda 100.000,00.-TL hasar ödenir. Sigorta sözleşmesi; sigorta değerinin üzerindeki tutar hükümsüz kabul edilerek geçerli kabul edilir. Sigorta şirketi hasar çıkmaması durumunda aldığı primi gelir kabul eder. Sigortalı gereksiz yere fazla prim ödemiş olur. Hasar ortaya çıkması durumunda sigortacı gün esasına fazla primi kabul eder. Sigorta bedeli ile sigorta değeri arasındaki fark kadar kalan günler için iade etmesi gereken primi sigortalıya geri verir.

Yangın Sigortalarında teminat altına alınan binanın, mal veya eşyanın değeri piyasa araştırmasına firmanın defter kayıtlarına göre belirlenebilir.

Nakliyat sigortalarında teminat altına alınan mal veya eşyanın değeri, piyasa araştırmasına, firmanın defter kayıtları ve evraklarına göre, taşımayı gerçekleştiren aracın emsallerine göre değeri belirlenebilir.

Hayat sigortalarında kişinin yaşamını belirli bir değer ile sınırlama imkanı yoktur. Ama ödenecek primin belirlenebilmesi ve ödenebilir olması için bir değer tayin edilir. Bu bedel sigortalı ile sigortacı tarafından birlikte anlaşarak kararlaştırılır.

Kaza sigortalarında; kasko poliçesinde Hazine Müsteşarlığı ve Türkiye Sigorta Reasürans Aracıları Birliği tarafından belirlenen kasko değer listesinde araç cinsi, model yılı bazında belirli periyotlarla açıklanmaktadır. Cam kırılması sigortası poliçesinde camın piyasa değeri camın özelliklerine göre belirlenebilmektedir.

Mesleki sorumluluk sigortasında kişilerin mesleğini yürütürken yol açabilecekleri zararlar karşılanmaktadır. Sigorta değerini belirleme çok önemli bir konudur. Eksik sigorta ve aşkın sigorta hükümleri burada uygulanması imkansızdır. Sigorta bedelinin ne olması gerektiği tamamen sigortalının inisiyatifine bırakılmıştır.

Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası Örnek Durum Tablosunda A,B,C ve D sigortalı adayları için müşteri sayısı, müşterilerin bilanço esaslı veya işletme esasına göre defter tutmaları, sigortalı adaylarında çalışan sayıları ve mesleki nitelikleri (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Stajyeri, Ticaret Lisesi Öğrenci stajyeri), firmalarda SGK tabi olarak çalışan sayıları, müşterilerin şube sayıları ve firmaların kaç tanesinin ihracatçı firma olduğu sıralanmıştır.

Tablo 5: Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası Örnek Durum Tablosu

M.M.M.M.S SİGORTALI ADAYI	MÜŞTERİ SAYISI	BİLANÇO/İŞLETME DEFTER SAYISI	BÜRODA ÇALIŞAN ELEMAN SAYISI	MÜŞTERİLERDE SİGORTALI ÇALIŞAN SAYISI	ŞUBE SAYISI	MÜŞTERİLER İNDEN İHRACAT YAPAN SAYISI
A	60	BİLANÇO:20	SM.M.M. :1	100	10	5
			SM.M.M. STJ:1			
		İŞLETME :40	LİSE STJ:1			
B	50	BİLANÇO:0	SM.M.M. :1	20	20	0
			SM.M.M. STJ:1			
		İŞLETME :50				
C	100	BİLANÇO:80	SM.M.M. :4	500	50	20
			SM.M.M. STJ:3			
		İŞLETME :20	LİSE STJ:2			
D	75	BİLANÇO :40	SM.M.M. :2	200	30	10
			SM.M.M. STJ:2			
		İŞLETME :35	LİSE STJ:1			

Yukarıda A,B,C ve D sigortalı adayları için müşteri sayısı, müşterilerin bilanço esaslı veya işletme esasına göre defter tutmaları, sigortalı adaylarında çalışan sayıları ve mesleki nitelikleri (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Stajyeri, Ticaret Lisesi Öğrenci stajyeri), firmalarda SGK tabi olarak çalışan sayıları, müşterilerin şube sayıları ve firmaların kaç tanesinin ihracatçı firma olduğu sıralanmıştır.

Acaba sigortalı adaylarından A,B,C, ve D' den hangi meslek mensubunun daha çok riski vardır? Sigortalı adaylarından hangi meslek mensubu daha yüksek tutarda bir sigorta teminatı belirlemelidir?

Bu sorulara cevap verebilmek için şu varsayımlardan hareket edeceğiz. işletme esasına göre defter tutan firma başına 50, bilanço esasına göre defter tutan firma başına 100 risk puanı verilecektir.

Meslek mensuplarında fazla kişi çalışması iş paylaşımı açısından meslek unvanları da göz önünde bulundurularak dikkate alınacaktır. SMMM olanlara 100, SMMM stajyerlerine 50 ve Lise stajyerlerine 25 iyi puan verilmiştir. Bu toplamlar müşterilerde çalışan kişi sayılarının, şube sayılarının ve ihracatçı firmalarının sayılarının değerlendirilmesinde dikkate alınmıştır.

Tablo 6: Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasında Sigorta Müşteri Adayının Riskin Belirlenmesi Tablosu

		A			B			C		
		BİLANÇO/İŞLETME DEFTER AÇISINDAN DEĞERLEME			BÜRODA ÇALIŞAN ELEMAN SAYISI RİSKİN GERÇEKLEŞMEME OLASILIĞI			MÜŞTERİLERDE SİGORTALI ÇALIŞAN SAYISI MESLEKTAŞ ÇALIŞAN KALİTESİ ORANI		
SİGORTALI ADAYI	MÜŞTERİ SAYISI	BİLANÇO/İŞLETME DEFTER SAYISI	RİSK PUANI	SİGORTALI ADAYI/TOPLAM ORANI %	BÜRODA ÇALIŞAN ELEMAN SAYISI	RİSK GERÇEKLEŞMEME OLASILIĞI	SİGORTALI ADAYI/TOPLAM ORANI %	MÜŞTERİLERDE SİGORTALI ÇALIŞAN SAYISI	SİGORTALI ÇALIŞAN SAYISININ MESLEKTAŞ KALİTESİNE ORANI	MESLEKTAŞ ÇALIŞAN KALİTESİ /TOPLAM ORANI %
A	60	20*100	2000	18,82	SMMM :1	100	12,00	100	10000	29,90
		40*50	2000		MES STJ:1	50			150	
					LİSE STJ:1					
		TOPLAM	4000		TOPLAM	150		100	66,67	
B	50	0*100	0	11,76	SMMM :1	100	14,00	20	2000	5,13
		50*50	2500		MES STJ:1	50			175	
					LİSE STJ :1	25				
		TOPLAM	2500		TOPLAM	175		20	11,43	
C	100	80*100	8000	42,35	SMMM :4	400	48,00	500	50000	37,37
		20*50	1000		MES STJ:3	150			600	
					LİSE STJ:2	50				
		TOPLAM	9000		TOPLAM	600		150	83,33	
D	75	40*100	4000	27,06	SMMM :2	200	26,00	200	20000	27,60
		35*50	1750		MES STJ:2	100			325	
					LİSE STJ:1	25				
		TOPLAM	5750		TOPLAM	325		70	61,54	
GENEL TOPLAM		100			100			100		

D			E			A-B+C+D+E	(A-B+C+D+E)
MÜŞTERİLERDE ŞUBE SAYISININ MESLEKTAŞ ÇALIŞAN KALİTESİ ORANI			İHRACAT YAPAN MÜŞTERİ SAYISININ MESLEKTAŞ ÇALIŞAN KALİTESİ ORANI				TOP(A-B+C+D+E)
ŞUBE SAYISI	ŞUBE SAYISININ MESLEKTAŞ KALİTESİNE ORANI	ŞUBE SAYISININ MESLEKTAŞ KALİTESİ TOPLAM ORANI%	MÜŞTERİLERİNDEN İHRACAT YAPAN SAYISI	İHRACAT YAPAN MÜŞTERİ MESLEKTAŞ KALİTESİNE ORANI	İHRC. YAP. MÜŞT MESLEKTAŞ KALİTESİ TOPLAM ORANI%	D+E	% ORANI
10	1000 150	18,70	5	500 150	34,19	89,62	29,87
	6,67			3,33			
20	2000 175	32,05	0	0 175	0,00	34,94	11,65
	11,43			0,00			
50	5000 600	23,36	20	2000 600	34,19	89,27	29,76
20	8,33		10	3,33			
30	3000 325	25,88	10	1000 325	31,62	86,16	28,72
	9,23			3,08			
100			100			300,00	100,00

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasında Sigorta Bedeli Belirlenmesi Tablosunu incelediğimizde A,C ve D sigortalı adayları firmaları farklı sayıda müşterileri olmasına, çalışan sayılarının farklı olmasına, şube sayıları farklı olmasına ve ihracat yapan firma sayıları farklı olmasına rağmen %28,44, %27,01 ve %33,50 ile risk oranları birbirine yakın çıkmıştır. En belirgin olarak riski az olan sigortalı aday firma bütün defterleri işletme defteri olan ihracatçı firması olmayan B firması çıkmıştır. En düşük sigorta bedelini B sigortalı aday seçmelidir. Diğer firmalar riskleri hemen hemen eşit olmakta birlikte sigorta bedelinin yüksek seçilmesi açısından D, A ve C şeklinde sıralanmalıdır.

Sonuç olarak; Tablo 2 ile sigorta müşteri adayının, olumlu ve/veya olumsuz faktörler dikkate alınarak taşıdığı riskin diğer sigorta müşteri adaylarına göre ne oranda olması belirlenebilmektedir. Fakat **sigorta bedelinin** tam olarak ne olması gerektiğinin belirlenememesi Muhasebeci Mali Müşavirlik sorumluluk sigortasının özelliğidir. **Sigorta değerini** belirleyen, kıstaslarda oluşturulmadığından diğer sigorta türlerinden farklı olarak Muhasebeci Mali Müşavirlik sorumluluk sigortasında aşkın sigorta, eksik sigorta hükümleri uygulanmaz.

4.2. Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasının Sigortanın Temel Prensipleri Açısından Değerlendirilmesi ve Aykırılıkların Belirlenmesi

Prensip kelimesinin Türk dil kurumunun sözlüğünde anlamına baktığımızda mantık, ilke kelimeleri karşımıza çıkar. İlke kelimesine baktığımızda da temel düşünce, temel inanç, temel bilgi anlamına gelmektedir. Sonuçta prensip kelimesi her türlü tartışmanın dışında sayılan başlangıç anlamına gelmektedir. Sigortanın temel prensiplerini; her türlü tartışmanın dışında tutmamız gereken, dünyanın her yerinde kabul gören başlangıç kuralları, başlangıç mantığı şeklinde tanımlayabiliriz.

Sigorta faaliyetlerinin gelişmesi, sigorta konusuyla ilgili özellik ve prensiplerin sisteme getirdiği disiplin sayesinde mümkün olmuştur.⁴¹ Böylece daha başlangıçta sözleşmeyi karşılıklı akit eden sigortacı ile sigortalı/sigorta ettirenin uyacağı kurallar

⁴¹ Şebnem Uralcan- Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi, İstanbul: Yaylacık Matbaası, 2006 s.39

belirlenmiştir. Prensiplerin hayata geçirilmesi sayesinde, sigorta sistemi, yozlaşmadan dünya çapında bir organizasyon haline gelmiştir.⁴²

Sigortanın temel prensipleri çeşitli kaynaklarda farklı isimler altında olsa da yüksek oranlarda ortaklık gösterir. Bu prensipler şu şekilde sıralanmıştır.

1. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi
2. Azami İyi Niyet Prensibi
3. Rizikonun Varlığı Prensibi⁴³
4. Halefiyet ve Hakların Devri (Rücu) Prensibi
5. Tazminat Prensibi
6. Hasara Katılım Prensibi
7. Yakın Sebep Prensibi

Bütün temel sigorta kitaplarında bu sigortanın temel prensipleri geçtiğinden biz sadece mesleki sorumluluk sigortası uygulamalarında sigortanın temel prensiplerini *değişikliğe uğratan*, sigortanın temel prensiplerine *aykırılıklar* içeren ilk 4 prensibi ele alacağız.

4.2.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensibi

4.2.1.1. Sigortalanabilir Menfaat Prensibinin Tanımı

Sigortalının sigorta konusu şeyin korunup muhafaza edilmesindeki yasal menfaatine sigortalanabilir menfaat denir.⁴⁴ Sigorta sözleşmelerinin amacı sigortalıyı hasar gördüğü günden bir önceki mali, hukuki düzeyine geri getirmektedir. Bunu oluşturan zararı tazmin ederek yerine getirmektedir.

“Sigortalanabilir Menfaatin özellikleri

-Belirli veya belirlenebilir olmalıdır.

-Yasal olmalı ahlaka ve adaba aykırı olmamalıdır.

⁴² URALCAN, age, s39

⁴³ ÖZBOLAT- age, s107

⁴⁴ Aksigorta, Sigortacılık Temel Bilgileri, Ar-ge Eğitim Müdürlüğü, İstanbul, Savaş Matbaacılık A.Ş., 2007, s8

-Ekonomik yani para ile ölçülebilir olmalıdır.”⁴⁵

Sigortalanabilir menfaat, herhangi bir nedenden doğabilir. Sigortalanabilir menfaati sigorta türlerinden örnekler vererek açıklayalım.

Yangın sigortaları, yangın, yıldırım, infilak ile yangın ve infilakın birlikte yol açacağı hasarlarla birlikte ek riziko hükümlerine teminat veren bina, mal, eşya değerlerini güvence altına alan sigorta çeşididir. Yangın sigortalarında güvence altına alınan bina, mal veya eşyaya kişinin sahip sıfatıyla sigortalanabilir menfaati bulunur. Menfaat miktarı o bina, mal veya eşyanın değeri veya yerine konulması ile sınırlı olduğundan rahatlıkla belirlenir. Örneğin mala gelecek bir ziyan o malın tamiri veya değiştirilmesi için gereken ücret ile ölçülür.

Nakliyat sigortaları, deniz, kara, hava ve demiryolu ile bir yerden herhangi bir yere nakledilen mal veya eşyanın taşınması sırasında ortaya çıkabilecek ani ve beklenmedik risklere karşı güvence altına alınması olabildiği gibi taşıyıcı firmanın malın sahibine karşı sorumlulukları da nakliyat sigortasının konusu içerisine girer. Nakliye poliçelerinde malı satan taraf o mal üzerinde sahiplik sıfatıyla elde edeceği kazancı, malı alan taraf ise alım ile o mal üzerindeki kullanma hakkını ve son olarak nakliyeci firma ise taşıma işleminden elde edeceği gelir nedeniyle sigortalama hakkına sahiptirler. Malın nakledilmesi sırasında kimin tarafından sigorta edileceği taraflar arasında kararlaştırılır.

Hayat sigortaları, kişinin hayatında olabilecek tedavi,sürekli sakatlık ve ölüm gibi riskleri sigorta şirketine prim ödeyerek, hayatta kalması halinde önceden belirlenen bir süre sonunda ölümü halinde ise belirledikleri miktarı varislerine ödemesi konusunda anlaştıkları bir sigorta türüdür. Hayat sigortalarında kişinin yaşamı üzerindeki sınırsız menfaati olduğundan istediği sigorta bedelini belirleyebilir.

Kişinin başkasının hayatında bir menfaati olabilir. Örneğin banka araç kredisi verdiği zaman, kredi verdiği kişinin yaşamında kredi tutarı kadar yasal menfaati söz konusudur.

⁴⁵ Ak Sigorta, age, s.8

Kaza sigortaları, kişinin malvarlığını, bedenini tehdit eden ve iştigal konusu ile ilgili faaliyetlerinde meydana gelecek yasal sorumluluklarına teminat altına alan sigorta türüdür.⁴⁶ Kaza sigortalarında sigortalanabilir menfaat kişinin mal varlığı veya bizzat kendi yaşamı olabildiği gibi sorumluluklarından dolayı yüklenilecek zararlarda olabilir.

Mali Sorumluluk Sigortalarında sigortalanabilir menfaat, kişinin herhangi bir sözleşmeye istinaden veya yasalardan kaynaklanan sorumluluğudur. Sürücünün arabayı hatalı kullanması sonucu 3. kişilere vereceği zararı sorumluluk sigortaları karşılamaktadır. Kişinin sorumluluk sigortalarında menfaatin azami tutarı mahkemenin saptayacağı zarar kadardır.

Mesleki sorumluluk sigortaları, poliçede yazılmış profesyonel meslekleri icra edenlerin bu meslekleri icra ederken yol açabilecekleri zararları karşılamaktadır. Mesleki sorumluluk sigortalarında yasal menfaat; mesleği icra edenlerin, faaliyetlerini sürdürürken yaptıkları hatalar sonucu sebep oldukları zarar ziyan tutarı kadardır.

Ancak sigortalanabilir menfaat prensibi doğacak zararın yasal olması gerektiğini söylemektedir. Yasalara (kanunlara) ahlaka adaba aykırı zararlar karşılanmaz.

Yangın sigortalarında, işyerine ruhsat almadan faaliyette bulunması sonucu kesilecek cezaları karşılamamaktadır. Kişinin çalmış olduğu mal ve eşya, ya da esrar kokain gibi narkotik ürünler sigortalanmaz.

Nakliye sigortalarında istiap haddinden (taşıtların yük ve yolcu miktarlarını belirleyen limit) fazla yük taşınması sonucu trafik polisi tarafından kesilecek cezaları karşılamamaktadır. Nakliyeci tarafından sigorta yapılmışsa, sorumluluk sigortası sözleşme hükümleri gereği yük ve yolcu sahibinin zararını karşılar, fakat istiap haddinden fazla yüklenmesinden dolayı kesilecek zararı karşılamaz.

Hayat sigortalarında kişinin intihar etmesi veya varisleri tarafından öldürülmesi halinde sigorta bedelini ödemez.

⁴⁶ ÖZBOLAT, age, s.244

Kaza sigortalarının bir kolu trafik sigortalarında, sürücünün yasalara aykırı olarak kırmızı ışıkta geçmesi, alkollü iken araç kullanması sonucu kesilecek cezaları karşılamaz.

Mali mesuliyet sigortalarında, sigortalı kişinin kasten 3. kişilere yapacağı vurma ve yaralama zararları yasal sayılmadığından sigorta kapsamı dışındadır.

4.2.1.2. MSS’nda Sigortalanabilir Menfaat Prensibindeki Prensip Aykırılığı

MSS’nda ise sigortanın olabilmesi için menfaatin YASAL olması prensibinden bazı feragatler söz konusudur. Mesleki Sorumluluk Sigortaları Genel Şartları 16/03/2009 tarih ve 26110 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır. Bu tebliğın A.4.3. bendinde **“Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Ödemeler başlığında İdari ve adli para cezaları dahil her tür ceza ve cezai şartlar belirtilmiştir.”**

Yukarıda A.4.3. bendinde geçen **“Aksine Sözleşme Yoksa”** ifadesiyle, diğer bütün poliçe türlerinde teminat dışında bırakılan; yasalara aykırı davranmaktan dolayı kesilecek adli ve idari cezaların teminat altına alınmasının yolu açılmıştır. İdari ve adli cezaların teminat altına alınması, Sigortalanabilir Menfaatin özelliklerinden; sigortalı ile sigorta konusu arasındaki ilişki yasal (kanuni), ahlaka adaba aykırı olmamalı özelliğine aykırıdır. Sigorta poliçesinde yer alması halinde, idari ve adli para cezaları dahil her tür ceza ve cezai şartlar, teminat altına alınabilir demektir.

Tablo 7: Ödenen Hasarlarımızdan Örnekler Tablosunu incelediğimizde bir sigorta şirketi Muhasebeci Mali Müşavir Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçesinde, sigortalının yasal sorumluluğunu zamanında yerine getirmemesinden dolayı kesilebilecek idari para cezaları ve usulsüzlük cezalarını tazmin ettiğini belirtmektedir.

Tablo 7: Ödenen Hasarlarımızdan Örnekler Tablosu

1.	İDARİ PARA CEZASI	S.G.K.'ye 31.05.07'de bildirilmesi gereken kayıtları bildirmediğinden idari para cezası-kusurun fark edildiği tarih 25/01/2008 (tebliğ tarihi)	915,25
2.	Maddi zarar	2007 Ekim ayı KDV beyan. Ne müşteriden gelen tüm faturaları işlemiş ama mükellefin olmayan bir faturayı da işlemiş	500,00
3.	İDARİ PARA CEZASI	İş yeri bildirdesindeki hata nedeniyle idari para cezası. mükellef: S. B. kusur tarihi: 20/11/2007	500,00
4.	İDARİ PARA CEZASI	Sigortalımız mükellefi Hüseyin Çatkapı sahibi olduğu işletmenin işletme belgesi almadığından, Bölge çalışma müdürlüğü tarafından idari para cezasına tabii tutulmaktadır. Para cezası tebliğat geliş tarihi 26/03/2008 bölge çalışma müd'nün teftiş tarihi	528,00
5.	İDARİ PARA CEZASI	B5 formu verilmediği için idari para cezası	610,00
6.	İDARİ PARA CEZASI	B5 formu verilmediği için idari para cezası	676,67
7.	İDARİ PARA CEZASI	Tebliğ 14/04 de gelmiş, b5 formu verilmediği için	536,67
8.	İDARİ PARA CEZASI	İES TİC A.Ş İdari para cezası... 03/07/2007 tarihi kusur tarihi	1.403,34
9.	İDARİ PARA CEZASI	Kusur tarihi: 14/06/2007 ve 14/07/2007 tarihlerinde verilmesi gereken banka S.mu beyanlarını geç verilmesi sonucu para cezası	1.703,34
10.	İDARİ PARA CEZASI	Kusur tarihi: 01/01/2007 31/12/2007 tarihleri arasında verilmesi gereken kurumlar vergisi. Ve beyannamesi il yoğunluğu nedeniyle geç gönderildiği için para cezası	255,83
11.	İDARİ PARA CEZASI	KDV beyannamesi vermemişler bu nedenle usulsüzlük cezası verilmiş	596,66
12.	İDARİ PARA CEZASI	KDV beyannamesi vermemişler bu nedenle usulsüzlük cezası verilmiş	596,66
13.	İDARİ PARA CEZASI	KDV beyannamesi vermemişler bu nedenle usulsüzlük cezası verilmiş	596,66
14.	USULSÜZLÜK CEZASI	2005 Yılında BA ve BS formunun süresi içerisinde verilmemesi	1.570,00
15.	USULSÜZLÜK CEZASI	2004 Yılında BA ve BS formunun süresi içerisinde verilmemesi	1.423,34
16.	İDARİ PARA CEZASI	Merkezde çalışan bir elamanın girişi sehven şubeye yapılmıştır. Kusur tarihi :29/11/2007 farkedildiği tarih 04/04/2008 genel uygulama gereği dosyanın fiziken oluşturulması ve takibi tarafımızdan yapılacaktır.	1.444,74
17.	İDARİ PARA CEZASI	Kusur tarihi :06/06/2008 işten ayrılma bildirelerinin geç verilmesi son idari para cezası	600,00
18.	İDARİ PARA CEZASI	Yıllık gelir vergisi mart ayında verilmesi gerekirken 23/06/2008 de verilmiş ve aynı gün para cezası verilmiştir.	303,33
19.	İDARİ PARA CEZASI	İşe girişi bildirdesinde giriş tarihi yanlış yazılmış 02/04/2008 olacağına 01/04/2008 olarak girilmiş. Hata 01/04/2008 de yapılmış.	206,00
20.	İDARİ PARA CEZASI	Kusur tarihi :22/05/2008 personel bildirdesinin geç verilmesi sonucu idari para cezası	1.199,75
21.	İDARİ PARA CEZASI	Mükellef : Didem kuyumculuk işe giriş sigorta tarihi yanlış yazılmıştır.	206,00
22.	İDARİ PARA CEZASI	Nisan , mayıs dönem beyannamelerinin eksik gönderimi nedeniyle idari para cezası ,muafiyet bilgisi verildi.	1.943,32
23.	İDARİ PARA CEZASI	Mükellef : Levent Kurt Mart dönemine ait KDV beyannamesi gönderilmemiştir. 23/04/2008	336,33
24.	İDARİ PARA CEZASI	Kusur tarihi :06/2008 KDV beyannamesinin geç verilmesinden dolayı idari para cezası	246,67

25.	İDARİ PARA CEZASI	Çalışma ve sosyal güvenlik bak.na işçi çıkış bildirim yapılmamış. Hata tarihi :15/07/2008 Fark edildiği tarih :04/09/2008 genel uygulama nedeniyle dosyanın fiziken oluşturulması ve takibi Genel Müd. Tarafından yapılacaktır.	600,00
26.	GECİKME CEZA-VERGİ ZİYAI	Kur farkının yanlış alınmasından dolayı oluşan vergi kaybı kurumlar vergisi CEZASI-GECİKME FAİZİ-VERGİ ZİYAI CEZASI	11.525,00

Örneğin tabloda 11.,12.,13. satırlarda yer alan KDV beyannamesinin verilmemesinden dolayı kesilen usulsüzlük cezası, 14. ve 15. satırda yer alan BA BS formunun zamanında verilmemesi, 5. ve 6. satırda B5 formunun zamanında verilmemesinden dolayı kesilen idari para cezası, 18. satırda yıllık gelir vergisinin verilme tarihi 31/03/2008 yerine 23/06/2008 tarihinde verilmesinden kaynaklanan para cezası karşılanmıştır.

Sonuç olarak yasal olmadığı halde sigorta şirketinin ödediğimiz hasarlardan örnekler tablosundan anlaşıldığı kadarıyla yasal olmayan cezai nitelikteki zararlar da sigortalanabilir menfaatler arasına alınmıştır. Bu sebeple Muhasebeci Mali Müşavir Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçesiyle sigortalanabilir menfaat prensibinin tanımı genişletilerek prensibe aykırı bir uygulama yapılmıştır.

4.2.1.3. Sigortalanabilir Menfaat Prensibindeki Prensip

Aykırılığının Sakıncaları

Yasal sorumlulukların zamanında yerine getirilmemesine teminat verilmesi: MSS yaptırmış MMM'lerinin, işlerini zamanında yerine getirmemelerine neden olacaktır. MMM'nda ahlaki tehlike ortaya çıkacaktır.

Ahlaki tehlike, sözleşmenin taraflardan birisinin, diğer taraf aleyhine sözleşmeden yararlanacak biçimde, davranışını değiştirmesi durumunda ortaya çıkan sorun şeklinde tanımlanır. MMM nasıl olsa beyannameyi veya bildireyi zamanında vermesem de, kesilecek idari para cezaları, usulsüzlük cezaları sigorta poliçesi ile karşılanacaktır. O zaman kendimi sıkıntıya sokup acele etmeme gerek yok şeklinde düşünebilecektir. Aynı zamanda bazı bilgileri eksik vereyim devlet veya kurumları tarafından ortaya çıkarılması halinde beyan ederim şeklinde düşünebilecektir.

MMM'nda ortaya çıkan ahlaki tehlike sonucunda sigorta şirketinin ödemek zorunda kalacağı maddi zarar artacaktır.

İdare tarafından kesilecek her türlü idari para cezasının sorumluluk poliçesi ile tazmin edilmesi sonucunda sigorta şirketlerinin hasar oranları yükseltecektir. Hasar oranlarının yükselmesi sonucunda MSS daha yüksek primlerle yapılacaktır. Primlerin yükselmesi sonucu bu poliçeyi yapan kişi sayısı azalacak hasar/prim dengesi bozulacaktır.

4.2.2. Azami İyi Niyet Prensibi

4.2.2.1. Azami İyi Niyet Prensibinin Tanımı

İyi niyet bütün sözleşmelerde bulunması gereken bir konudur. Kişilerin gerçek iradelerini ortaya koyabilmeleri için ön koşuldur. Buradaki iyi niyet ile ifade edilen, daha çok, tarafların hile yapmaktan kaçınmalarıdır.⁴⁷ Ticari iletişimde bulunan kişilerin yaptıkları işle ilgili yetkilerinin ve sorumluluklarının bilincinde olduğu varsayılır. Bu yüzden işlemlerini yaparken bütün detayları açıklamalarına gerek yoktur.

Sigorta sözleşmelerinde ise sigortalının, sigorta konusu mal veya sorumlulukla ilgili bütün önemli unsurları bildiği/bilmesi gerektiği ve bunları sigortacısına aktardığı esasına dayanılarak hazırlanır. Yani sigorta sözleşmelerinde sigortalı/sigorta ettirende aranan sadece iyi niyet değil **azami** iyi niyettir. Sigortacı, rizikoyu kabul edip etmemeye, sigorta bedelini daha yüksek bedelle kabul etmeye sigortalıdan aldığı bilgilere göre karar verir.

Sigortalı azami iyi niyeti ile güvence altına aldıracağı risk ile ilgili esaslı hususları açıklamalıdır. Sigortalının; rizikonun daha ağır şartlarda olduğunu gösteren hususları, hasar olasılığını arttıran unsurları, sigortacının halefiyet hakkını olumsuz etkileyebilecek hususları, sigortalının daha önce hasar alıp almadığına ilişkin hususları son olarak ta rizikonun varlığı ile ilgili başka sigortaların olup olmadığını açıklaması istenir.

⁴⁷ C.Nomer H.Yunak, Sigortanın Genel Prensipleri, İstanbul, Ceyma Matbaacılık, 2000, s66

Sigorta türleri itibariyle esaslı unsur: Yangın sigortalarında sigorta edilen binanın imal yılı, binanın yapım tarzının betonarme, çelik veya ahşap olup olmadığı, daha önce hırsızlık hasarı olup olmadığıdır.

Nakliyat sigortalarında taşımacılıkta kullanılan geminin yaşı, taşınan mal veya eşyanın demir, ağaç veya cam olup olmamasıdır.

Kaza sigortalarının türü olan kasko poliçelerinde aracın model yılı, inşaat all-risk poliçelerinde yapılan inşaatın çevresinde heyelan riskinin olmadığını bilmek olabilir. Cam kırılması sigortalarında camın çatlak, çizikler olup olmadığıdır. Eğer cam çizik ise sigorta poliçesi yapılmadan çizik olduğu belirtilmelidir.

Hayat sigortaları kişinin yaşamı üzerindeki ani ve beklenmedik tedavi, sürekli sakatlık ve ölüm gibi riskleri sigorta şirketine prim ödeyerek, hayatta kalması halinde önceden belirlenen bir süre sonunda ölümü halinde ise belirledikleri miktarı varislerine ödemesi konusunda anlaştıkları bir sigorta türü şeklinde tanımlamıştık. Azami iyi niyet kuralı hayat sigortalarında kişinin daha önce önemli bir rahatsızlık geçirip geçirmediğini bildirmesidir. Kişiden soru/teklif formu ile önceden bilinebilir rahatsızlıklarla ilgili bu bilgiler istenmektedir. Ayrıca boşluk bırakılarak sigortalı olacak kişinin bu rahatsızlıklardan farklı rahatsızlıklarını bildirmesi istenir. Daha önce kanser rahatsızlığı geçirmiş birine kanser teminatı, sürekli bademciği şişen birine bademcik ameliyatı teminatı ve hamileliği başlamış birine hamilelik tedavi teminatı verilmez.

Sigortacı, sigortalı ve sigorta konusu hakkındaki bilgileri soru/teklif formu ile isteyebilir. Sigortacı herkes ve her durumu kapsayacak şekilde soru/teklif formunu hazırlamaya çalışır. Sigortalının sigorta konusu ile ilgili kendisine has özellikleri de olabilir. Sigortalı, soru/teklif formunda yer almayan önemli konuları sırf formda yer almadığı kendisine sorulmadığını ileri sürerek açıklamaktan kaçınamaz.

Sigortacı, esaslı unsurların bilerek veya bilmeyerek ortaya konmaması, hatalı veya yanlış ortaya konmasına dayanarak poliçeyi oluşturur. Sigortacı gerçek durumu öğrendiğinde poliçe akdedilmiş olsa bile poliçenin eksik verilerle oluşturulduğunu ileri

sürerek hasar konusu ile ilgili tazminatı ödemekten imtina edebileceği gibi poliçeden cayma hakkını kullanabilir. Sigortacı, sigortalının bu bilgileri vermemekte veya vermekte kastı olup olmadığına bakarak karar verir. Sigortalı kasıtlı olarak bu bilgileri vermemiş ise tazminatı ödemeyebileceği gibi poliçeden cayabilir.

Sorumluluk sigortaları kişi ya da işletmelerin, üçüncü şahıslara karşı yasalardan veya aralarındaki sözleşmelerden doğan sorumlulukları nedeniyle, söz konusu olacak tazminat taleplerini ve bunlara ilişkin yasal harcamalarını teminat altına alan sigorta türüdür. Trafik sigortasında azami iyi niyet kuralına uyulmamasına; aracının frenlerinin bozuk olduğunu bildiği halde bunun tamir edilmemesini, işveren sorumlulukta; metal üretim sanayiinde en çok kazanın yaşandığı preslerde çift anahtar kullanılmamasını, asansör kazalarına karşı sorumluluk sigortasında; yapılması gereken düzenli bakımların yapılmamasını örnek olarak verebiliriz.

4.2.2.2. MSS’nda Azami İyi Niyet Prensibindeki Prensip Aykırılığı

Mesleki Sorumluluk Genel Şartları tebliğini incelediğimizde azami iyi niyet prensibinin esnetildiğini, başka bir ifadeyle bir dereceye kadar göz ardı edildiğini görmekteyiz. Azami iyi niyet prensibi ile ilgili bu uygulama sözleşme yapılmadan önceki bir tarihte olan bir hataya karşı sözleşme döneminde ortaya çıkan (geriye yürürlük) hasara teminat verilmesinden kaynaklanmaktadır.

Bu karışıklık 26/03/2006 tarihli Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları A. SİGORTANIN KAPSAMI başlığı altında yer alan A.1. Sigortanın Konusu alt başlığındaki şu ibareden kaynaklanmaktadır.

“Bu sigorta sözleşmesi ile sigortalının poliçede belirtilen ve ilgili taraflarca konusu tarif edilerek çizilen mesleki faaliyetleri yerine getirirken;

b) Sözleşme yapılmadan önce veya sözleşme yürürlükteyken meydana gelen bir olay nedeniyle, sadece sözleşme süresi içinde sigortalıya karşı doğabilecek taleplere karşı sözleşmede belirtilen miktara kadar teminat verilir.”

Genel şartların bu bendini incelediğimizde sözleşme yapılmadan önce meydana gelen hasarlara da teminat vermenin yolu açılmaktadır. Sigorta şirketlerinin, teminat kapsamı ile ilgili Muhasebeci Mali Müşavirlik Sorumluluk Sigortası uygulamadaki varyasyonları beş adet sigorta şirketinin uygulaması ile ilgili tabulolştırabiliriz. Bu teminat uygulamada şirketten şirkete farklılık göstermektedir. İsimlerini gizli tutarak tabulolştırdığımız şirket uygulamalarını aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8 : Sigorta Şirketleri Teminat Kapsamları Örnek Tablosu

SİGORTA ŞİRKETİ	SÖZLEŞME SÜRESİ ÖNCESİNDEKİ TEMİNAT DURUMU	SÖZLEŞME SONRASINDAKİ TEMİNAT DURUMU
X SİGORTA ŞİRKETİ	GERİYE YÜRÜRLÜK 1 YIL	SÖZLEŞME SÜRESİ SONUNA KADAR
Y SİGORTA ŞİRKETİ	GERİYE YÜRÜRLÜK 5 YIL	SÖZLEŞME SÜRESİ SONUNA KADAR
T SİGORTA ŞİRKETİ	GERİYE YÜRÜRLÜK 5 YIL	SÖZLEŞME SÜRESİNİ İZLEYEN ENGEÇ 5 YIL İÇİNDE (UZATILMIŞ BİLDİRİM SÜRESİ)
Q SİGORTA ŞİRKETİ	----	SÖZLEŞME SÜRESİNİ İZLEYEN ENGEÇ 5 YIL İÇİNDE (UZATILMIŞ BİLDİRİM SÜRESİ)
M SİGORTA ŞİRKETİ	GERİYE YÜRÜRLÜK 1 YIL	SÖZLEŞME SÜRESİ SONUNA KADAR

Bu tabloyu incelediğimizde Y ve T Sigortanın geriye yürürlük 5 yıla kadar teminat verdikleri görülmektedir. Azami iyi niyet prensibine göre, sigortalı sigorta konusu sorumlulukla ilgili bütün esaslı unsurları bildiği/bilmesi gerektiği ve bunları sigortacına aktardığı esasına dayanılarak hazırlanır. Diğer sigorta branşlarında olmayan geriye yürürlük teminatı sonucunda sigortalı ile sigortacı arasında asimetrik bilgi sorunu ortaya çıkar.

Sigortalı KDV beyannamesini BA BS formlarını veya B5 formunu zamanında vermediğini bilebilir. Sigorta şirketi geriye yürürlük 5 yıla ait bu cezaları da teminat kapsamına aldığını belirterek sigortanın temel prensiplerinden azami iyi niyet

prensibinin uygulanmasını engellemektedir. Geçmiş 5 yıla teminat verilerek, geçmişte hasar oluştuğunu bilen sigortalı adayının bu bilgiyi bilmediğini belirterek, geçmişe dönük riski olmayan sigortalıya aynı prim uygulanmanın yolu açılmaktadır. Bu uygulamanın sonucunda ahlaki tehlike ortaya çıkmaktadır. MMM zamanında beyan etmediğini bilebileceği beyanları geriye yürürlük teminatı ile MSS ile güvence altına almış olur.

Oysa MSS'nda, yapılan bir işlemle ilgili olarak muhasebecinin müteselsil sorumluluk gereği ödemesi gerekecek SGK Primi, vergi, vergi cezası gecikme faizi ve gecikme faizini sigorta yaptırdığı anda bilmesi mümkün olmamaktadır. Bu riziko sigorta poliçesinde 5 yıl geriye yürürlük ile teminat altına alınabilir.

4.2.2.3. MSS'nda Azami İyi Niyet Prensibindeki Prensip Aykırılığının Sakıncaları

Sigortalı, sigorta konusu ile esaslı unsurları azami iyi niyet prensibi gereği sigortacısına aktarmadığında asimetrik bilgi sorunu ortaya çıkar. Asimetrik bilgi ile ilgili çalışma yapan iki iktisatçıyla birlikte (A. Michael Spence ve Joseph E. Stiglitz) çalışma yapan George Akerlof 2001 yılı Nobel ekonomi ödülünü almışlardır.⁴⁸ Bu çalışmada bilgiye erişim konusunda kişilerin farklı konumlarının olduğunu göstermektedir. Özellikle iktisat ile ilgili incelediğimizde alan-satan, kiraya veren-kiracı, müvekkil-avukat, kredi alan-kredi kurumu, çalışan-işveren v.b. bir çok alanda asimetrik bilgi sorunu ortaya çıkar.⁴⁹ Asimetrik bilgi sonucunda herhangi iktisadi olayla ilgili taraflar ters seçimler yapabilmektedir. Ters seçim, tarafların sadece kendilerine değil etkileşimde bulunduğu bütün kişileri etkilemektedir. Ters seçim sonucunda riski az olan kişi yüksek prim nedeniyle sigorta yaptırmayacaktır. Riski yüksek olan kişiler kendilerine daha yüksek maliyete yol açabilecek zararlarını tazmin etmiş olacaklardır.

Sigortacı, sigortalının sigorta konusu ile ilgili bilgileri tam olarak kendisine aktardığını bilebilse riski doğru olarak analiz edebilecek ve fiyatını net olarak ortaya koyabilecektir. Bunun sonucunda sigortalısına daha uygun ortalama bir fiyat

⁴⁸ Mahfi EĞİLMEZ, Radikal Gazetesi 27/07/2008,
<http://www.radikal.com.tr/Default.aspx?aType=HaberYazdir&ArticleID=890456> erişim tarihi
14/10/2009

⁴⁹ Asimetrik Bilgi Sorunu, http://www.bagimsizdergi.com/haber.php?haber_id=5 erişim tarihi, 14/10/2009

çıkartabilecektir. Fakat sigortacı piyasada doğru bilgileri verenlerin yanında bilgileri daha uygun fiyat alabilmek için farklı veya yanlış verenlerin olduğunu hesaplamaktadır. Bu yanlış bilgilerin kendisine zarar vermesini önlemek için sigortacı primini, ek prim kadar (risk primi) daha yüksek belirleyecektir. Sigortacı asimetrik bilginin etkisini azaltmak için ters seçim yaparak fiyatını yüksek belirleyecektir. Sigortacı, bu yüksek fiyat sonucunda net primin üzerine ek primi daha az belirleyen sigorta şirketine kaptıracaktır.

İyi niyetle riskini uygun fiyatla sigortalatmak isteyen düşük riskli sigortalı aday ile riski yüksek olan sigortalı aday aynı ortalama fiyatı ödeyerek sigortalarını yapacaklardır. Böylece düşük riskli sigortalı aday daha az prim ödeyerek riskini devretmek imkanından faydalanamayacaktır. Belki de düşük riskli sigortalı aday, ters seçim yaparak yapması gereken sigortayı yapmayacaktır. Yüksek riskli sigortalı aday, kendisi için gerçekleşmesi kaçınılmaz olan zararını zararından çok küçük bir bedelle karşılama imkanı sağlamış olacaktır. Yüksek riskli sigortalılar sigortalarını yaptıktan ve hasarlarını da sigortacısından aldıktan sonra ahlaki zaafiyet sorunu ortaya çıkar. Burada Ahlaki zaafiyet kişinin yapması gerekenleri yapmayıp, yapması gerekenlerin sorumluluğunu sürekli olarak sigortacısına aktarmasıdır. Sigortacı da sigortalıyı ve/veya sigortalı grubunu tanıdıktan sürekli olarak bu zararları tazmin etmek istemeyecektir. Sigortacı sigorta döneminden bir sonraki dönem sigortayı yenilemeyecektir. Hatta bazen sigortacı da Ahlaki zaafiyete düşüp sigorta sözleşmesinde kendisi ile ilgili bir noktadan hareket edip sigortayı iptal edecektir. Belki de sürekli hasar almasından dolayı bu sigorta branşında üretim yapmaktan vazgeçecektir. Sigortacı azami iyi niyet prensibine aykırı olarak işlerini zamanında yapmayan MMM'ları veya mükellefle anlaşp eksik beyan eden MMM'larının oluşmasına neden olacaktır. MMM'ları, geçmişteki beyannameleri vermediğini bilir veya kısa bir kontrol çalışması yaparak bilebilir. Sigortacının, geriye yürürlük ile beyanları zamanında yapmayan veya eksik yapan kişiyi, teminat vererek korumasıyla sigortaya ve sigortacıya olan güven zedelenecektir.

4.2.3. MSS’nda Rizikonun Varlığı Prensibi

4.2.3.1. MSS’nda Rizikonun Varlığı Prensibinin Tanımı

Riziko gerçekleşmesi kesin olmayan, gerçekleşmesi kesin olmakla beraber ne zaman ve ne şiddette gerçekleşeceği belli olmayan ve sigortalı ile sigortacının iradesi dışında meydana gelebilecek bir olay şeklinde tanımlanabilir.

“ Sigortanın yapılabilmesi için;

Ortada gerçekleşmesi muhtemel, sigortacılar tarafından bilinen gerçek bir riziko olması gerekmektedir. Muhtemel gerçek bir riziko yoksa verilebilecek bir teminat sözkonusu değildir.

Sigorta sözleşmesinin yapıldığı anda riziko gerçekleşmemiş olmalıdır.

Riziko ölçülebilir olmalıdır.

Riziko yasal olmalıdır.

Riziko ödenebilir ölçülerde olmalıdır.”⁵⁰

Riziko kavramını Şebnem Uralcan age’ de aşağıdaki şekillerde anlatmaya çalışmıştır.

Şekil Belirsizlik

	<u>Belirsizlik Düzeyi</u>		
Belirlilik			Bilgisizlik
Tam Bilgi	I	I	Bilgi yokluğu
Olasılık =	Nesnel Olasılık	Öznel Olasılık	
0 veya 1	Çok sayıda örnekleme	Az sayıda Örnekleme	

Belirsizlik olası birçok durumun gerçekleşebileceği durumlarda, tahmin yeteneği ile ilgili kişinin duyduğu kuşkuudur. Belirsizlik halinde kişi riskin olduğunu bilmektedir. Fakat nasıl ne oranda gerçekleşeceğini bilememektedir.

Olasılık, belirli bir sonuçla ilgili o sonucun gerçekleşebilme oranıdır. Bu oran nesnel olarak çok sayıda örnekleme ve öznel olarak az sayıda örneklemeyle elde edilen bilgilerle oluşturulur. Olasılık 0 ile 1 arasında değişir. Bir olayla ilgili olasılık; sıfır olduğunda o olay gerçekleşmez, bir olduğunda kesinlikle gerçekleşir.

⁵⁰ ÖZBOLAT, age, s.110,111

Şekil 1 i incelediğimizde tam bilginin olduğu durumda olasılık 0 veya 1 eşittir. Konumuz sigorta olduğuna göre olasılık bizim için hasar olasılığıdır. Hasar olasılığı sıfır ise bu hasar olmayacağı anlamına gelir. Örneğin boş bir arazi hırsızlığa karşı sigorta edilmez. Hasar olasılığı bir ise bu hasarın kesinlikle olacağı anlamına gelir. Örneğin aktif halde bulunan yanardağın yanındaki mal veya eşya için lav püskürmesi teminatı verilmez.

Sigorta gerçekleşme olasılığı imkansız olaylar ile gerçekleşme olasılığı kesin olaylar arasındaki durumlar için yapılır. Şekil 1 de belirtildiği gibi yapılan öznel ve nesnel örneklemlerden elde edilen bilgilerle hasarın gerçekleşme olasılığı ortaya konulur ve tazminat miktarları da değerlendirilerek sigorta bedeli belirlenir.

Yangın sigortaları, yangın, yıldırım, infilak ile yangın ve infilakın birlikte yol açacağı hasarlarla birlikte çeşitli ek riziko hükümlerine de teminat veren bina, mal, eşya değerlerini güvence altına alan sigorta türü olduğunu belirtmiştik. Herhangi bir yangında hasar görmüş bir makineye makine kırılması teminatı verilmez. Açıkta bulunan herhangi bir koruma önlemi alınmamış mal veya eşya için hırsızlık teminatı verilmez.

Nakliyat sigortaları, deniz, kara, hava ve demiryolu ile bir yerden herhangi bir yere nakledilen mal veya eşyanın taşınması sırasında ortaya çıkabilecek ani ve beklenmedik risklere karşı güvence altına alınması olabildiği gibi taşıyıcı firmanın malın sahibine karşı sorumlulukları da nakliyat sigortasının konusu içerisine girer. Nakliye sigortasında riziko başlamış olması ile birlikte rizikonun gerçekleşmediğinin kesin olarak bilinmesi kaydıyla teminat verilir. Taşıyıcı tarafından taşınan kağıt veya kumaşın yağmurda ıslanmasından sonra sigorta edilmesi halinde teminat verilmez.

Hayat sigortaları, kişinin hayatında olabilecek tedavi, sürekli sakatlık ve ölüm gibi riskleri sigorta şirketine prim ödeyerek, hayatta kalması halinde önceden belirlenen bir süre sonunda ölümü halinde ise belirledikleri miktarı varislerine ödemesi konusunda anlaşmış bir sigorta türüdür. Ölümcül bir rahatsızlık geçiren bir kişiye (kanser) vefat teminatı verilmez. Kalp krizi geçiren bir kimseye kalp krizi sonucu vefat teminatı verilmez.

Kaza sigortaları, kişinin malvarlığını, bedenini tehdit eden ve iştigal konusu ile ilgili faaliyetlerinde meydana gelecek yasal sorumluluklarına teminat altına alan sigorta türüdür. Kasko poliçelerinde araç hasarlı ise hasar konusu ile ilgili teminat verilmez. Aracın boyası çizilmiş ise aracın boyanmasına karşı teminat verilmez. Ama boyası çizilmiş araç çarpma çarpılma veya çalınmaya karşı teminat verilir.

Sorumluluk sigortaları kişi yada işletmelerin, üçüncü şahıslara karşı yasalardan veya aralarındaki sözleşmelerden doğan sorumlulukları nedeniyle, söz konusu olacak tazminat taleplerini ve bunlara ilişkin yasal harcamalarını teminat altına alan sigorta türüdür. Örneğin dört halatla çalışan bir asansörün bir halatının kopması sonrasında sigorta yapılmak istenilmesi halinde, yapımı devam eden bir inşaatta deprem olduktan sonra inşaatta görünür bir hasar olmasa bile üçüncü kişilerin maruz kalacağı zararlar dolayısı ile sigortalıya düşecek hukuki sorumluluk teminatı verilmez.

4.2.3.2.MSS'nda Rizikonun Varlığı Prensibindeki Prensip Aykırılığı

MSS rizikonun varlığı prensibine yukarıda açıkladığımız geçmişe yürürlük nedeniyle aykırılık bulunmaktadır. Rizikonun varlığı prensibinde riziko gerçekleşmemiş olmalıdır demektir. MSS'nda geriye yürürlük ise riziko gerçekleşmiş olabilir. Fakat bu rizikonun gerçekleştiği ortaya çıkmamıştır. MSS'nda riziko hata sonucu beyanname ya hiç verilmemiş ve/veya eksik-hatalı verilmesidir. Zamanaşımı süresi içerisinde bu riziko ortaya çıkarsa tazmin edilmektedir. Rizikonun ortaya çıkmaması halinde ise tazmin edilecek bir zarar oluşmamaktadır.

Rizikonun Varlığı Prensibinde; azami iyi niyet prensibinden daha ağır bir şekilde asimetrik bilgi problemi ortaya çıkmaktadır. Sigortalı rizikonun gerçekleştiğini bilmekte ve bunun ortaya çıkması halinde ödemek zorunda olacağı zararın büyüklüğünün farkındadır. MSS poliçesini ortalama fiyatın üstünde olmasına rağmen yaparak ödemek zorunda kalacağı zararı sigortacısına devretmektedir.

4.2.3.3. MSS’nda Rizikonun Varlığı Prensibindeki Prensip

Aykırılığının Sakıncaları

Sigortacı Muhasebeci Mali Müşavirlik Poliçesinde gerçekleşen rizikoya teminat vermesi sigortanın tanımına aykırıdır. C. Nomer H.Yunak a.g.e. “*Sigorta aynı türden tehlikeye karşı karşıya olan kişilerin belirli bir miktar para yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu bir fiil zarara uğrayanların zararını karşılamada kullandığı ekonomik bir düzenlemedir.*” şeklinde tanımlamışlardır.

MSS rizikosu gerçekleşmiş kişiler ile rizikosu gerçekleşmemiş kişileri bir araya getirilmektedir. Rizikosu gerçekleşmiş kişilerin zararı tazmin edilerek onlar lehine bir haksız kazanç sağlanmaktadır. Gerçekleşmiş risklere teminat verilmesi, zamanla karşılanamaz boyutlarda hasarlar ortaya çıkmasına neden olacaktır. Riski az olan kişiler ortalama fiyatın yüksek olmasından dolayı poliçeyi yapmaktan vazgeçebileceklerdir.

Bu sigorta türünde, büyük sayılara ulaşamayacağı ve hasar/prim dengesi bozulacağı için gelişmeyen bir sigorta türü olacaktır. Hasar ödemeleri yüksek olduğundan dolayı sigorta şirketleri tarafından yapılmayan bir sigorta türü olacaktır.

4.2.4. Halefiyet- Hakların Devri (Rücu) Prensibi

4.2.4.1.Halefiyet- Hakların Devri (Rücu) Prensibinin Tanımı

Halefiyet Prensibi TTK’nun 1301. maddesine göre: “Sigortacı, tazminat bedelini ödedikten sonra hukuken sigorta ettiren kimse yerine geçer. Sigorta ettiren kimsenin bu vaki (olmuş, olan) zararlardan dolayı üçüncü kişilere karşı dava hakkı varsa bu hak, tazmin ettiği bedel oranında sigortacıya intikal eder.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Yangın sigortalarında sigortacı verdiği teminat türleri ve teminat tutarı oranında hasarı karşılar. Hasarı karşıladığı oranda sigortalının yerine geçer. Sigortacı binayı sigortalamışsa ve bina tamamen kullanılamaz hale gelmişse hasarı karşıladıktan

sonra enkazın sahibi olur. Bina enkazında geri dönüşümde kullanılabilir olan atık malzemeyi satar. Böylece ödediği hasarın bir kısmını geri kazanmaya çalışır.

Nakliye sigortalarında sigortayı yapan malı satan veya alan kişi ise hasarın oluşmasında nakliyeciyi sorumlu ise ondan tazmin eder. Sigortacı nakliye sigortasında sigorta yapan nakliyeciyi firma ve kusurlu olan üçüncü bir başka kişi ise malın değerini hasara neden olan kusurlu kişiden tazmin eder.

Hayat sigortalarında kişinin hastalanması, sakatlanması veya ölmesi durumunda tedavi masraflarını ve ölüm tazminatı miktarını sigortalıya veya yakınlarına öder. Kişinin hastalanması, sakatlanması veya ölmesinde üçüncü başka bir kişinin kusuru varsa sigorta şirketi tedavi veya ölüm masraflarını bu kişiden tazmin eder.

Kaza sigortalarında pert-total olmuş arabanın bedelini ödeyen sigorta artık arabanın hurdasını istediği şekilde kullanıp zararını azaltabildiği gibi hasara neden olan 3. kişinin kusuru oranında zarara katılmasını sağlamak için hukuki yollara başvurur. Böylece hasar oranlarını düşürmüş olur.

Sigortacı farklı sigorta branşlarındaki tazminatları ödemesinden dolayı hasar ödemelerinde uzmanlaşır. Bunun için gerekli hukuk birimlerini kurar. Çünkü bu birim hasarlarının azaltılmasına yardımcı olacaktır. Sigorta şirketlerinin hukuk birimleri hasarlardan sorumlu olan 3. kişi/ kişilerden bu bedeli almak konusunda uzmanlaştığı için daha kısa zamanda ve gerçek hasar bedeline daha yakın tutarları sorumlu 3.kişiden alabilir. Sorumlu olan 3.kişide karşısında zararına yol açtığı şahıs yerine sigorta şirketi bir kurumla muhatap olduğu için bu bedeli ödemeye zorunlu olduğunu düşünerek ödeme yapmaktan kaçınmaz. Kişiler arasındaki anlaşmazlıklar daha kolay ve hakkaniyetle çözülmüş olur.

4.2.4.2. MSS'nda Halefiyet-Hakların Devri (Rücu) Prensibindeki

Prensip Aykırılığı

Muhasebeci Mali Müşavirlik Sorumluluk Sigorta Poliçelerinde sigorta ettirenin kusurundan kaynaklanan zararlar nedeniyle bu kişinin malvarlığında meydana gelebilecek azalmaya teminat verilmektedir. Zarara neden olan sigorta ettirenin

kendisidir. Sigortacı, mağdurun zararını tazmin ettikten sonra ona halefi sıfatıyla sigorta ettirene rücu ederse, sonuçta zarara yine sigorta ettirenin kendisi katlanmış olur.

4.2.4.3. Halefiyet-Hakların Devri (Rücu) Prensibindeki Prensip

Aykırılığının Sakıncaları

Muhasebeci Mali Müşavirlik Sorumluluk Sigortasındaki halefiyet prensibine aykırılık sonucunda hasarlar sigortacıya dönmemektedir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi sigortacı sigortayı ettirene rücu ederse sigortalı zarara katlanmış olacaktır. Bu aykırılık sonucunda MSS'nda primler daha yüksek olacaktır.

V. MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI DÜZENLEYEN ŞİRKETLERE YAPILAN ANKET VE DEĞERLENDİRMESİ

Tezimizin dördüncü bölümünde MSS'nın sigortacılık kavramları ve sigortanın temel prensipleri açısından değerlendirmesini yaptık. Bunu açıklayabilmek içinde öncelikle Muhasebe ile ilgili tanım, kavram ve ilkeleri açıkladık. Muhasebe mesleğinin tanımını ve muhasebecinin sorumluluklarını açıkladık. Muhasebe Meslek mensubunun yapabileceği hatalar sonucu karşılaşılabileceği müedyeleri açıkladık. İkinci bölümümüzde sorumluluk sigortalarını ve çeşitlerini açıkladık. İsteğe bağlı sorumluluk sigortalarından mesleki sorumluluk sigortasının açıklamaların ve çeşitlerini sıraladık.

Çalışmalarımız sonunda 26/03/2006 tarih ve 26110 resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları ve eki Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir Klozu'nda sigortanın kavramları ve sigortanın temel ilkelerine aykırılıklara neden olabilecek maddeler bulunduğunu tespit ettik.

Örneğin sigortalanabilir menfaatin yasal olması gerekliliğiyle ilgili **“Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Ödemeler başlığında İdari ve adli para cezaları dahil her tür ceza ve cezai şartlar belirtilmiştir.”** İbaresini ile ortaya çıkmaktadır. Sigorta poliçesinde yer alması halinde, idari ve adli para cezaları dahil her tür ceza ve cezai şartlar, teminat altına alınabilir demektir.

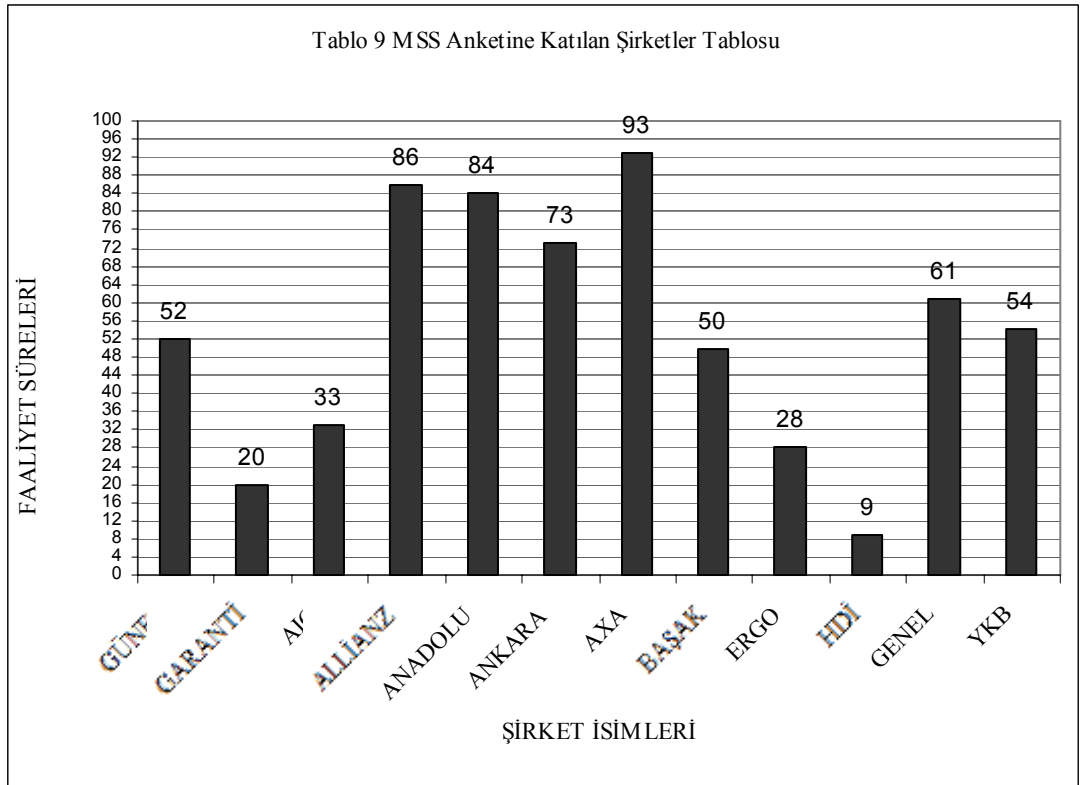
Azami iyi niyet Prensibinde ve Rizikonun Varlığı Prensibinde sözleşme yapılmadan önceki bir tarihte olan bir hataya karşı sözleşme döneminde ortaya çıkan (geriye yürürlük) hasara teminat verilmesinden kaynaklanabilmektedir.

MSS ile ilgili genel şartlar ve klozlarda yer alıp; sigortanın kavram ve prensiplerinden farklılıklar içeren bazı maddelerin uygulamada sigorta şirketleri tarafından yapılıp yapılmadığını öğrenebilmek için anket çalışması yaptık. Sigorta şirketlerinden sorumluluk sigortalarını yapan elementer branşlardaki şirketlerde bu anketi yaptık. Sigorta şirketlerinin sorularımıza verdiği yanıtları gizli tutacağımızı

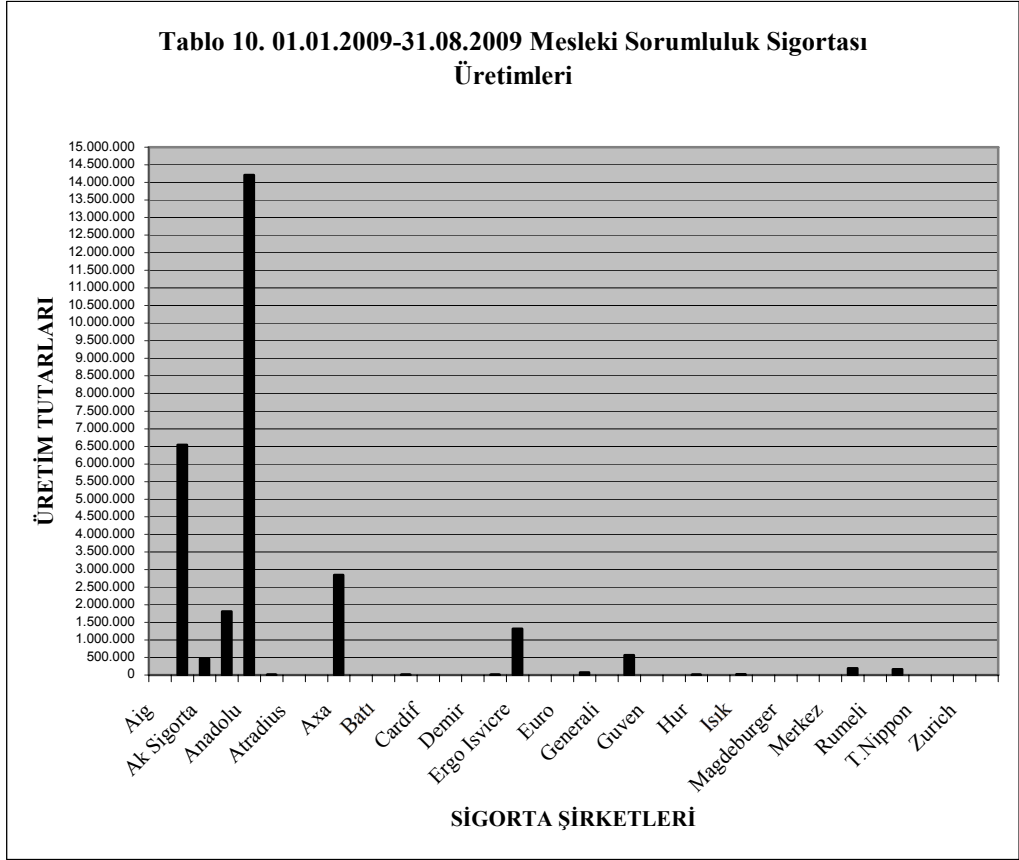
belirterek yardımcı olmalarını istedik. Ulaşmayı hedeflediğimiz 20 şirketten yoğun taleplerimize rağmen 13 tanesinden olumlu yanıt aldık. Bu şirketlerin sorularımıza yanıtlarını açıklamadan adlarını belirtmeyi uygun gördük. Anketimizi cevaplayan sigorta şirketlerinin; mesleki sorumluluk sigortasındaki üretim paylarının yüksekliği (%97) ve sektördeki geçmişlerinin uzun olması elde ettiğimiz sonuçların geçerliliğini arttırmaktadır.

5.1. Ankete Katılan Sigorta Şirketlerinin Faaliyet Süreleri ve Sektörü Temsil Oranları

Anket çalışmamıza 13 adet şirket katıldı. Bu şirketlerinin ülkemizdeki faaliyet sürelerini incelediğimizde Cumhuriyetimizle yaşıt firmalar olduğu gibi Cumhuriyetimizden önce ülkemizde faaliyette bulunan firmalar bulunmaktadır.

**Tablo 10. 01.01.2009-31.08.2009 Mesleki Sorumluluk Sigortası
Üretimleri**

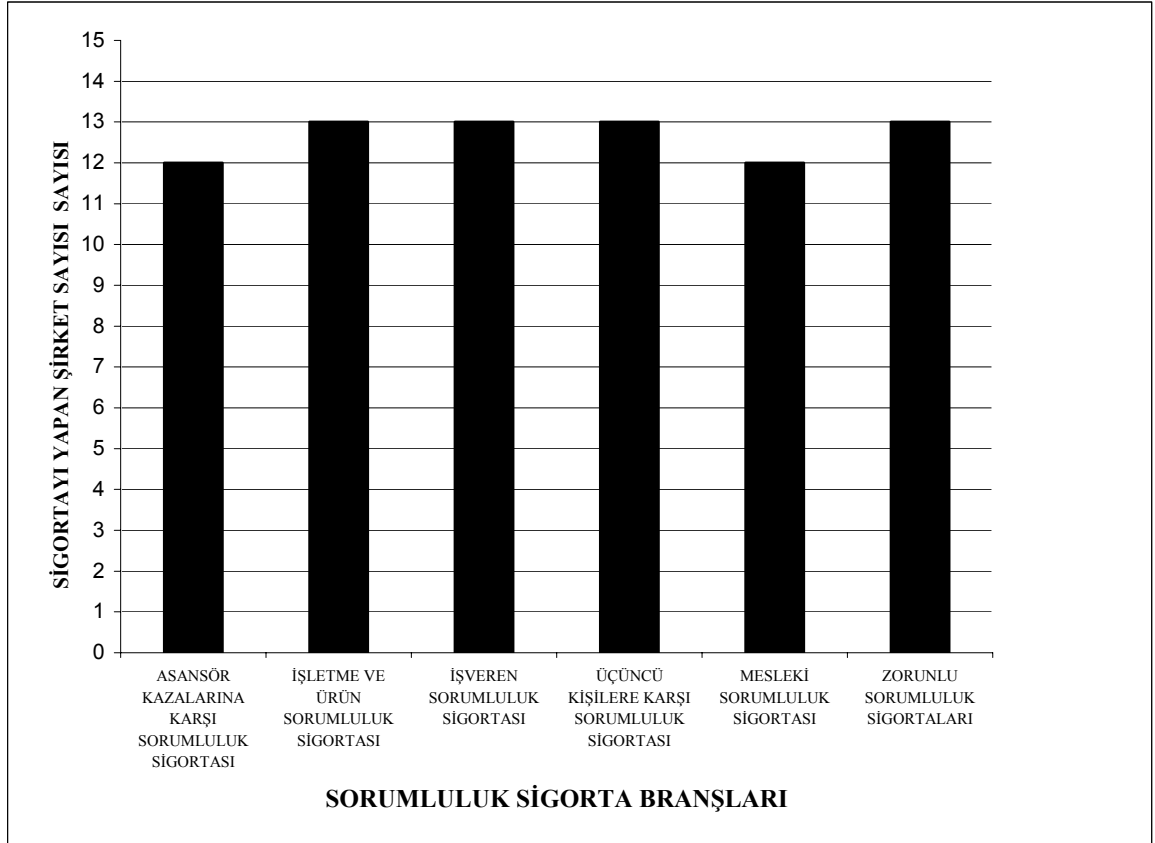
Türkiye Sigorta Reasürans Şirketleri Birliği'nin⁵¹ internet sitesinden aldığımız verilerden yola çıkarak 2009 yılının ilk dokuz aylık üretimlerini incelediğimizde Mesleki Sorumluluk Sigortası olarak 28.222.227,00 TL' lik prim üretildiğini anketimizde yer alan 13 şirketin Mesleki Sorumluluk Sigortası toplam prim üretimlerinin 27.290.949,00 TL' lik kısımla %96,7 sini ürettiklerini görmekteyiz. Ankette elde ettiğimiz sonuçların sigorta sektörünün Mesleki Sorumluluk Sigortalarına bakışını %96,7 oranının da temsil ettiğini görmekteyiz.

⁴⁷ <http://www.tsrbsb.org.tr/tsrbsb/Istatistikler/Genel+Sektör+verileri/> erişim tarihi 15/10/2009

5.2.Sorumluluk Sigorta Branşları ve Bu Branşları Yapan Şirket Sayıları

Sorumluluk sigortalarını Asansör Kazalarına Karşı Mali Sorumluluk, İşletme ve Ürün Sorumluluk, İşveren Sorumluluk, Üçüncü Kişilere Karşı Sorumluluk, Mesleki Sorumluluk ve Zorunlu Sorumluluk Sigortaları şeklinde 6 ana başlıkta sıralayabiliriz. Anketimizi cevaplayan 13 şirketten 12 adedi Mesleki Sorumluluk Sigortalarını yaptığını belirtmiştir.

Tablo 11: Sorumluluk Sigorta Branşları ve Bu Branşları Yapan Şirket Sayıları

Mesleki Sorumluluk Sigortalarını kendi içerisinde Tıbbi Sorumluluk Sigortaları, Tıbbi Olmayan Mesleki Sorumluluk Sigortası ve İşletme Sorumluluk

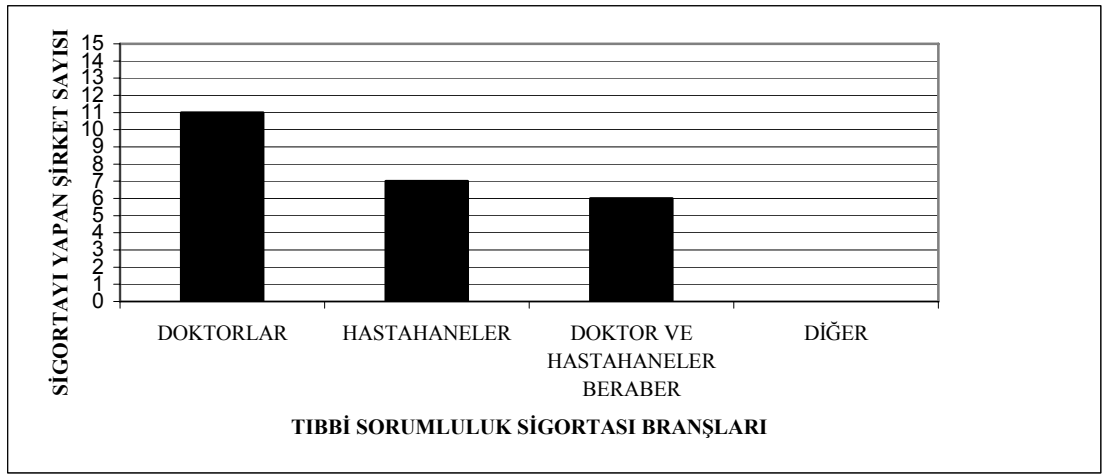
Sigortaları olarak ayırabiliriz. Şimdi anketimizdeki sigorta şirketlerinin Mesleki Sorumluluk Sigortası Yapma sayılarını inceleyelim.

5.3. Mesleki Sorumluluk Sigortaları Yapan Firmalar

5.3.1. Tıbbi Sorumluluk Sigortaları,

Tıbbi Sorumluluk sigortalarını Doktorlar, Hastaneler ve Doktor ve Hastaneleri birlikte yapıldığı sigortalar şeklinde üçe ayırabiliriz.

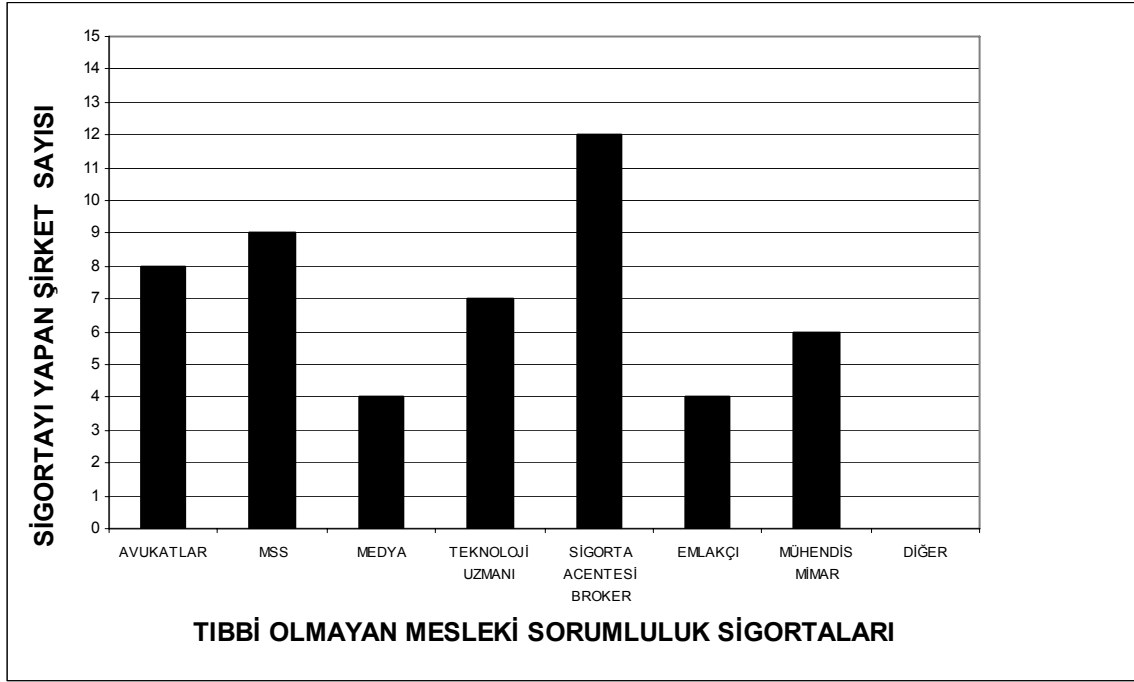
Tablo 12. Tıbbi Sorumluluk Sigortası

5.3.2. Tıbbi Olmayan Mesleki Sorumluluk Sigortası

İnceleme konumuz olan Muhasebeci Mali Müşavir Sorumluluk Sigortası Tıbbi Olmayan Mesleki Sorumluluk Sigortası altında incelenmektedir. Avukatlar, Medya Mensupları, Mühendis-Mimar, Teknoloji Uzmanı, Emlakç ı son olarak ta Sigorta Acentesi Broker Sorumluluk Sigortası tıbbi olmayan sorumluluk sigortası içerisinde incelenmektedir. Diğer Mesleki sorumluluk sigortaları isteğe bağlı olmasına rağmen sigortacılık kanuna göre zorunlu olarak yapılması gerekli olan sigortası Anket yaptığımız 13 şirketten 9 tanesi bu alanda üretimde bulunmaktadır. Bölüm başında anket yaptığımız şirketlerin prim üreminin %96,7 sini temsil ettiğini açıklamıştık. Buradaki rakamları incelediğimizde ise sigorta şirketlerinin %67 sinin MSS poliçesini düzenlemekte olduğunu görürüz.

**Tablo 13: Tıbbi Olmayan Mesleki Sorumluluk Sigortası Yapan
Şirket Sayıları**

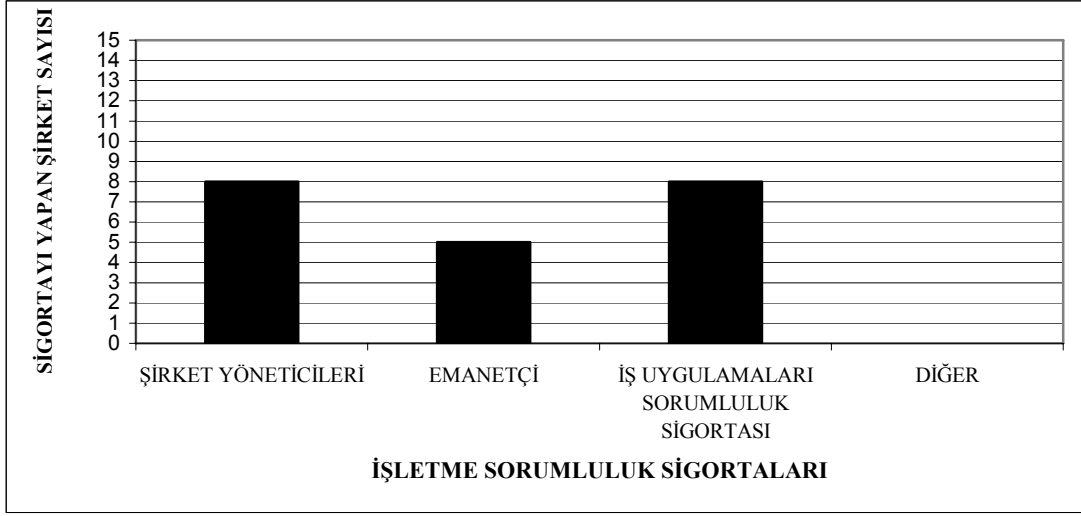

İncelediğimiz şirketlerin 12 adedinin oran olarak ta %88'inin Sigorta Acentesi Broker Sorumluluk Sigortasını düzenlediğini görmekteyiz. Bu oranın yüksek olması bu poliçenin Sigorta Acentesi ve Broker'lara bu Sigortayı yaptırma zorunluluğu getirilmesinden sigorta şirketlerinin de kendi acentelerinin diğer sigorta şirketlerinden sigorta yaptırılmalarını istemelerinden kaynaklanmaktadır.

5.3.3. İşletme Sorumluluk Sigortaları

Mesleki Sorumluluk sigortalarından İşletme Sorumluluk Sigortalarını, Şirket Yöneticileri, Emanetçi Sorumluk Sigortası, İş Uygulamaları Sorumluluk Sigortaları şeklinde sınıflandırabiliriz.

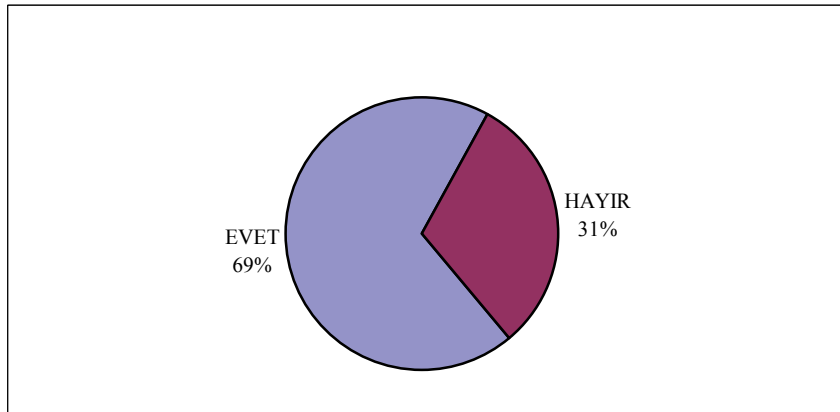
Tablo 14. İşletme Sorumluluk Sigortası Yapan Şirket Sayıları

5.4.MSS Yapan Şirketler

Anketimize cevap veren firmalardan 9 adedi oransal olarak %69'u MSS yaptığını belirtmektedir. 13/02/2006 tarihinde Hazine Müsteşarlığı tarafından genel şartları hazırlanmış yeni bir dal için yüksek bir orandır.

Tablo 15. MSS Yapan Şirket Oranları

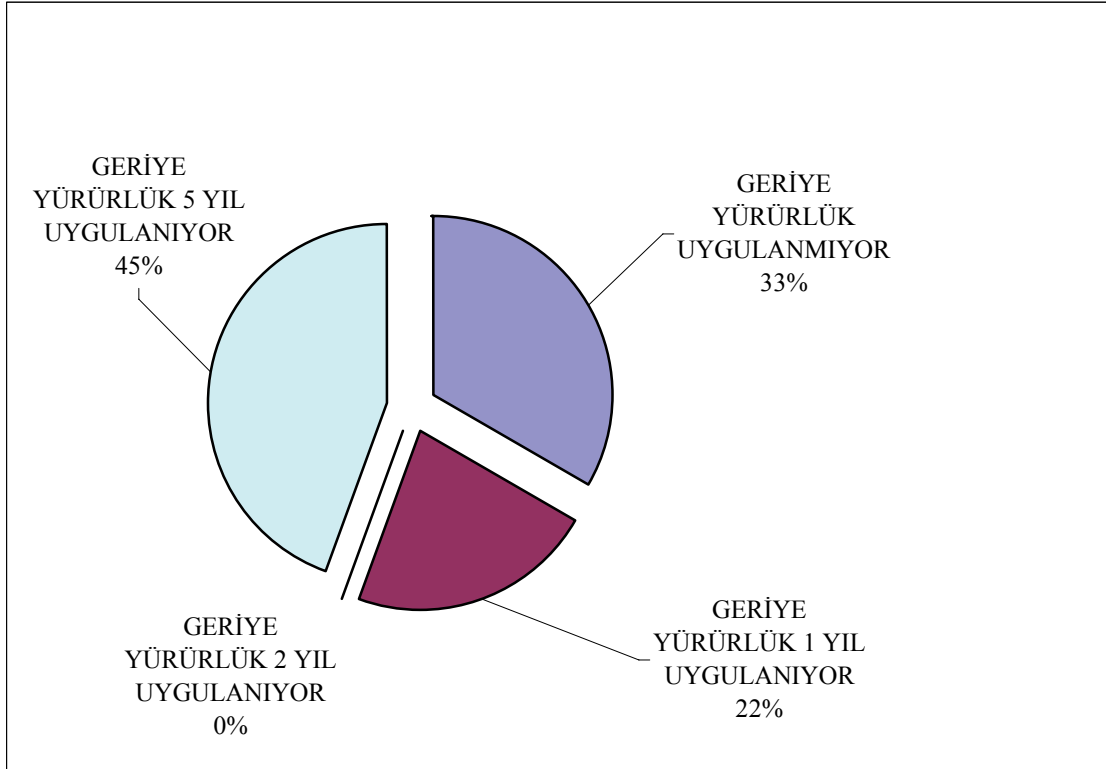

5.5. Geriye Yürürlük Uygulaması

Mesleki sorumluluk sigortası şartları genel tebliğinde sigorta şirketleri istemeleri halinde sözleşme döneminden önceki dönemlerle ilgili bir yıldan az olmamak üzere sigorta süresi içerisinde ortaya çıkabilecek hasarlara teminat verebilir demektir.

Sigorta şirketleri de gerek ek prim almak, gerek MSS'nı yapılmasını teşvik etmek amacıyla geriye yürürlük teminatı vermektedirler. Burada en önemli konu sigorta süresinden önceki dönemlere ait rizikoların gerçekleştiğinin, sigortanın başlangıç tarihinden sonra taahhütlü mektupla tebliğ edilmesidir.

Tablo 16: Sigorta Şirketlerinde Geriye Yürürlük Uygulaması

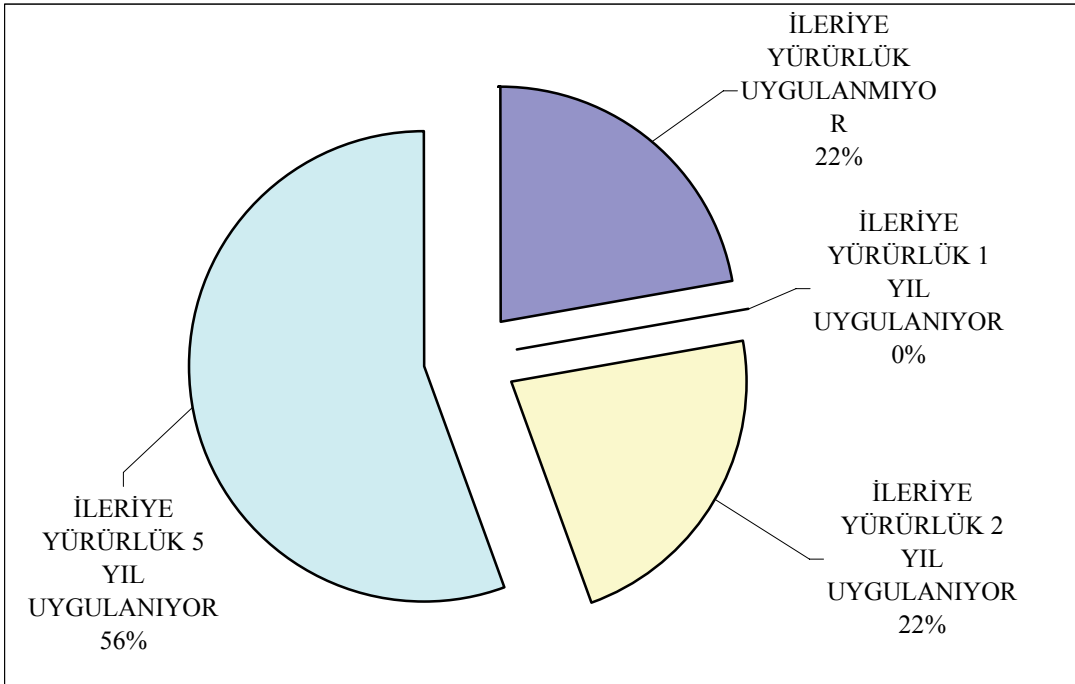
Anketimizin sonuçlarını incelediğimizde anketimizde MSS yapan şirketlerin %45'i geriye yürürlük tarihini 5 yıl olarak, % 22 si ise geriye yürürlük tarihini 2 yıl olarak uygulamaktadır. Toplamda ise %67 oranında 9 şirketin 6 tanesi geriye yürürlük teminatı vermektedir.

5.6. İleriye Yürürlük Uygulaması

İleriye yürürlük ile ilgili Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Tebliğinde Sözleşme süresi içinde meydana gelen olay sonucu doğan ve sorumluluk hükümleri uyarınca tazmini sözleşme süresi içinde ya da iki yıl sonrasında talep edilen zararlara karşı teminat verilebileceğini belirtmektedir.

İleriye yürürlük ile ilgili Mesleki Sorumluluk Sigortası Muhasebeci Mali Müşavirlik Sorumluluk Sigortası Klotunda, *Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'nın "B.1. Rizikonun Gerçekleşmesi"* maddesinde iki yıl olarak ileriye yürürlük ile ilgili 2 yıllık süre, bu klot kapsamındaki mesleki faaliyet için beş yıl olarak uygulanır. Ancak, taraflar daha uzun bir süre kararlaştırabilir demektir.

Tablo 17: Sigorta Şirketlerinde İleriye Yürürlük Uygulaması

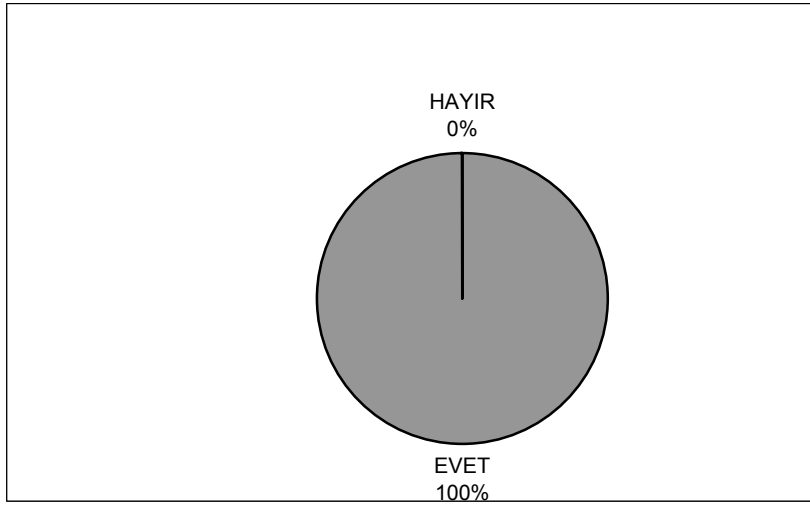

Anket sonuçlarını incelediğimizde sigorta şirketlerinin %56'sı 5 yıl %22'si ise 2 yıl geriye yürürlük uygulamaktadır. Sigorta şirketleri ileriye yürürlük uygulamasını genel şartlardaki ve klotdaki hükümlere istinaden teminat vermektedirler.

5.7. Muafiyet Uygulanıp Uygulanmadığı

Muafiyet sigorta şirketlerinin belirli tutarları sigortalıların kendilerinin karşılamalarını böylece hem daha dikkatli hareket etmelerini sağlamak hem de hasar masraflarını azaltmak için geliştirdikleri bir mekanizmadır.

Tablo 18. Sigorta Şirketlerinde MSS Muafiyet Uygulanıp Uygulanmadığı

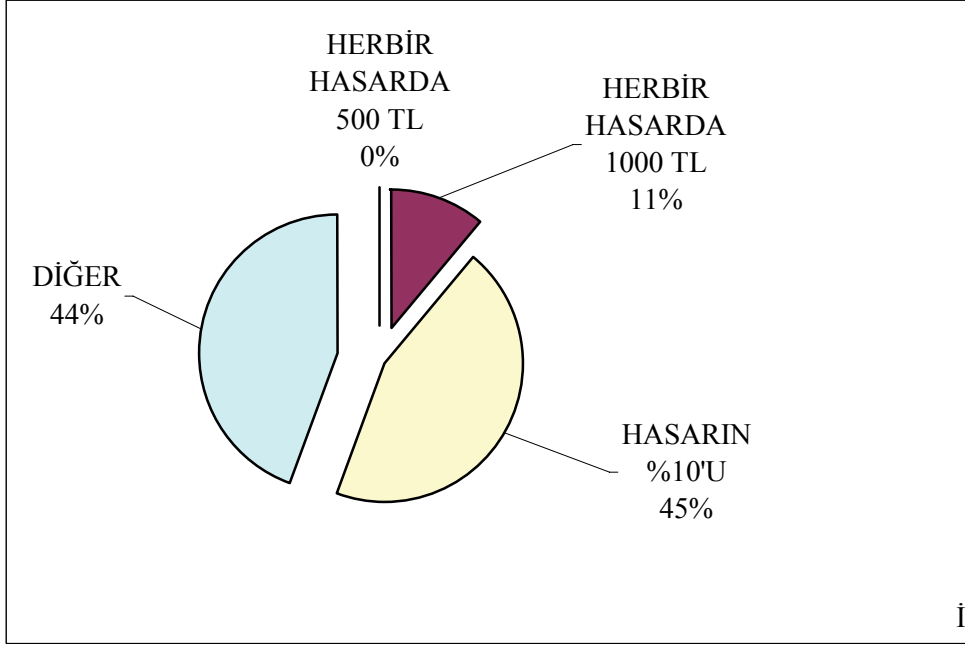

MSS yapan sigorta şirketlerinin tamamı hatalar sonucu ortaya çıkabilecek hasarla ilgili muafiyet uygulamaktadır. Şimdi muafiyet uygulamasının nasıl uygulandığına bakalım.

5.8. Muafiyet Uygulanma Şekli

Muafiyet sigorta şirketlerinin kendini korumak aynı zamanda sigorta poliçelerine uygulanacak primi ödenebilir bir düzeyde tutmak için geliştirdiği bir sistemdir. Sigorta şirketi poliçe düzenlenirken daha başlangıçta hasarın belirli bir kısmını ödemeyeceğini belirtmekte sigortalı bunu kabul etmektedir. Muafiyet ile aynı zamanda belirli bir tutara kadar hasar ödenmeyerek sigortalının da hasar ödemesine katılması sağlanmış olur.

Tablo 19. Sigorta Şirketlerinde MSS Muafiyet Uygulanma Yöntemleri

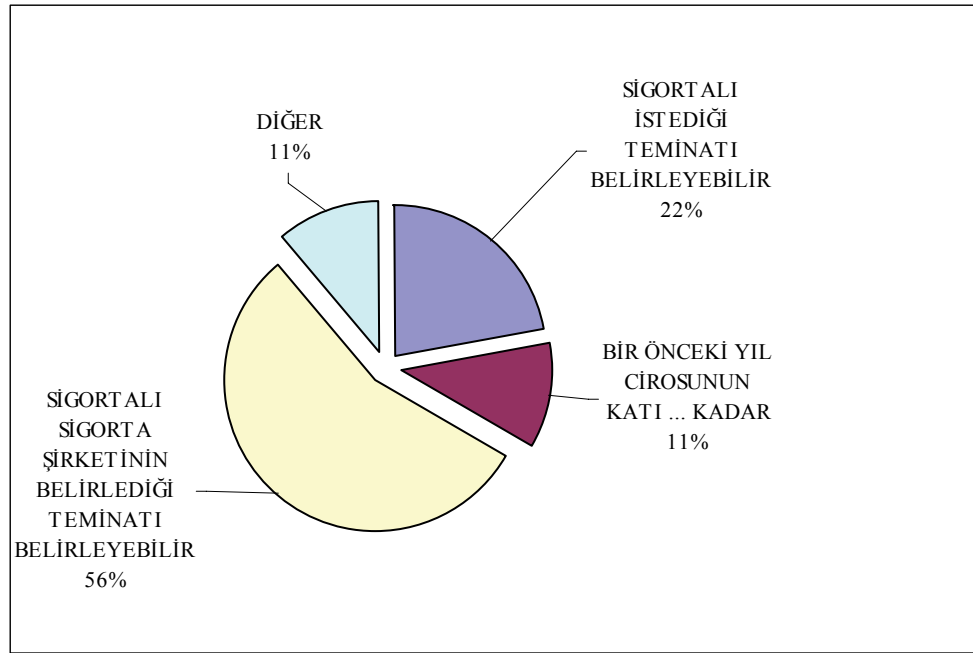
Sigorta şirketlerinin %45 'i MSS yapan şirketlerden 4 tanesi her halukarda hasarın %10'una teminat vermemektedirler. Buda örneğin 15.000,00 TL'lik bir hasar olması halinde 1.500,00 TL sini sigorta şirketinin ödemeyeceği anlamına gelmektedir.

Ankette diğer seçeneğini seçen şirketlerden 3 tanesi yani %33'ü teminat tutarına göre muafiyet uyguladığını belirtmektedir. 1 adet şirket ise idari ve adli cezalarda hasarın %20 'sini diğer hasarlarda ise 500,00 TL'den az olmamak üzere hasarın %1'ine teminat vermemektedir.

5.9. Teminat Belirleme Yöntemi

Teminat sigorta şirketinin sözleşmeyle ilgili olmak üzere ileriye ve geriye yürürlük kuralıyla bağlantılı olarak hasar/hasarların ortaya çıkması halinde ödemek zorunda kalacağı en yüksek meblağı gösterir.

Tablo 20: Sigorta Şirketlerinde Teminat Belirleme Yöntemleri

Ankete katılan şirketlerin %56'sı sigortalının şirket tarafından belirlenen teminatları seçebileceğini belirtmiştir. Bu teminat limitlerini de 50.000,00 TL 100.000,00 TL 250.000,00 TL ve 500.000,00 TL şeklinde belirlemişlerdir. Bu rakamların belirlenmesi sigorta şirketlerinin yükledikleri riskleri belirginleştirmek istemelerinden kaynaklanmaktadır. Fakat teminat limitleri arasında 100.000,00 TL ile 250.000,00 TL ve 250.000,00 TL ile 500.000,00 TL arasında örneğin 175.000,00 veya 350.000,00 TL teminat almak isteyen firmalara haksızlık yapılmaktadır.

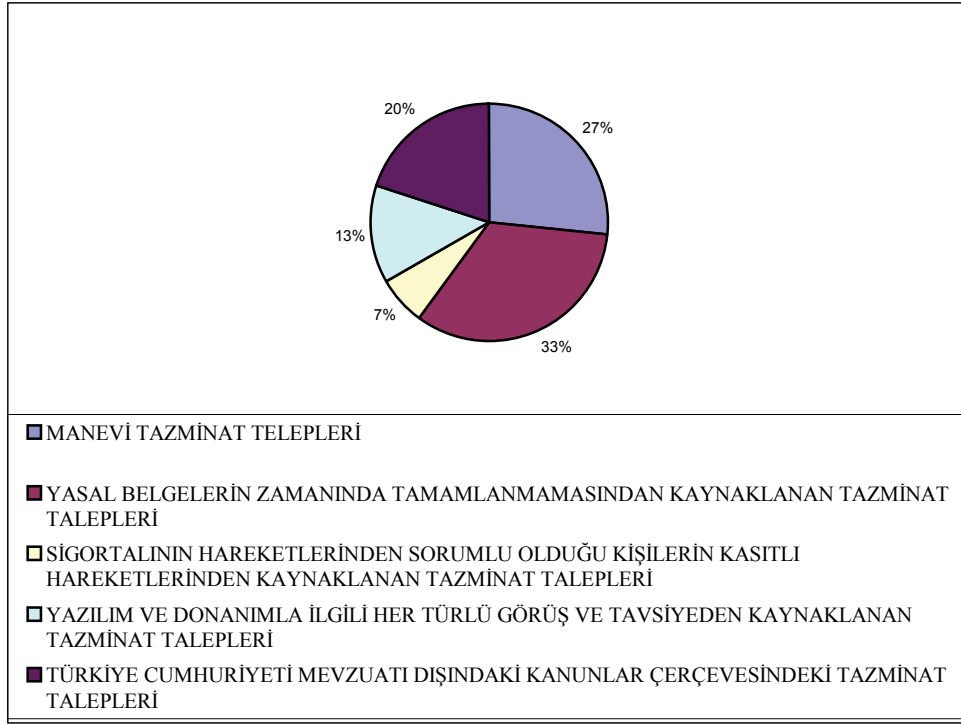
Sigorta şirketlerinin %22 si sigortalı istediği teminat limitini seçebilir demektir. Sigortalı, karşılaşılabileceği rizikoyu en iyi bilen/bilebilecek durumda olduğundan en iyi teminat belirleme yöntemidir.

Sigorta şirketlerinin %11'i bir önceki yıl cirosunun belirli bir katına teminat vermektedir. Böyle bir yöntem kanımızca yanlıştır çünkü MMM yüklendiği riskin yaptığı ciro ile direkt bağlantısı yoktur.

5.10.Ek Teminat Verilen Sözleşme Maddeleri

Anketimizin bu bölümünde sigorta şirketlerinin Muhasebe Mali Müşavir Sorumluluk Sigortası poliçelerinde yer alması halinde teminat verilen tazminat talepleri belirtilmektedir.

Tablo 21. Sigorta Şirketlerinin MSS ile İlgili Verdikleri Ek Teminatlar

Manevi tazminat talepleri sigortalının hasarın gerçekleşmesi halinde uğradığı zararın mahkeme kararı ile kişiye manevi zarar verdiği mahkeme kararı ile tespit edilmesi halinde ödemek durumunda kalacağı tutardır. Anketimize katılan sigorta şirketlerin %27'si bu riske teminat vermektedir.

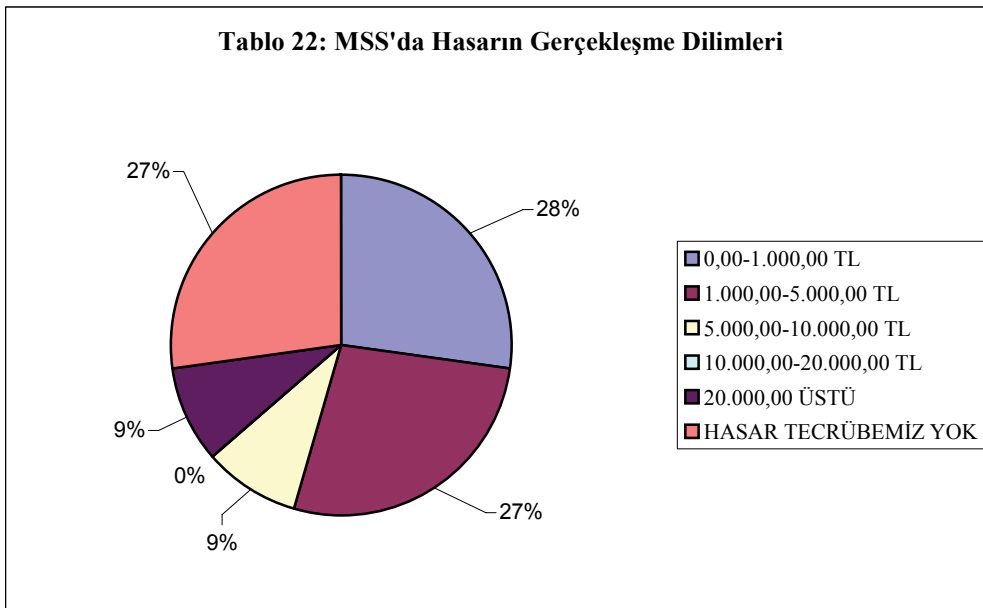
Yasal belgelerin zamanında tamamlanmamasından kaynaklanan tazminat talepleri, sigortalının hata sonucu unutabileceği vergi beyanını, SGK bildiğini vermemesinden dolayı oluşur. Sigorta başlığında anlattığımız gibi özellikle bu maddeye teminat verilmesi sigortanın temel prensiplerinde genişlemeye yol açmaktadır. Anketimize katılan sigorta şirketlerin %33'ü bu riske teminat vermektedir. 3 sigorta şirketinden 1 tanesi bu riske teminat vermektedir.

Sigortalının yanında çalışan kişilerin kasıtlı hareketinden kaynaklanan risklere teminat verilmesi hiçbir sigorta türünde karşılaşılan bir durum değildir. %7 oranında bir oranda sigorta şirketi bu riske de teminat vermesi Muhasebeci Mali Müşavir Sorumluluk Sigortasını diğer sigorta branşlarından ayıran bir özelliktir. Gerçi %7 oranı küçük bir orandır. Fakat küçük bir oran olsa da bu riske teminat verilmesi ilerleyen zamanlarda sigortalı tarafından bu riskin diğer sigorta şirketlerinden talep edilmesine sebep olabilecektir.

Yazılım ve donanımla ilgili görüş ve tavsiyeden kaynaklanan tazminat talepleri sigortalı meslek mensubunun faaliyetlerini sürdürdüğü firmanın kullandığı bilgisayar yapısı ile ilgili görüş bildirmesinden kaynaklanır.

Türkiye Cumhuriyet mevzuatı dışındaki kanunlar çerçevesindeki tazminat talepleri de diğer sigorta branşlarında verilmeyen teminat türüdür. Sigorta şirketlerinin %20 si bu branşa da teminat vermektedir. Kişiler karşılaştıkları haksızlıklara kendi ülke mevzuatında çözüm getirilmediğini belirterek Uluslararası Tahkim'e veya Uluslararası Mahkemelere başvurabilmektedirler. Sigorta şirketleri MSS ile ilgili ek prim almak veya riske verdikleri teminat çeşitlerini çoğaltmak amacıyla bu riske de teminat vermektedirler.

5.11.Hasar Gerçekleşme Dilimleri

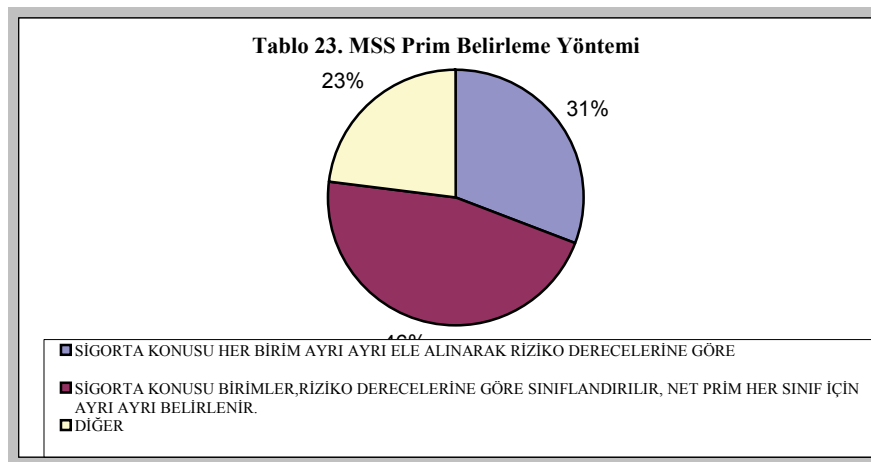
Sigorta şirketlerinin %27 si hasar tecrübemiz yok şikkını seçmişlerdir. Gerçekten MSS diğer sigorta türlerinden farklı bir yönü de yeni bir sigorta türü olduğu için sigorta şirketlerinin ne hasar ödeyeceklerini bilememeleridir. Sigorta şirketleri, bir bildirim zamanında yapılmaması sonucu 1.600,00 TL lik hasar ödeyebileceği gibi sırf kanunun yorumlanması veya uygulama farkından dolayı milyonlarca TL' lik hasar ödemek durumunda da kalabilir.

Sigorta şirketlerinin %28'i ise hasarlarının 1.000,00 TL altında gerçekleştiğini, sigorta şirketlerinin %27'si ise hasarlarının 1.000,00 TL-5.000,00 TL belirtmektedirler. Sonuç olarak hasarların %55'i 5.000,00 TL altında gerçekleşmektedir. Sigorta şirketleri, muafiyet uygulaması ile sigortalıların hasar yapma oranlarını ve sigorta şirketlerinin ödemek durumunda kalacakları hasar tutarlarını azaltmaktadır. Ama sigortada asıl amaçlanan düşük primlerle, yüksek ve sigortalı açısından yıkıcı olabilecek tutarlar karşılanmamış olur.

Sigorta şirketlerinin %9'u hasarlarının 5.000,00-10.000,00 TL arasında gerçekleştiklerini belirtmektedir.

Sigorta şirketlerinin %9'u hasarlarının 20.000,00 TL üzerinde gerçekleştiklerini belirtmektedir.

5.12.Prim Belirleme Yöntemi

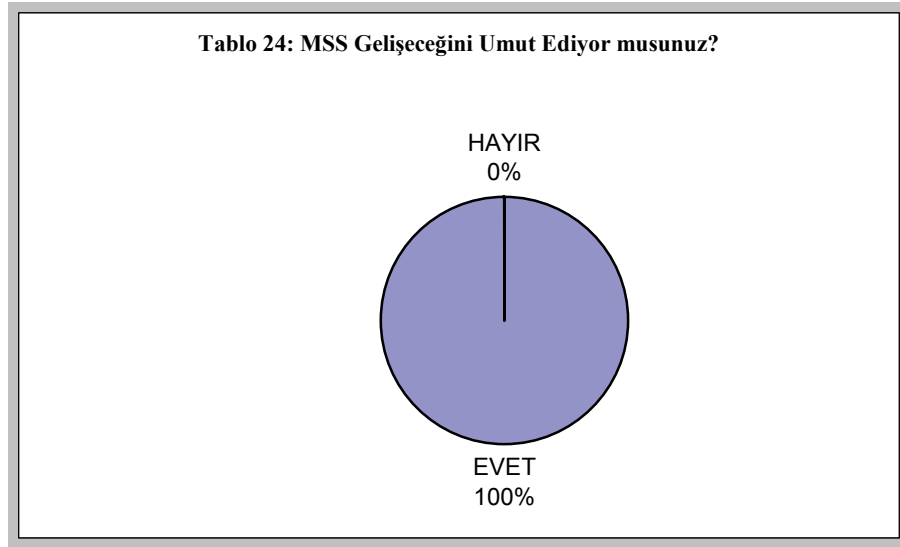

Sigorta şirketlerinin %46'sı sigorta konusu birimler, riziko derecelerine göre sınıflandırılıp net prim her sınıf için ayrı ayrı belirleme yöntemini seçmişlerdir. Sigortada asıl olan kişilerin kendi yapılarına göre fiyatlamadır. MSS'nda 2. bölümünde belirttiğimiz gibi çalışan sayıları, firmaların ihracatçı olup olamaması, MMM yanında çalışanların mesleki tecrübelerine göre hata yapma ve hasarın ortaya çıkma oranları değişmektedir.

Sigorta şirketlerinin %31'i sigorta konusu her birim ayrı ayrı ele alınarak riziko derecelerine göre primi belirlemektedir. Bu yöntem sigortalıdan sigortalıya farklı primler uygulanması sonucunu doğurur. Sigortalıların ödemek durumunda kalabilecekleri primi öngörmeleri engellenmiş olur.

Sigorta şirketlerinin %23'ü ise diğer seçeneği ile ciro üzerinden belirli bir oran, teminat limitine göre maktu oranlar belirlemektedirler.

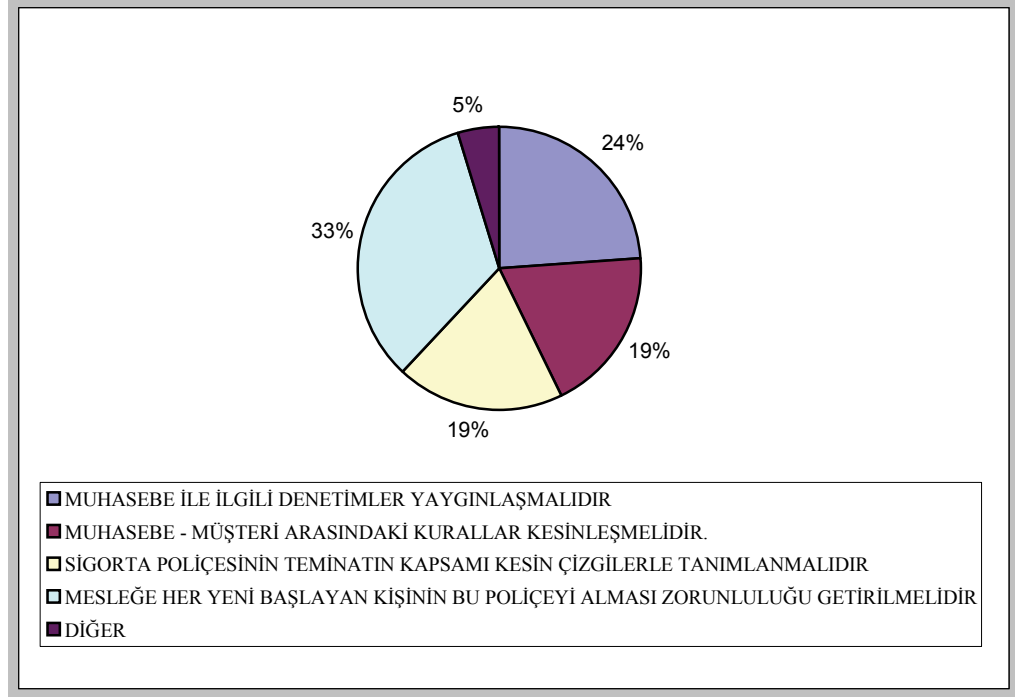
5.13. MSS Gelişeceğini Umut Ediyor Musunuz?

Sigorta şirketlerinin %100'ü MSS'nın gelişeceğini umut etmektedirler. Oranın yüksek çıkması bu sigorta branşının gelişeceğini göstermektedir.

5.14. MSS Gelişmesi İçin Öneriler

Tablo 25: MSS'nın Gelişmesi için Sigorta Şirketlerinin Önerileri

Sigorta şirketlerinin %33'ü mesleğe yeni başlayan kişinin bu poliçeyi alması zorunluluğu getirilmelidir demektedir. Zorunluluk getirilmesi kişileri daha başlangıçtan kişilerin sigorta bilincinin gelişmesini engelleyecektir. Kendisini böyle bir zorunlulukta hisseden kişi en ucuz prime yönelmesine yol açacaktır.

Sigorta şirketlerinin %24 'i Muhasebe ile ilgili denetimlerin yaygınlaşması gerektiği, %19'u Muhasebeci ile Müşteriler arasında kurallar kesinleşmesi gerektiği ve %19'u sigorta poliçesinin teminatının kapsamı kesin çizgilerle tanımlanmalıdır demektedir. Toplamda ise sigorta şirketlerinin %62'si oranında yüksek bir kesimi MSS'nın gelişmesini kuralların belirginleşmesine bağlamaktadır.

SONUÇ

Muhasebe Meslek Mensupları, yaptıkları iş/işlemler sonucu, işletmenin büyüklüğü ile orantılı olarak binlerce hatta milyarca TL tutarınca zararlara maruz kalabilmektedirler. İş/işlemlerini yaptıkları firmaların bile bu zararları karşılamaları mümkün değildir. Yaptıkları iş/işlemlerden bağımsız belirli sabit tutar veya yaptıkları işlemlerin küçük bir oranını ücret olarak alan (örneğin KDV iade raporlarında iade tutarının %6'sını alan YMM'nin) MMM'lerinin bu zararları karşılaması imkansızdır.

Sigorta, aynı tehlikeye maruz kişilerin bu tehlike gerçekleşmeden önce küçük bir prim ödeyerek, karşılaşılabilecekleri zararı sigortacısına devrettiği bir sözleşmedir. MSS'nda da mesleğini profesyonel olarak yürüten Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirin yaptıkları hatalı bir işlem sonucu Vergi İdaresi, Sosyal Güvenlik Kurumu ve benzeri resmi kurumlar tarafından istenebilecek vergi, vergi ziya-ı, S.G.K. primi, gecikme zammı, gecikme faizini sigortacısına devrettiği bir sözleşmedir.

MSS'nin bu faydaları sağlayabilmesi için, sigortanın yüzyıllarca yapılmasını, sigortalı-sigortacı tarafından aynı şekilde anlaşılmasını sağlayan, sigortanın kavram ve Sigortanın Temel Prensiplerine uygun hareket etmelidir. Tezimizde ortaya koyduğumuz gibi MSS'nin uygulama esaslarını düzenleyen Genel Şartlarda, Sigorta Temel Prensiplerinden özellikle; Sigortalanabilir Menfaat, Azami İyi Niyet, Rizikonun Varlığı ve Kanuni Halefiyet (Rücu) Prensiplerini esneten bir dereceye kadar göz ardı eden uygulamalar mevcuttur. Diğer sigorta branşlarında teminat dışı bırakılan ceza ve yasal sorumluluklara teminat verilmektedir. Bazen Genel Şartlarda daha hafif uygulanması yeterli görülürken (geriye yürürlük 1 yıl) sigorta şirketleri tarafından daha ağır (geriye yürürlük 5 yıl) şartlarda uygulanmaktadır. Rizikosu gerçekleşmiş fakat henüz ortaya çıkmamış risklere teminat verilmektedir. Sorumluluk sigorta branşının yapısı gereği riziko gerçekleştiğinde sigorta şirketi hatalı olan tarafa hasarı almak için rücu edememektedir. Rücu ettiği taktirde sigorta ettiren MMM hasarı kendisinin karşılaması gerekecektir.

Sigorta şirketlerinin Sigortanın Temel Prensiplerine aykırı uygulamaları ödenecek zararların karşılanmasını imkansız boyutlara ulaştıracaktır. Sigorta şirketleri bu zararların karşılayabilmek için MSS ile ilgili uyguladığı primleri arttıracaktır.

Sigortanın Temel Prensiplerine aykırı hareket edilmesi sonucunda, rizikosu gerçekleşmiş kişiler ile rizikosu gerçekleşmemiş kişilerin bir araya getirilmesine yol açacaktır. Rizikosu olmayan kişi, rizikosu gerçekleşmiş ama henüz ortaya çıkmamış kişiyi finanse etmiş olacaktır. Rizikosu olan kişi çok az bir bedel ödeyerek zararını tazmin ederek sonradan ödemek zorunda kalacağı bedel ile ödediği prim arasındaki tutar kadar haksız kazanç elde etmiş olur.

MSS’nda Sigortanın Temel Prensiplerine aykırı hareket edilmesi sonucunda, asimetrik bilgi sorunu ortaya çıkacaktır. Rizikonun olmadığı/gerçekleşmediği varsayımı ile hareket eden sigortacı ortalama bir fiyat belirleyecektir. Rizikonun gerçekleştiğini fakat henüz ortaya çıkmadığını bilen kişi, bu ortalama fiyatı ödemekten kaçınmayacaktır. Fakat riski az olan kişi bu ortalama fiyatın yüksek olduğunu düşünerek MSS’ni yaptırmayacaktır. Burada riski düşük olan kişi, gerçekleşmesi halinde kendisinde çok büyük zarara yol açacak riski, ters seçim yaparak sigorta yaptırmayacaktır. Bunun sonucunda sigorta güvencesinden mahrum kalacaktır. Sigorta şirketi ise riski çok yüksek olan veya gerçekleşmiş kişilerin olduğunu düşünerek ters seçim yapacak, ya bu sigorta MSS’ni primini çok yükseltecek ya da bu branşta üretim yapmayı durduracaktır.

MSS’ni yaptırmış MMM’nda ahlaki zaafiyet sorunu ortaya çıkacaktır. MSS’ni yaptırmış kişi; geçmiş dönemlerle ilgili bir hata yaptım, ama bu hata nasıl olsa şu ana kadar ortaya çıkmadı, ortaya çıkması halinde de sigorta karşılayacaktır diye düşünecektir. Hata yani MSS’ndeki riskin gerçekleştiğini bile bile sigorta güvencesi almış olacaktır. Burada sigortalananın menfaatin prensibinin, menfaatin yasal olması kanuna ahlaka adaba aykırı olmaması ilkesine aykırı hareket edilmektedir. MSS ‘nda diğer bütün sigorta branşlarında teminat dışı bırakılan cezalar ve yasal olmayan (kırmızı ışıkta geçme, çalıntı aracın kaskosu yapılması, istihab haddinden fazla yük taşınması, insanlar için zararlı olan eroin, kokain vb. emtianın sigorta edilmesi) rizikolara teminat verilmektedir. Burada MSS’ni yaptırmış MMM nasıl olsa cezalara da teminat veriliyor diye düşünüp yerine getirmesi gereken iş/işlemleri eksik yerine getirecek veya hiç

yerine getirmeyecektir. Mesleği ile ilgili yaşadığı ahlaki zaafiyet sonucu hem saygınlığını kaybedecek hem de MSS gelişimine engel olacaktır.

Sigorta şirketleri Sigortanın Temel Prensiplerine aykırı hareketleri sonucunda hasarlar ödenemez boyutlara ulaşacaktır. MSS ile daha başlangıçta; cezalara, yasal olmayan uygulamalara, geçmişe teminat verilmediği, gerçekleşmemiş fakat ortaya çıkması muhtemel risklere teminat verildiği ve bütün bunların da Sigortanın Temel Prensiplerinden kaynaklandığı anlatılarak saygınlık, devamlılık sağlanabilir. MMM'lerinde ilk önceleri teminat verilen rizikolara şimdi teminat veriliyor mu? Bazı şirketler teminat veriyor siz niye teminat vermiyorsunuz? Soruları ve ikilemleri yaşanmaz. MSS yaptıran kişi, sigorta şirketleri başlangıçta da bu durumlara teminat vermiyor şimdi de teminat vermiyor diye düşünür.

İnsan hayatında çok çeşitli risklerle karşılaşır. Bu risklerin gerçekleşme ihtimaline karşı sigorta güvencesini belirli bir prim ödeyerek satın alır. Aracını çarpma, çarpılma ve çalınmaya, evini ve işyerini yangın yıldırım infilak, hırsızlık depreme karşı, nakliye sırasında mal veya eşyasını herhangi bir olumsuzluğa ve hayat sigortalarında kaza, ölüm, sürekli sakatlık ve sürekli tedaviye karşı sigorta ettirir. Bu sigorta türlerinde cezalar ve yasal olmayan durumların, daha önce yapılan hasarların karşılanmadığını bilir. MSS ile cezaların ve yasal olmayan durumların, daha önce yapılan hasarların diğer bütün sigorta branşlarında da zamanla uygulamaların yaygınlaşacağı/yaygınlaşması gerektiği kanısı oluşur. Satın aldığı sigorta poliçelerinde (yangın, kaza, nakliye, hayat) cezalar ve yasal olmayan durumların, daha önce yapılan hasarların karşılanmasını talep eder. MSS'nde cezalar ve yasal olmayan durumların, daha önce yapılan hasarların karşılandığını diğer sigorta branşlarında karşılanmamasının sigortacının keyfi ve kendi çıkarına yönelik olduğu kanısıyla hem sigorta sistemine hem de sigortacılara olan güveni zedeleyebilir. Sonuç olarak MSS Sigortanın Temel Prensiplerini esneten bir dereceye kadar göz ardı eden uygulamaları, sigorta sistemine de zarar verebilir.

Sonuç olarak, bu sigorta türü bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de varlığına devam edecektir. Sigorta şirketlerinin, Sigortanın Temel Prensiplerini esneten uygulamalarını özenle gözden geçirmesi ve uygulamaların bu sigorta branşında standardize edilmesi ile MSS gelişen sigorta türü olabilecektir.

EKLER

EK 1: 16/03/2006 TARİH 26110 SAYILI RESMİ GAZETEDE YAYIMLANAN

MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI GENEL ŞARTLARI TEBLİĞİ

A. SİGORTANIN KAPSAMI

A.1. Sigortanın Konusu

Bu sigorta sözleşmesi ile sigortalının poliçede belirtilen ve ilgili taraflarca konusu tarif edilerek sınırları çizilen mesleki faaliyeti ifa ederken;

a) Sözleşme süresi içinde meydana gelen olay sonucu doğan ve sorumluluk hükümleri uyarınca tazmini sözleşme süresi içinde ya da sonrasında talep edilen zararlara karşı veya

b) Sözleşme yapılmadan önce veya sözleşme yürürlükteyken meydana gelen bir olay nedeniyle, sadece sözleşme süresi içinde sigortalıya karşı doğabilecek taleplere karşı sözleşmede belirtilen miktara kadar teminat verilir. Taraflar, (a) ve (b) bentlerinden birini içerecek şekilde sözleşme yapabilecekleri gibi, her ikisini içerecek şekilde de sözleşme yapabilir.

A.2. Sigortanın Coğrafi Sınırı

Bu sigorta, sigortalının Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde ifa ettiği mesleki faaliyetler için geçerlidir; Ancak, taraflar sigortalının yurtdışında yürüteceği mesleki faaliyetlerin de sigorta kapsamına alınmasını kararlaştırabilir.

A.3. Teminat Dışında Kalan Haller

Aşağıdaki hâller teminat kapsamı dışındadır:

a) Sigortalının, poliçede belirlenmiş ve sınırları hukuk kuralları ve etik kurallar ile tespit edilen mesleki faaliyeti dışındaki faaliyetlerinden kaynaklanan tazminat talepleri,

b) Mesleki faaliyetin ifası sırasında sigortalı tarafından kasten sebep olunan her tür olay ile davranışları;

c) Sigortalı veya çalıştırdığı kişilerin, poliçede belirtilen mesleki faaliyeti ifa ederken alkol, uyuşturucu ya da narkotik maddelerin tesiri altında bulunması sonucunda meydana gelen olaylar.

A.4 Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Haller, Tazminat Talepleri ve Ödemeler

A.4.1 Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Haller

- a) Herhangi bir bilgisayar esaslı veya elektronik ortamda saklanabilir, yazılı, basılmış veya herhangi bir yöntem ile (veya benzer bir şekilde) tekrar çoğaltılmış olsun veya olmasın her tür belge kaybı veya sigortalının bakım, gözetim ve kontrolüne verilmiş bilgi ve malzemenin kaybı veya imha edilmesi;
- b) Türkiye Cumhuriyeti mahkemeleri haricinde bir mahkemede açılan tazminat davaları ve tahkim;
- c) Her türlü haksız rekabet.

A.4.2 Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Tazminat Talepleri

- a) Her tür patent, telif hakkı ile ticaret unvanı, marka ve benzeri fikrî mülkiyet hak ihlallerinden kaynaklanan tazminat talepleri;
- b) Sigortalının mesleki faaliyeti ifası sırasında anne, baba, kardeş, eş ve çocuklarına karşı sorumluluğundan doğan tazminat talepleri;
- c) Her türlü çevre kirliliğinden doğrudan veya dolaylı olarak doğan sorumluluklar nedeniyle yapılan tazminat talepleri;
- d) Niteliği ne olursa olsun aşağıdaki hâllerden doğrudan veya dolaylı olarak kaynaklanacak tazminat talepleri:
 - aa) Herhangi bir nükleer yakıttan veya nükleer yakıtın yanması sonucu meydana gelen nükleer atıklardan kaynaklanan iyonize ışınım ve kirlilik,
 - bb) Radyoaktif, zehirli, patlayıcı veya herhangi bir patlayıcı nükleer bileşim veya bunun nükleer bir parçasının tehlikeli özellikleri,
 - cc) Diethylstilbesterol (DES), dioxin, urea formaldehide, asbest, asbestli ürünler veya asbest içeren ürünlerin varlığından, üretiminden, elleçlenmesinden,

işlenmesinden, satış, dağıtım, depolama, bırakılma veya kullanımından kaynaklanan her tür hastalık (kanser dahil) veya asbestten kaynaklanan bütün tazminat talepleri.

e) Bir sözleşmenin ifasına veya özel bir anlaşmaya dayanıp, sigortalının yasal sorumluluk ölçüsünü aşan her tür talepleri;

f) Manevi tazminat talepleri.

A.4.3 Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Ödemeler

a) İdarî ve adlî para cezaları dahil her tür ceza ve cezai şartlar;

b) Sigortalının iflasına bağlı olarak ortaya çıkabilecek her tür zarar;

c) Sigortalının aleyhine cezai takibata geçilmesi hâlinde, bu takibattan doğan diğer bilimum masraflar.

A.5. Sigortanın Başlangıcı ve Sonu

Sigorta, poliçede başlama ve sona erme tarihleri olarak yazılan günlerde, aksi kararlaştırılmadıkça, Türkiye saati ile öğlen saat 12.00'de başlar ve öğlen saat 12.00'de sona erer.

B. ZARAR VE TAZMİNAT

B.1. Rizikonun Gerçekleşmesi

Sözleşmenin;

- A.1.'in (a) bendinde belirtilen şekilde yapılması hâlinde, sigortalının, sözleşme süresi içinde yürüttüğü mesleki faaliyeti dolayısıyla, gerek sözleşme dönemi gerekse sözleşmenin bitiminden itibaren iki yıl içinde başkalarının zarara uğraması sonucunda,

- A.1.'in (b) bendinde belirtilen şekilde yapılması hâlinde bir yıldan az olmamak kaydıyla sözleşme yapılmasından önce veya sözleşme yürürlükteyken meydana gelen olaya bağlı olarak;

a) Sigortacının bilgisi ve yazılı muvafakatı dahilinde olmak koşuluyla sigortalı tarafından ödeme yapılması veya,

b) Sigortacının, sigortalıya ayrıca hukuki yardımda bulunmayı da üstlendiği mesleki sorumluluk sigortalarında, tebligat ile davanın veya hukuki takibin öğrenilmesiyle,

c) Zararın gerçekleştiğinin ve bu zararın sigortalının sorumluluğundan kaynaklandığının mahkeme tarafından karar altına alınması hallerinde riziko gerçekleşmiş olur.

B.2. Rizikoya İlişkin Olarak Sigorta Ettirenin ve Sigortalının Yükümlülükleri

Sigortalı ve sigorta ettiren, aşağıdaki hususları yerine getirmekle yükümlüdür:

- a) Haberdar olduğu andan itibaren rizikonun gerçekleştiğini, beş gün içinde sigortacıya ihbar etmek,
- b) Sigorta sözleşmesi yokmuş gibi gerekli kurtarma ve koruma önlemlerini almak ve bu amaçla sigortacı tarafından verilecek makul talimatlara uymak,
- c) Sigortacının talebi üzerine, olayın ve zararın nedeni ile hangi hâl ve şartlar altında gerçekleştiğini ve sonuçlarını tespiti, tazminat yükümlülüğü ve miktarı ile rücu hakkının kullanılmasına yararlı, elde edilmesi mümkün bilgi ve belgeleri gecikmeksizin vermek,
- d) Sigortacının yazılı onayı olmadıkça, sorumluluğu veya tazminat talebini kısmen veya tamamen kabul etmemek, ödeme taahhüdünde bulunmamak, zarar görenlere herhangi bir tazminat ödemesinde bulunmamak;
- e) Zarardan dolayı, dava yolu ile veya başka yollarla bir tazminat talebi karşısında kaldığı veya aleyhine cezai kovuşturmayaya geçildiği hâllerde, durumdan sigortacıyı derhal haberdar etmek ve zarar ziyan talebine ve cezai kovuşturmayaya ilişkin olarak almış olduğu ihbarname, davetiye ve benzeri tüm belgeleri gecikmeksizin sigortacıya vermek,
- f) Sigorta konusu ile ilgili başka sigorta sözleşmesi varsa bunları sigortacıya bildirmek.

B.3. Tazminat ve Ödenmesi

Rizikonun gerçekleşmesi hâlinde, özel durumlar hariç olmak üzere, hangi belgelerin istenileceği poliçe ekinde açık ve anlaşılır şekilde yer almak zorundadır. Sigortacı, talep edilen tazminat ve giderleri, hak sahibinin tazminata konu olay ve zarara ilişkin tespit tutanağını veya bilirkişi raporunu ve poliçe ekinde de yer alan diğer gerekli belgeleri eksiksiz olarak şirketin merkez veya kuruluşlarına ilettiği tarihten itibaren on beş iş günü

içinde gerekli incelemeleri tamamlayıp sözleşmeye aykırı olmayan zararlara ilişkin tazminatı öder.

B.4. Halefiyet

Sigortacı, ödediği tazminat tutarınca, hukuken sigortalının yerine geçer.

C. ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

C.1. Sigorta Priminin Ödenmesi ve Sigortacının Sorumluluğunun Başlaması

Sigortacının sorumluluğu, primin tamamının veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmış ise ilk taksidin poliçenin tesliminde ödenmesi ile başlar. Aksi kararlaştırılmadıkça, primin tamamının veya ilk taksidin ödenmemesi hâlinde, poliçe teslim edilmiş olsa dahi sigortacının sorumluluğu başlamaz ve bu şart poliçeye yazılır.

Prim ödemede temerrüde düşülmesi hâlinde Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

C.2. Sigortalı ve Sigorta Ettirenin Sözleşme Yapıldığı Sırada Beyan Yükümlülüğü

Sigortacı sigorta sözleşmesini, sigorta ettirenin veya bilgisinin olması durumunda sigortalının beyanı ve varsa teklifname ve eklerinde yazılı sorulara verdiği cevaplara dayanarak yapar.

Sigortalı ve sigorta ettirenin beyanı yanlış veya eksik ise ve bu durum, sigortacının sözleşmeyi yapmaması veya daha ağır şartlarla yapmasına neden oluyorsa, sigortacı durumu öğrendiği tarihten itibaren bir ay içinde sözleşmeden cayabilir veya sözleşmeyi yürürlükte tutarak aynı süre içinde prim farkını talep edebilir.

Sigorta ettiren, talep edilen prim farkını kabul ettiğini sekiz gün içinde bildirmediği takdirde sözleşmeden cayılmış olur. Ancak, prim farkının kabul edilmemesi nedeniyle sözleşmeden cayılması, sigortacının gerçeğe aykırı veya eksik beyanı öğrendiği tarihten itibaren bir aylık süre içinde gerçekleşmek durumundadır.

Sigortalı ve sigorta ettirenin kasıtlı davrandığının anlaşılması hâlinde sigortacı, sözleşmeden cayabilir ve gün esasına dayanarak hesap edilen prime hak kazanır.

C.3. Sözleşmenin Devamı Sırasındaki Beyan Yükümlülüğü

Sözleşmenin devamı sırasında sigortacının izni olmadan rizikoya etki edici nitelikte değişiklik yapılması hâlinde sigorta ettiren veya sigortalı durumu sekiz gün içinde sigortacıya bildirmekle yükümlüdür.

Durumun sigortacı tarafından öğrenilmesinden sonra, değişiklik, sigortacının sözleşmeyi yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını gerektiren hâllerden ise sigortacı, sekiz gün içinde sözleşmeyi fesheder veya prim farkını talep etmek suretiyle sözleşmeyi yürürlükte tutar. Sigorta ettiren, talep edilen prim farkını kabul ettiğini sekiz gün içinde bildirmediği takdirde sözleşme feshedilmiş olur.

Feshin hüküm ifade ettiği tarihe kadar geçen sürenin primi, gün esasından hesap edilir ve fazlası geri verilir.

Süresinde kullanılmayan fesih veya prim farkını talep etme hakkı düşer.

Rizikodaki değişikliği öğrenen sigortacı, sigorta hükmünün devamına razı olduğunu gösteren bir harekette bulunursa fesih ve prim talep hakkı düşer.

Değişiklik, rizikoyu hafifletici nitelikte ve daha az prim uygulamasını gerektiren hâllerden ise; sigortacı, bu değişikliğin yapıldığı tarihten sözleşmenin sona ermesine kadar geçecek süre için gün esasına göre hesap edilecek prim farkını sigorta ettirene geri verir.

Sigortacının sözleşmeyi bu değişikliklere göre yapmamasını veya daha ağır şartlarla yapmasını gerektiren hâllerde:

- a) Sigortacı durumu öğrenmeden önce,
- b) Sigortacının fesih ihbarında bulunabileceği süre içinde,
- c) Fesih ihbarının hüküm ifade etmesi için geçecek süre içinde, riziko gerçekleşirse, sigortacı, tazminatı tahakkuk ettirilen prim ile tahakkuk ettirilmesi gereken prim arasındaki orana göre öder.

C.4. Sigorta Ettirenin ve Sigortalının Durumu

Bu genel şartlarda düzenlenen sigorta ettirenin borç ve yükümlülüklerinin sigortalı tarafından veya sigortalıya yüklenen yükümlülüklerin sigorta ettiren tarafından yerine

getirilmesi hâllerinde, borç ve yükümlülükler, ifa edilmiş sayılır. Ancak sigortacının sırf bu nedenle durumunun ağırlaştığını ileri sürerek itiraz etme hakkı saklıdır.

C.5. Tebliğ ve İhbarlar

Sigortalının ve sigorta ettirenin bildirimleri, sigorta şirketinin merkezine veya sigorta sözleşmesine aracılık eden acenteye yapılır.

Sigortacının bildirimleri de sigortalıya karşı yapılacaksa sigortalının, sigorta ettirene karşı yapılacaksa sigorta ettirenin son bildirilen adresine noter eliyle veya taahhütlü mektupla yapılır.

Taraflara imza karşılığı elden verilen mektup veya telgrafla yapılan bildirimler de taahhütlü mektup hükmündedir.

Güvenli elektronik imza kullanılarak elektronik ortamda yapılan ve sigortacıya, sigortalıya ve sigorta ettirene ulaştığı kanıtlanabilen bildirimler de geçerli sayılır.

C.6. Mesleki Faaliyete Son Verilmesi

Poliçede tanımlanan mesleki faaliyete son verilmesi hâlinde sigorta sözleşmesi sona erer ve işlemeyen günlere ait prim sigorta ettirene iade edilir.

C.7. Ticari ve Mesleki Sırların Saklı Tutulması

Sigortacı ve sigortacı adına hareket edenler bu sözleşmenin yapılması dolayısıyla sigortalıya ve sigorta ettirene ilişkin öğreneceği sırların saklı tutulmamasından doğacak zararlardan sorumludur.

C.8. Yetkili Mahkeme

Sigorta sözleşmesinden doğan anlaşmazlıklar nedeniyle sigortacı aleyhine açılacak davalarda yetkili mahkeme, sigorta şirketinin merkezinin veya sigorta sözleşmesine aracılık yapan acentenin ikametgahının bulunduğu yerdeki, sigortalı veya sigorta ettiren aleyhine açılacak davalarda ise davalının ikametgahının bulunduğu yerdeki mahkemedir.

C.9. Zaman aşımı

Sigorta sözleşmesinden doğan bütün talepler iki yılda zaman aşımına uğrar.

C.10. Klozlar ve Özel Şartlar

Bu genel şartların eki niteliğindeki klozlar genel şartlara göre özel düzenlemeler içerebilir.

Taraflar, sigorta ettiren ve sigortalının aleyhine olmamak üzere özel şartlar kararlaştırabilir.

EK 2: MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI GENEL ŞARTLARI SERBEST MUHASEBECİ, SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR VE YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR MESLEKİ SORUMLULUK SİGORTASI KLOZU

I.Kapsam

16 Mart 2006 tarihli ve 26110 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartlarına bağlı olarak verilen bu kloz ile sigortacı, sözleşmedeki şartlara tabi olmak kaydı ile sigortalının poliçede belirlenmiş mesleki faaliyeti ifa ederken neden olduğu zarar dolayısıyla ödeyeceği tazminat tutarları ile kararlaştırılmışsa;

- a) Yargılama giderleri ve avukatlık ücretlerini,
 - b) Sigortalının müteselsil sorumluluk gereği ödeyeceği SSK primi, vergi, vergi cezası, gecikme zammı ve gecikme faizini,
- poliçede yazılı limitler dahilinde temin eder.

Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları’nın "B.1. Rizikonun Gerçekleşmesi" maddesinde iki yıl olarak belirlenen süre, bu kloz kapsamındaki mesleki faaliyet için beş yıl olarak uygulanır. Ancak, taraflar daha uzun bir süre kararlaştırabilir.

II. Teminat Dışında Kalan Haller

Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları’nın "A.3. Teminat Dışında Kalan Haller" maddesinde yer alan düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, ticari veya endüstriyel sırların saklanmaması veya kötüye kullanılması sonucu meydana gelebilecek zararlar teminat dışındadır.

III. Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Tazminat Talepleri

Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları’nın "A.4 Aksine Sözleşme Yoksa Teminat Dışında Kalan Haller, Tazminat Talepleri ve Ödemeler" maddesinde yer alan düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla;

1. Türkiye Cumhuriyeti mevzuatı dışındaki kanunlar çerçevesinde yapılabilecek tazminat talepleri,
2. Sigortalının fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin kasıtlı hareketlerinden kaynaklanabilecek tazminat talepleri,
3. Yasal belgelerin, mevcut yasa ve yönetmeliklerde öngörülen zamanlarda

tamamlanmamasından kaynaklanan tazminat talepleri,

4. Yazılım veya donanımla ilgili her türlü görüş veya tavsiyeden kaynaklanan tazminat talepleri,

5. Sigortalının yedi emin veya benzeri sair bir sıfatla yürüttüğü faaliyetlerden kaynaklanan tazminat talepleri,

aksine sözleşme yoksa teminat dışındadır.

**EK 3: SİGORTA ŞİRKETLERİNE UYGULANAN MUHASEBECİ MALİ
MÜŞAVİR SORUMLULUK SİGORTASI ANKET FORMU**

TEZ ANKETİ

Mesleki Sorumluluk Sigortası ile ilgili hazırlamakta olduğumuz yüksek lisans tezine veri oluşturacak olan bu çalışmamızda firmalara ait sonuçlar gizli tutulacaktır. Elde edilen veriler toplu olarak değerlendirilecek ve sonuçları talep etmeniz halinde sizlere de ulaştırılacaktır.

Bize zaman ayırıp yardımcı olduğunuz için şimdiden teşekkürü borç biliriz.

Saygılarımızla

M.Ü. Bankacılık Sigortacılık Enstitüsü
Özel Sigortacılık Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
Murat DİYAROĞLU

Adres : Kırcaali Mah Özen Sok Özgün İş Mrk K:5 D:37 OSMANGAZİ/BURSA
Email : mdiyaroglu@hotmail.com
Tel : 0224 252 85 38 Fax: 0224 2524958 Cep Tel : 0542 4266146/ 0532 2961143

MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK
SORUMLULUK SİGORTASININ ÜLKEMİZDEKİ DURUMU ANKETİ

ANKETİ CEVAPLAYAN KİŞİ/ KURULUŞ :
GÖREVİ :
ANKET TARİHİ :
ULAŞILABİLECEK TELEFON :
SONUÇLARIN İLETİLECEĞİ KİŞİ/ADRES :

1.) Şirketinizin Kuruluş Tarihi Nedir?

a) 2005-2009 arası b) 2000-2005 arası c)1990-2000 arası d).....

2) Sorumluluk Sigortasının Hangi Branşlarında üretim yapıyorsunuz ?

- a) Asansör Kazalarında Üçüncü kişilere karşı Sorumluluk Sigortası E : H:
b) İşletme ve Ürün Sorumluluk Sigortası E : H:
c) İşveren Sorumluluk Sigortası E : H:
d) Üçüncü Kişiler Karşı Sorumluluk Sigortası E : H:
e) Mesleki Sorumluluk Sigortası E : H:
f)Zorunlu Sorumluluk Sigortaları E : H:

3) Mesleki Sorumluluk Sigortasının Hangi Branşlarında Üretim Yapıyorsunuz?

- a) Tıbbi Mesleki Sorumluluk Sigortası
a.1.) Doktorlar E : H:
a.2.) Hastahaneler E : H:
a.3.) Doktor ve Hastahaneler için Beraber E : H:
a.4.) Diğer.....

- b) Tıbbi Olmayan Mesleki Sorumluluk Sigortası
b.1.) Avukatlar E : H:
b.2.) Muhasebeciler E : H:
b.3.) Medya E : H:
b.4.) Teknoloji Uzmanı E : H:
b.5.) Sigorta Acentesi/Brokeri E : H:
b.6.) Emalakçı E : H:
b.7.) Mühendis Mimar E : H:
b.7.) Diğer.....

- c) İşletme Sorumluluk Sigortası
c.1.) Şirket Yöneticileri E : H:
c.2.) Emanetçi E : H:
c.3.) İş Uygulamaları Sırasındaki Sorumluluk Sigortası E : H:
c.4.) Diğer.....

4) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası düzenliyor musunuz?

E : H:

5) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçelerinizde Geriye Yürürlük tarihi olarak kaç yıl uygulanıyor?

- a.) Geriye Yürürlük Uygulanmıyor
- b.) Geriye Yürürlük 1 yıl Uygulanıyor
- c.) Geriye Yürürlük 2 yıl Uygulanıyor
- d.) Geriye Yürürlük 5 yıl Uygulanıyor

6) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçelerinizde İleri Yürürlük tarihi olarak kaç yıl uygulanıyor?

- a.) İleriye Yürürlük Uygulanmıyor
- b.) İleriye Yürürlük 1 yıl Uygulanıyor
- c.) İleriye Yürürlük 2 yıl Uygulanıyor
- d.) İleriye Yürürlük 5 yıl Uygulanıyor

7) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçelerinizde muafiyet uygulanıyor mu?

E : O H: O

8) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortası Poliçelerinizde muafiyet uygulanıyorsa, muafiyetin uygulanma yöntemi nasıldır?

- a) Her bir hasarda 500,00 TL
- b) Herbir hasarda 1000,00 TL
- c) Her bir hasarın %10'u tutarında
- d) Diğer.....

9) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasında Verilen Teminatın tutarının belirlenmesi ile ilgili uygulamanız nasıldır?

- a) Sigortalı adayı istediği teminatı belirleyebilir.
- b) Sigortalı adayı bir önceki yıl cirosunun katı kadar teminat verilir.
- c) Sigortalı bizim belirlediğimiz dilimler arasında istediğini seçebilir.
- d) Diğer.....

10) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasında Teminat verilmesi isteğe bağlı olan aşağıdaki hangi teminat türlerinde güvence verilmektedir?

- a) Manevi Tazminat Talepleri
- b) Yasal belgelerin, mevcut yasa ve yönetmeliklerde öngörülen zamanlarda tamamlanmamasından kaynaklanan tazminat talepleri,
- c) Sigortalının fiillerinden sorumlu olduğu kişilerin kasıtlı hareketlerinden kaynaklanabilecek tazminat talepleri,
- d) Yazılım veya donanımla ilgili her türlü görüş veya tavsiyeden kaynaklanan tazminat talepleri
- e) Türkiye Cumhuriyeti mevzuatı dışındaki kanunlar çerçevesinde yapılabilecek tazminat talepleri,

11) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasında sizce en önemli sorun nedir?

- a) Sigorta bedelinin tespitindeki belirsizlik
- b) Sigorta süresinden önceki dönemlere de teminat verilmesi (geriye yürülük)
- c) Sigorta süresinden sonra da bu dönemle ilgili ortaya çıkabilecek hasarlara teminat verilmesi (ileriye yürülük)
- d) Yeni bir poliçe olduğu için karşılaşılabilecek tazminat tutarlarındaki belirsizlik,
- e) Diğer

12) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasında hasarlar yoğun bir şekilde hangi bandda gerçekleşmektedir?

- a) 0,00- 1.000,00 TL
- b) 1.000,00- 5.000,00 TL
- c) 5.000,00- 10.000,00 TL
- d) 10.000,00- 20.000,00 TL
- e) 20.000,00- üstü

13) Sigorta priminin belirlenmesindeki yönteminiz nedir?

- a) Sigorta konusu her birim ayrı ayrı ele alınarak riziko derecelerine göre uygulanacak net prim /(tarife Fiyatı)belirleme
- b) Sigorta konusu birimler, riziko derecelerine göre sınıflandırılır, net prim oranı (tarife fiyatı) her sınıf için ayrı prim oranı belirleme
- c) Diğer.....

14) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasının gelecekte yaygınlaşacağını umut ediyor musunuz?

E : O H: O

15) Muhasebeci Mali Müşavirlik Mesleki Sorumluluk Sigortasının yaygınlaşması için sizce aşağıdakilerden hangisi gerçekleşmelidir?

- a) Muhasebe ile ilgili denetimler yaygınlaşmalıdır.
- b) Muhasebe müşteri arasındaki uygulanacak kurallar kesinleşmelidir.
- c) Sigorta Poliçesinin Teminatın kapsamı kesin çizgilerle tanımlanmalıdır.
- d) Mesleğe her yeni başlayan kişinin bu poliçeyi alması zorunluluğu getirilmelidir.
- e) Diğer.....

EK4. ÖRNEK SORU/ANKET FORMU

1. Teklif Sahibinin:

Adı, Soyadı, Unvanı :

Adresi:.....
.....

2. Teklif Sahibi (lütfen işaretleyiniz):

A. Şahıs Şirketi B. Müşterek Teşebbüs C. Ortaklık D. Diğer

3. Şirketin Kuruluş Tarihi :

	Evet	Hayır
a) Teklif sahibi başka bir şirketin yan kuruluşu veya iştiraki mi?
.....	()	()
b) Teklif sahibinin yan kuruluşu, iştiraki, ortaklığı olan başka şirketler var mı?
.....	()	()
c) Şirketimizde başka sigortanız ya da başvurunuz var mıdır?	()	()

Cevabınız 'Evet' ise lütfen açıklayınız.

4. Teklif Sahibinin işi

a) İşin açıklaması (varsa lütfen broşür, rapor, vb. ekleyiniz.)
.....
.....

b) Son 5 yıl içinde teklif sahibi şirketin adında ya da ortaklarında değişiklik oldu mu?
('Evet' ise lütfen açıklayınız.)
.....
.....

c) Teklif sahibinin yönetici ya da ortağı bulunmayan ofisleri için (her bir ofis için bilgi veriniz):

Ofisin yeri :
Çalışan kişi sayısı :
Çalışanların isimleri :
Yaşları :

d) Ortaklar, yöneticiler

İsimleri :
Yaşları :
Bu pozisyona geliş tarihleri :

e) Teklif sahibi son zamanlarda her hangi bir çalışanını işten uzaklaştırdı mı? Lütfen ayrıntı veriniz.

.....
.....

5.İstenilen teminat limitleri

A. Olay Başına : TL
B. Yıllık Toplam : TL

6. Muafiyet

A. Olay Başına :
B. Yıllık Toplam :

7. Poliçe Süresi

Başlangıç Tarihi :
Bitiş Tarihi :

8. Toplam ortak, yönetici, yönetici yardımcısı ve çalışan sayıları:

A. Ortaklar ve yöneticiler :
B. Müdürler, müdür yardımcıları :
(lütfen ayrıntılı olarak görevleri belirtiniz.)
C. Çalışanlar :

9. Ciro Bilgileri

A. Lütfen son 5 yıl içinde gerçekleşen toplam ciroyu yazınız.

Mevcut yıl :
19..... :
19..... :
19..... :
20..... :

B. Toplam yıllık cironun %25'ini aşan herhangi bir anlaşma ya da müşteri var mı?
Varsa lütfen bilgi veriniz.

.....
.....

10. Teklif sahibinin yaptığı iş için gelecek 2 yıl içinde planlanmış ya da olası bir değişiklik olacak mı? 'Evet' ise lütfen açıklayınız.

.....
.....

11. Teklif sahibi standart formda anlaşma, mukavele ya da görev belgesi kullanıyor mu? 'Evet' ise lütfen fotokopilerini ekleyiniz.

12. Hasar Geçmiş

a. Geçmiş 5 yıl boyunca meydana gelen olaylarla ilgili olarak ödenen hasarları veya (talep edilmiş olsun veya olmasın) ayrılmış mevcut karşılıkları belirtiniz.

YIL	ÖDE NEN		MUALLAK HASARLAR KARŞILIĞI	
	ADET	MİKTAR	ADET	MİKTAR
19...				
19...				
19...				
19...				
20...				

* Lütfen tüm büyük hasarlar hakkında bilgi veriniz.

b. Şu anda teklif sahibine karşı yöneltilecek olan talep var mıdır? "Evet" ise ayrıntı veriniz.

13. Önceki Sigortalar

a. Geçmiş 5 yıl için teklif sahibinin sorumluluk sigortası teminatları hakkında lütfen ayrıntı veriniz.

YIL	ŞİRKET	POLİÇE NO	TEMİNAT KAPSAMI	GEÇMİŞE ETKİ TARİHİ	ÖNCEKİ SİGORTALARIN LİMİTLERİ	
					BEDENİ ZARAR OLAY/TOPLAM	MADDİ ZARAR OLAY/TOPLAM
19...						
19...						
19...						
19...						
20...						

b. Her hangi bir sigorta şirketi poliçesini yenilemeyi reddetti mi veya özel koşulları sürdürdü mü?

"Evet" ise, sigorta şirketinin adını da içeren ayrıntı veriniz.

TARİH :

İSİM-İMZA :

KAYNAKÇA

ACINAN, Hilmi, *Sigortanın Temel Prensipleri*, 5 G Mataacılık Ltd, 1. Basım, İstanbul 2006

Aksigorta Ar-ge Eğitim Müdürlüğü, *Sigortacılık Temel Bilgileri*, İstanbul 1997

ALTUĞ, Osman, *Maliyet Muhasebesi*, 11. Baskı, Evrim, İstanbul, 1996

BÜYÜKBALKAN, Uğur, *Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik, Yeminli Mali Müşavirlik Mevzuatı*, Ankara, 1998

CAN, Mertol, *Mesleki Sorumluluk Sigortası Genel Şartları'na Genel Bir Bakış*, Sözkese Matbaacılık Ltd Şti., Ankara

DUMAN, Şebnem, *Türk Sigorta Sektöründe Boş Kapasiteler ve Ekonomik Kayıplar*, Bilaraş, İstanbul, 1990

DURU Neslihan, *Mesleki Sorumluluk Sigortalarından Hekim Sorumluluğunun Türkiye'deki ve AB'deki Uygulamalarının Karşılaştırmalı olarak İncelenmesi*, M.Ü. BSE Ana bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

ERDAMAR, Cengiz, BASIK, Feryal Orhon, *Finansal Muhasebe Ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi*, Arıkan, 2.Bası, İstanbul, 2006

KENDER, Rayegan, *Türkiyede Hususi Sigorta Hukuku, Sigorta Müessesesi Sigorta Sözleşmesi*, Arıkan, 9.Baskı, İstanbul, 2008

NOMER, Cahit, *Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans*, Çeltüt Matbaacılık, İstanbul 1977

ÜNAN, Samim, *İsteğe Bağlı Genel Sorumluluk Sigortasında Riziko*, Beta Basım Yayım A.Ş, İstanbul, 1998

ÖZBOLAT, Murat, *Temel Sigortacılık*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007

URALCAN, Şebnem, *Temel Sigortacılık Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi*, Bilyay, 2.Bası, İstanbul, 2006

ŞENOCAK Kemal, *Mesleki Sorumluluk Sigortası*, Turhan Kitabevi, 1. Bası, Ankara, 2000

TUNA, Bülent, *Risk, Mali Mesleki Sorumluluk Sigortaları ve Mesleki Uygulamaları Paneli*, Çizgi Basım, 1. Basım, İstanbul, 2004

TÜRMOB Basım Yayın Servisi, 3568 Sayılı Meslek Yasası ve Son Değişiklikler, Ankara